

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CXLIX. évfolyam
2014. október

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

**UNESCO LISTÁN A SELMECI DIÁKHAGYOMÁNYOK
JÖVŐNK AZ IPARIFA-ÜLTETVÉNY?(!) II.**

MENNYI AZ ANNYI?

ERDÉSZETI LAPOK SAJTÓKIRÁNDULÁS

EGYESÜLETI VÁLASZTÁSOK 2014.

ÁRPÁD-FA HÉDERVÁRON

A HORVÁT ERDŐK BAJNOKAI MAGYARORSZÁGON!

HITTNER

ECO TRAC

HA EGY MEGBÍZHATÓ TÁRS KELL A TEREPRE: HITTNER ERDÉSZETI KÖZELÍTŐK

ECO TRAC
55 V

- MOTOR: DEUTZ D914-L03
- KORMÁNYZÁS: HIDRAULIKUS SZERVO(SAUER-DANFOSS)
- TELJESÍTMÉNY: 55 LE
- VÁLTÓ: SZINKRONIZÁLT MECH. 8+2
- MEGHAJTÁS: 4X4, 2 DIFFERENCIÁL
(KÜLÖN KÜLÖN BLOKKOLÁSI LEHETŐSÉG!)
- CSÖRLŐ: KÉTDOBOS
- VONÓERŐ: 35kN/DOB
- ACÉLSODRONY: 40m/10mm

ECO TRAC
120 V

- MOTOR: DEUTZ D914-L06
- KORMÁNYZÁS: HIDRAULIKUS SZERVO(SAUER-DANFOSS)
- TELJESÍTMÉNY: 120 LE
- VÁLTÓ: SZINKRONIZÁLT MECH. 10+2
- MEGHAJTÁS: 4X4, 2 DIFFERENCIÁL
(KÜLÖN KÜLÖN BLOKKOLÁSI LEHETŐSÉG!)
- CSÖRLŐ: KÉTDOBOS
- VONÓERŐ: 80kN/DOB
- ACÉLSODRONY: 70m/14mm

AZ ECOTRAC ERDÉSZETI TRAKTOROK KIZÁRÓLAGOS MAGYARORSZÁGI FORGALMAZÓJA: AGRO – ALFA KFT.

www.agroalfa.hu
E-mail: info@agroalfa.hu

KAPCSOLAT:

VIRÁGH CSABA: 30 237 0357
SÁNDOR MIKLÓS: 30 336 03 28 (PÁPA, SÜMEG)
SIMON IMRE: 30 537 0014 (NAGYKANIZSA)

HAJTÓ LÁSZLÓ: 30 483 3556 (GYŐR)
KÁRPÁTI ERNŐ: 30 492 1890 (SZOMBATHELY)
CSERÁGI MÁTÉ: 30 415 0096

A harmadik oldal

Selmeci örökségünk hivatalosan a Nemzet öröksége is lett. A tanúsító diplomát Prof. Dr. Torma Andrással, a Miskolci Egyetem rektorával, valamint egy erdőmérnök- és egy bányamérnök-ballgatóval együtt vebtem át.

Mintegy két évvel ezelőt, szinte egy időben született meg a gondolat Miskolcon és Sopronban, hogy egyetemeink közösen pályázzanak erre a címre. Hosszú szakmai előkészítés, 300 kilométert átívelő közös munka után elkészült, megméretett a pályázati dokumentáció és fajsúlyosnak találtatt. Sopronban Bartha Dénes professzort, Selmecebánya, a bagyományok és az egyetemi ifjúsági élet sokszorosán bizonyított nagy ismerőjét kértem fel és bíztam meg az erdészeti, soproni anyag rész előkészítésével, ugyanezt a munkát Miskolcon Szendi Attila könyvtárigazgató-bhelyettes vezette. Köszönet és bála nekik azért a munkáért, amelyet segítőtársaikkal együtt végeztek. Munkájukat siker koronázza.

A diplomák átadásának napján ültünk a Budai Várban, az egykori Honvéd Főparancsnokság rendezvénytermében, a kitüntetettekkel és az első székben, s azoknak az erdészeknek, bányászoknak, kobászoknak az ezreire gondoltam, akik csaknem bárom – vérzivataros esztendőktől sem mentes – évszázadig megőrizték, gazdagították, folyamatosan megélték, ezáltal élővé tették bagyományainkat. Hányszor és bányászor tanújelét adta hallgatóságunk a történelemben, hogy a bagyományaikon férfiakká nevelkedett főiskolai-egyetemi ifjúságunk az összetartás, az egymás mindenek feletti segítése, az ettől elválaszthatatlan nemzeti és hazaszeretet selmeci-soproni szellemében, olykor sorsfordító, ritkábban a történelmet is befolyásoló tettekre képes. Átfutottak gondolataimon 1849 honvéd-akadémistáinak, az I. világháború katona mártírjainak, a Főiskolát Sopronba menekítő, hazájukhoz hí hallgatónak emlékei, az ágfalvi csatában helytálló főiskolásaink hősiessége, köztük Machatsek Gyula erdőmérnök-ballgató és Szechányi Elemér bányamérnök-ballgató életáldozata, a II. világháborús hősök és hősi halottak, 1956 forradalmárai, Sopron forradalmának elindítói és formálói.

Ez az igazi erő, amelynek a kívülállók csak a felszínét látják. Azt, hogy waldenben, grubenben, weblenben járunk, furcsaszép, de számukra érthetetlen, ezért kissé misztikus dalokat éneklünk, különös szokásokat ápolunk. S mindenek olyan átütő erejű batása is van, hogy a Vancouverbe menekült hallgatók is hazai kincsként vigyáztak rá, az időközben létesült új szakok hallgatói pedig átvették és segítik e bagyományok megőrzését.

Amikor szólítottak bennünket – nem tagadom – meghatódtam, hogy az, ami mindnyájunknak, akik megkeresztelésünk óta Selmec-Sopron szellemében élünk, addig többnyire csak nekünk fontos ügy, attól a naptól fogva – ahogy a diplomában is áll – megerősítettett e „kulturális örökség megőrzésének nemzeti szintű elismerésével”.

Közös büszkeségünk ez, mert mindenki életével, munkájával, teljesítményével részese ennek az elismerésnek. Erdész barátaim – Firmáim és Balekjaim – köszönöm Nektek!

Jó Szerencsét! Üdv az Erdésznék!

Prof. Dr. Faragó Sándor
rektor

Tartalom

Prof. Dr. Lakatos Ferenc:
UNESCO listán a „Selmeci
diákhagyományok”!318

Nagy Imre: Jövönk az iparifa-ültetvény?(!) II.319

Dr. Csóka György, Dr. Hirka Anikó,
Dr. Koltay András, Szócs Levente:
Van új a Nap alatt...322

Dr. Csizsár Ágnes, Naár Dénes:
Világkőrös és özönnövény325

Dr. Kern Zoltán: Kormeghatározás és
éghajlatrekonstrukció faévggyűrűk segítségével328

Dr. Ambrus András, Szabadfalvi
András, Patalenszki Adrienn:
Mennyi az anyyi?332

Gabnai Ernő: Ki fizeti meg az anyit?335

Nagy László:
Jubileumi MEGOSZ nagyrendezvény Budapesten II.336

Támba Miklós, a Rimler Pál emlékérem
idei kitüntetettje338

Nagy László, Iványi Ákos:
Pannonhalmi és Szigetközi
erdők nyomában I.339

Nagy László:
Erdők Hete megnyitó a Gaja-völgyében341

László Diána, Polgárné Handl Zsuzsanna:
Hitéleti nevelés erkölcsösebb nemzedékért342

Mohár Gábor:
Tisztelgő látogatás Dr. Danszky Istvánnál344

Bolla Sándor: Az Árpád-fa és a Hétmagyarok
emlékfácskái Hédegrádon346

Gál László: Tolnai erdészek a Gerecsén347

Dr. Pataki Attila: Selmeci Szalamander, 2014348

Dr. Illyés Benjámin:
Az OEE első soproni országos gyűlése II.350

Wágner Tibor:
Három fotó, három történelmi korszak352

Nagy László: Obeliszk az akácok között356

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLIX. évfolyam 10. szám (október)

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János

SZERKESZTŐSÉG: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. Telefon: 06 (1) 201-6293 • Mobil: 06 (20) 330-3462 • e-mail: erdlap@oee.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1021 Budapest, Budakeszi út 91. • Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. • FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER elnök**

Tördelészerkesztő: Balog Zoltán • Olvasószervező: Rimóczi Irén • Nyomdai munkák: PR Innovation Kft., Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2014. október 7.

ISSN 1215-0398

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Hagyományaink fénye (Selmecebánya). Fotó: Nagy László

UNESCO listán a „Selmeci diákhagyományok”!

A „SELMECI DIÁKHAGYOMÁNYOK” az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottságának javaslata alapján felkerültek a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékére. Ez számunkra, volt és mai „selmeci diákok” számára nagy-nagy büszkeségre ad okot.

Mit is jelentenek a „Selmeci diákhagyományok”? Az egykoron Selmecbányán alapított ősi alma materben évszázadok során kialakult, azóta folyamatosan változó, fejlődő és a 21. században is töretlenül élő hallgatói tradíciókat. Ezek ma Sopronban, Miskolcon, Dunaújvárosban és Székesfehérváron élnek tovább a jogutód karok hallgatói között.

A hagyományok szerint élő diákok örök jelmondata, amivel minden a Selmeci Nótákat tartalmazó nótáskönyv kezdődik, így hangzik: „*Selmec az Istened, anyád, szeretőd, menyasszonyod, testvéred, mindened, aki bántja ellenséged!*” A „Selmeci diákhagyományok” lényege az egymás iránti tisztelet, a barátság, az összetartás, és természetesen a szakma- és hazaszeretet.

A frissen beiratkozott hallgató mindaddig „pogány”, amíg a balekoltatás során el nem jut a keresztelésig. A balekoltatást mindig a firmák, azaz a felsőbb éves keresztelt hallgatók szervezik és végzik. A pogányokat szakestélyen sörrel megkeresztelik, alias nevet kapnak és „balek”ká lépnek elő. Innentől a selmeci hagyományok jogos örököséivé válnak.

A balek legfőbb feladata, hogy a balek tűzparancsolat betartása mellett kövesse firmáját, aki igyekszik minden tudását átadni neki és segíteni őt. Az egyes diákcsoportok – évfolyamok, baráti társaságok stb. – szakestélyeket szerveznek. Igen sokféle okból lehet szakestélyt ren-

dezni, de formájuk és lefolyásuk már évszázadok óta majdnem ugyanaz. A „hivatalos rész” mindig szervezeten, rituális szabályok szerint zajlik, amelyek betartásáról a résztvevők közül választott szalagos tisztségviselők gondoskodnak. Bizonyos szakestéken korsót is avatnak, melyek közül a legfontosabb a végzősök valeta-korsója.

Az évek hosszú során kialakult diánóta-kincs folyamatosan bővülő nótáskönyvekben száll generációról generációra. A legünnepélyesebbek ezek közül

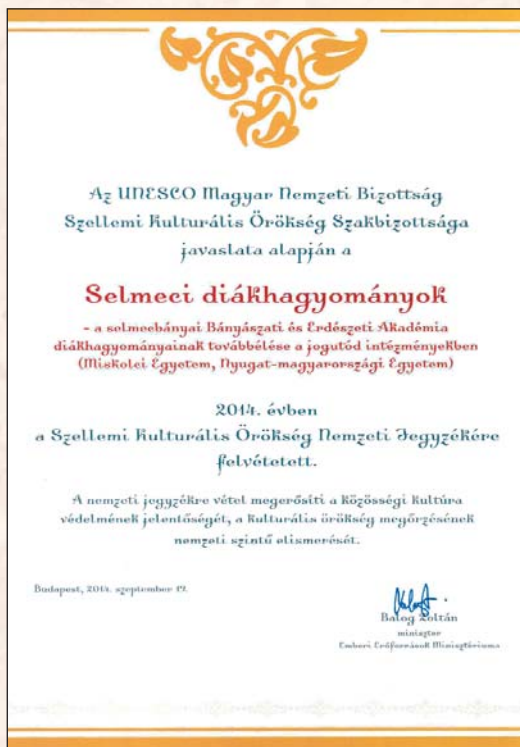
a szakok himnuszai. A hagyományok a külsőségekben is megmutatkoznak, nevezetesen a különböző karok egyenruhájában. Ezeket büszke viselőik vidám és komoly mondanivalójú, számukra fontos színes foltokkal, jelvényekkel teszik egyedivé. A legnagyobb tisztességek egyike, egyenruhát örökölni a firmától.

Minden átlagember legalább egy alkalommal gyakorolja a „selmeci diákhagyományokat”. Nevezetesen, amikor ballagási ünnepség keretében elbúcsúzik iskolájától. A legelső ballagási ünnepséget a selmeci akadémiák tartották az 1830-as években, onnan terjedt el aztán az országban. A selmeci ballagás a „valétálás”, mely elnevezés a latin „Valeté” (Éljetek boldogul!) kifejezésből alakult ki. Az alma mater főépülete előtt felsorakoznak az egyenruhás valétáló hallgatók, velük szemben pedig az egyetem és a karok vezetői. Kölcsönösen elköszönnek egymástól. Majd miután a rektor kitérte az addig zárt kaput, a szalamanderrel elindul a valétálási menet. Végigvonulnak a város kivülégtalan utcáin, keresztül a Tűztorony alatt a Főterre, a városháza elé, hogy elköszönjenek a várostól is.

Selmecbánya az utódkarok hallgatói körében egyfajta „zarándokhely” ma is. Hagyományos rendezvényeknek ad otthont, ahol a különböző korosztályok találkozhatnak egymással.

Az utóbbi években a karok közötti barátság jegyében Selmec és „utódvárosai” között csille- és rönktolások zajlottak. 1989-ben a hallgatók – természetesen gyalog – csillét toltak Miskolcra Sopronba, melyet egy szakestély keretében „Ede” névre kereszteltek. Viszonzásul 2002-ben megfaragott rönköt toltak Sopronból Miskolcra. 2006-ban, az első Akadémisták Selmecen rendezvényre Miskolcra csillét, Sopronból rönköt toltak Selmecbányára, ahol azok az ősi alma mater épületeiben kerültek végleges elhelyezésre. 2009-ben Sopronból Dunaújvárosba toltak a soproni karok hallgatói egy rönköt. Legutóbb – ez év augusztusában – a Nyugat-magyarországi Egyetemről megvált Geoinformatikai Karra, Székesfehérvárra toltak Sopronból soproni és miskolci hallgatók a selmeci barátság továbbélésének bizonyítékául egy erre faragott rönköt.

Prof. dr. Lakatos Ferenc
dékán, NYME Erdőmérnöki Kar

Jövönk az iparifa-ültetvény?(!) II.

Csodavárás helyett egy lehetséges megoldás

Nagy Imre – tudományos munkatárs, NAIK-ERTI

A nemesnyár faállományok megítélése, gazdasági szerepük számos szakmai vitát gerjeszt. A hagyományos módon végzett gazdálkodás ugyan mutat némi ültetvényes jelleget (talaj-előkészítés és korai időszak ápolásai), de a tervezett magas vágáskorok (területtel súlyozott átlag 28,1 év), a talajművelés felhagyása, a műtrágyázás és a módszeres növényvédelem hiánya, valamint a minőségi nyesések elmaradása inkább a gazdálkodás extenzív jellegét erősíti. A továbbiakban a múlt havi lapszámomban megjelent cikkünket folytatjuk.

Véghasználat az ültetvényben

Az ültetvény tervezett vágáskora 10-15 év, a gazdasági elemzésekhez 12 évet vettem alapul. A véghasználati $D_{1,3} \geq 36$ cm, a 3 m-es török kéreg nélküli csúcsátmérője ≥ 30 cm, a II. rönk kéreg nélküli csúcsátmérője 6 m-nél ≥ 26 cm. A faegyedek kifejezetten vékony kérgűek. Az általam végzett próbamérések alapján az adott ültetvény faegyedeinek mellmagassági átmérője alig szór. A gyakorlatban a véghasználat kritériumaként a 110-115 cm-es mellmagassági kerületet határozták meg.

Az ültetvény elvárt hasznosítható darabszáma a 12. évben 264 db/ha, a 6x3 m-es hálózatú I. kivitel 95%-a. A fakészlet 322 br.m³/ha ($H=25$ m, $D_{1,3}=36$ cm, $v=1,22$ m³/db). Az össz-fatermés átlag-növedéke 12. éves korban 27 m³/ha/év.

Az apadék mértéke 10%. (A törzsfán a kéregapadék 15-17%, az iparifa-kibozatal 70%, a többi faanyag biomassza hasznosítású.) Az ültetvény hasznosítható fakészlete a 12. évben 290 n.m³/ha.

A véghasználat a legegyszerűbb tavágásos módon végezhető. Célszerű a

közelítési és kiszállítási műveletet összevonni (*forwarderes anyagmozgatás*), míg az apríték-alapanyagot a vágásterületen értékesíteni. Ezáltal a vágástakarítás is megoldódik, a rostfakénti felkészítés és értékesítés nem hoz érdekelhető eredménytöbbletet.

Az ültetvény szanalása

A termelési ciklus végeztével az ültetvény tuskó- és gyökéranyagát meg kell semmisíteni. Vissza kell állítani a szántó művelési ágat és jelleget. Ennek több technológiai megoldása ismert, nem függetlenül a követő hasznosítástól. Amennyiben a termőföld a továbbiakban szántóföldként hasznosul, úgy elégséges két adapterrel és két menetben a tuskófejek lemarása, majd a tuskók 40-45 cm mélységű bedarálása, a gyökérfésülés, a maradék anyagok összegyűjtése és lehordása. Utána már elvégezhető az alapműtrágyázás és a mélyszántás.

Amennyiben ismét iparifa-ültetvényben gondolkozunk, úgy a tuskók szétfűrése, vagy a tuskók kiásása, esetleg a tuskóhenger kiemelése is szóba jöhet. Minden ilyen megoldásnál elengedhetetlen művelet a követő gyökérfésülés és lehordás.

Jó megoldás lehet, ha két ültetvényforduló közé 4-5 évi mezőgazdasági használatot iktatunk be. Az ültetvény szanalása igen drága, de jól végezve, jelentős része megtérül a követő talaj-előkészítéskor.

Az iparifa-ültetvény gazdasági értékelése

A közös számítási alap megteremtése érdekében semminemű támogatást és adót nem vettem figyelembe, mert ezek szektorfüggők és gyakran a fenntartás időszaka alatt is változnak.

Valamennyi költségtétel a 2013. évi magyarországi árszinten áfamentes vállalkozói díj, vagy anyagköltség. Az egyetlen csak külföldről beszerezhető tétel a méretes csúcsrügyes karódugvány, azt 300 Ft/EUR átváltást alkalmazva 750 Ft/db értékkel vettem számításba. (Nem mellelleg megemlítendő, hogy bazaar előállítással ez leszorítható lenne akár 200 Ft/db összegre is.)

A faanyag átvételi (*piaci*) árait is egyégségsítettem. Átvétel történik atrotónában és m³-ben, a szerződések pedig választéktól függően vágásterületi, felső felkészítőhelyi, erdei rakodói és üzembe szállított paritáson is köttetnek, ezért az általam választott közös nevező a lábón álló ár. Használatos az EUR és Ft pénznem is, amit a már említett 300 Ft/EUR átváltással egyégségsítettem.

A közvetlen költségeken túl felmerülnek üzemi általános költségek is (*üzemirányítás, művezetés, szakértői szemlék, leltár, számvitel, jogi tanácsadás stb.*), amiket a legnagyobb ültetvényes termelő – általa megadott – tényszáma alapján 28 000 Ft/ha/év tételűnek ismertem el.

Az egyik legfontosabb költségelem a földterületek hasznobérleti díja. (*Jellemzően az ültetvényen is elvállik a földtulajdon a földhasználatától.*) Az általam ismert valamennyi szerződés tartós bérlet (*a földtulajdonos szempontjából adómentes jövedelem*), mégpedig a termelési ciklus maximális hosszára, 15 évre kötve. Ez nem éves kifizetésű, hanem „sír-nevet” alapon a véghasználati érték 10-15%-a a véghasználat évében. Nagyjából megfelel annak, mintha a termőföld tulajdonosa bérleti díjként a mindenkori területalapú támogatás (TAT) 50-70%-át kapná meg. Az ültetvény értéke pedig a földhasználó nyilvántartásaiban jelenik meg. Az általam vizsgált NNY iparifa-ültetvények jogilag rendezettek.

A termelés gazdaságossága számos módszerrel számítható. Lehet beruházásként (*0 ponttól indulva*), vagy a folyamatos működésű üzemet is vizsgálni. A tőkém rendelkezésre áll, vagy kölcsönből finanszírozok? Lehet a befektetési, elvárt kamatláb (*pénzügyi hozam*) mentén is értékelni. A körülményeket csak a termelő ismerheti, így a termelés

A bozamszámításoknál kellő óvatossággal tervezhető választékok és arányuk

Megnevezése	Választék				egyéb követelmény
	aránya		hossz cm	min.kéreg nélk. csúcsátm. cm+	
	%	n.m ³ /ha			
Színfurnér rönk	35	101,50	260	26	göcsmentes, hengeres, fehér belü anyag
Vakfurnér rönk	15	43,50	195-205-215	24	göcsmentes, barna szín megengedett
Belföldi fűrészrönk	10	29,00	200	18	átlagos göcsösség megengedett
Belföldi kivágás	10	29,00	120-150-180	18	átlagos göcsösség megengedett
Iparifa összesen	70	203			
Apríték-alapanyag	30	87			nincs minőségi előírás
Mindösszesen	100	290			

Az ültetvény létesítésének és fenntartásának költségei (Ft/ha) éves vágásfordulónál (vadkárelbáritással együtt és áfa nélkül)

I. kivitel költségei	602 524	Ft/ha
Egyéves költségérték	699 564	Ft/ha
Összes nevelési költség 12 évre	1 605 424	Ft/ha
Ültetvényszanalási költség	350 000	Ft/ha
Földbérlet díja (12 évre a VH eredmény 10%-a)	675 000	Ft/ha
Általános költségek (28 000 Ft/ha/év)	336 000	Ft/ha
Költségek összesen	2 966 424	Ft/ha

Árbevétel az ültetvényen 12 éves vágásfordulónál

Termelési költségek áfa nélkül		
Művelet megnevezése	Váll.díj	Megjegyzés
	Ft/m ³	
Tarvágás (iparifa felső felkészítőhelyig)	2 000	TRV - sík, kedvező körülmények
Kiszállítás	1 000	erdei rakodóra 1,5 km távolságig
Távolsági szállítás	3 000	fel- és leterheléssel, 100 km-en belül, közúton

Választékok	Választék árak áfa nélkül					megjegyzés
	üzembe szállítva	erdei rakodón	felső felk. helyen	vágásterületen	lábón állva	
	Ft/n.m ³					
Színf.rönk	60 000	57 000	56 000		54 000	olasz üzemek átvételi árai
Vakf.rönk	19 500	16 500	15 500		13 500	üzemi átvételi ár 200 EUR/m ³
Fűrészrönk		10 500	9 500		7 500	üzemi átvételi ár 65 EUR/m ³
Kivágás		10 000	9 000		7 000	
Erőművifa				3 000	3 000	a vevő dolgozza fel

Véghasználati lábón álló (nettó) árbevétel			
Megnevezése	Választék		Árbevétel
	mennyisége	lábón álló ára	
	m ³ /ha	Ft/m ³	Ft/ha
Színfurnér rönk	101,46	54 000	5 478 581
Vakfurnér rönk	43,48	13 500	586 991
Fűrészrönk	28,99	7 500	217 404
Feldolgozási	28,99	7 000	202 910
Iparifa összesen	203	31 964	6 485 886
Erőművifa	87	3 000	260 885
Mindösszesen	290	23 275	6 746 771

belső kamatlábának kiszámítása, megadása tűnik célszerűnek. Azaz azt a kérdést tesszük fel, hogy bankban tartsam a tőkemet, vagy ilyen jellegű ültetvénybe fektessek. A számítási módszer, amely teljes költség szinten értelmezhető:

$$p = 100 \times \left(\sqrt[12]{\frac{V}{K}} - 1 \right)$$

p = tevékenységgel elérhető kamatláb %

V = a véghasználat tiszta eredménye az ültetvény szanalási költségeit is figyelembe véve

K = a teljes termelési ciklus összes költsége

f = a teljes termelési ciklus hossza (12 év)

Mindenféle támogatás nélkül – figyelembe véve az agráriumot, valamint a

banki befektetéseknél elérhető jelenlegi 2,5% körüli értéket – a NNY iparifa-ültetvények eredményessége kiemelkedően jónak tekinthető. Az éves 315 029 Ft/ha hozam azonban ne tévesszen meg senkit, mert ez 12 év után valósul meg, addig csak ráfordítás van. Márpedig ez nem kisüzemi termelés, ha elindítok 100 ha ilyen ültetvényt, akkor már az első évben rendelkezniem kell ~ 70 millió Ft tőkével.

Termelési költség 12 éves vágásfordulónál		
Összes létesítési és fenntartási költség (12 évre)	1 605 424	Ft/ha
Ültetvény szanalási költsége	350 000	Ft/ha
Földbérlet díja (12 évre a VH eredmény 10 %-a)	675 000	Ft/ha
Általános költségek (28 000 Ft/ha/év)	336 000	Ft/ha
Költségek összesen a fahasználat nélkül	2 966 424	Ft/ha
Lábón álló árbevétel	6 746 771	Ft/ha
Eredmény 1 évre	315 029	Ft/ha
Belső kamatláb	7,09	%

Az ültetvények jelenlegi jogi és támogatási feltételei

A NNY-as erdőfelújításként erdő művelési ágban marad, a faültetvény természetességű erdő vágáskora ≥ 15 év (Evt. 7 § (1) bekezdés f) pont). Az Evt. hatálya alóli kivonás (pl. szántóvá átalakítás) igénybevételi eljárásához és térítéshez, vagy csereerdősítéshez kötött (korlátozott gazdálkodás). A NNY-as a támogatott erdőtelepítésként erdő művelési ágba kerül. Elveszik a területalapú támogatás, de a beruházáshoz és fenntartáshoz pályázható egyéb támogatás.

A támogatás nélkül létesített NNY faültetvények jogi jellege szabad rendelkezésű erdő, földnyilvántartási művelési ága pedig fásítás. A művelési ág szabadon, egyszerű földhivatali eljárásban változtatható. Fásításként azonban elveszik a területalapú támogatás, a létesítéshez pedig mind ez ideig egyéb forma sem vehető igénybe.

Az intenzív kezeléssel NNY iparifa-ültetvények telepítése és fenntartása során kifejezetten mezőgazdasági jellegű termelés folyik. A fordai alatt marad mind a sarjadzatott fás szárú energiaültetvények, mind az intenzív gyümölcsösök fordulóidejének. Intenzív talajművelés, műtrágyázás és vegyszerezés történik. A művelési ág fásításra változtatása indokolatlan! Ehhez módosítani kellene az Evt. 4. § h) pontját és meg kellene alkotni az iparifa-ültetvényekről szóló VM-rendeletet.

Érvek a támogatás mellett

A szántóföldi mezőgazdasági termeléshez képest az iparifa-ültetvényeken nagyobb az élőmunka-igény, amelynek foglalkoztatási oldalról komoly előnyei vannak. Indokolt lenne az I. kivitel és a műszaki kiegészítő intézkedések (pl. vadkárelbáritás) támogatása. Ez nagyban csökkentené a 10-15 évre lekötött alaptőke mértékét. Amellett a TAT támogatás az ültetvény teljes ciklusideje alatt jelentős részben fedezné a fenntartást, nevelést is. A termőföld szántó mű-

velési ágban maradna, a ciklus végén kötelező ültetvényt szanalással. A termelő döntési szabadsága legyen, hogy azt követően melyik művelési formát választja.

Támogatással a rövid vágásfordulójú iparifa-ültetvény versenyképes lehet a szántóföldi növénytermesztéssel is, lényegesen kisebb termelési kockázattal (*pl. aszályra kevésbé érzékeny*). Nemzetgazdasági szempontból elemi érdekünk a korszerű hámozó üzemek fennmaradása, azok ellátása hazai beszállítóktól származó faanyaggal (*fogalkoztatás, nemzeti össztermék, adóbevételek, magas szintű munkakultúra meghonosodása stb.*).

Egyéb javaslatok

- **Magyar termelői kör kialakítása**
TÉSZ-ek létrehozása, a gazdák a beruházáshoz a termőföldet adnák, a tartós bérlet díját a véghasználat hozamának megosztásával ellentételezve.
- **Klaszterek létrehozása**
Szaporítóanyag-termelők – az ültetvények tulajdonosai és kezelői – ipari végfelhasználók. Csak ez az érdek-közösség szavatolhatja a végfelhasználónak a megfelelő termékminőséget, míg az ültetvények kezelőinek a

garantált átvételi árat. Közös finanszírozás + támogatások!

1 000 ha területet meghaladó minimális üzemméret!

Az éves szaporítóanyag-igény tartósan érje el a 3–5 000 db-ot, a végtermék színfurnér rönk pedig az 500–1000 m³ tétel.

A támogatások ellenőrzéséről

Pályázati feltételként meg kell követelni a talaj laborvizsgálatára alapozott részletes termőhely-feltérési szakvéleményt és a részletes technológiai leírást. (*Gyenge termőhelyeken az intenzív ültetvényeket nem szabad támogatni.*) Ellenőrzés az első évben. (*A létesítés bejelentési kötelezettsége, a szaporítóanyag származási bizonylata, tőszám, minőség.*) Terepen szűrőpróbaszerűen és kockázatelemzés alapján területi mérés, a műszaki kiegészítő intézkedés tényének és az ápoltságnak az ellenőrzése.

Az éves TAT támogatások ellenőrzése szintén szűrőpróbaszerűen történjék és csak az ültetvény ápoltságára, gyommentességére terjedjen ki.

Tisztelt Olvasók, Kollégák!

Szinte évente „robban a bomba”, új és új csodanövényekkel és technológiákkal bi-

tegetnek minket. Energiafű, mályva, lágy szárú sarjadztatott energiaültetvények Myscantbusból, fás szárú sarjadztatott energiaültetvények nyárból, fűzből és akácból. Legújabb pedig a smaragdja iparifa-ültetvény. Mindezekről nem kívánok ítéletet mondani, azt majd az idő megteszi. Szeretném azonban felhívni a figyelmükbe ajánlani írásom tárgyát, a NNY iparifa-ültetvényt, amely Olaszországban már 50-60, Magyarországon pedig 10-15 éve bizonyít. Jó termőhelyen, a technológiai rend betartása mellett ez az ültetvény biztosan nem fog csalódást okozni. Szaktanácsadási kérdésekben a NAIK-ERTI is rendelkezésre áll.

Felhasznált irodalom:

Márkus L.; Mészáros K.: Erdőérték-számítás. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest 1997.

Halupa Lajos-Simon Miklós: Az „I-214” NYÁR, Akadémiai Kiadó, Budapest 1985.

Halupa L.-Tóth B.: A nyár termesztése és hasznosítása, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1988.

Ültetvényyszerű Fatermesztés 1-2. Szerk.: Führer Ernő – Rédei Károly – Tóth Béla, Agroinform Kiadó, Budapest, 2009.

Lektorálta: Dr. Borovics Attila, NAIK – ERTI, mb. igazgató

Javaslattevői felhívás a „Kétmilliomodik hektár magyar erdő” emlékérem adományozására

Az Országos Erdészeti Egyesület és a NÉBIH Erdészeti Igazgatósága a sajtó azon képviselői teljesítményének elismerésére, akik a magyar erdőkkel, a magyar erdőgazdálkodással kapcsolatos információknak kellő teret adnak, és azokat kellő tárgyilagossággal közvetítik, „Kétmilliomodik hektár magyar erdő” megnevezéssel emlékérmeket alapított 2008-ban. A díj az idei évben is átadásra kerül.

Az emlékérem odaítélésének főbb szabályai:

- ❖ Az emlékérem kizárólag egyéni teljesítmény elismerésére szolgál.
- ❖ Évente egy darab emlékérem adományozható.
- ❖ Az emlékéremhez pénzdíj nem kapcsolódik.
- ❖ Az emlékérmeket az írott és elektronikus sajtó azon munkatársai, újságírók kaphatják, akik munkájuk során huzamosan és aktívan részt vettek a magyar erdőkkel, a magyar erdőgazdálkodással kapcsolatos kommunikációban, legyen az a médiában megjelenő híradás, szakmai tartalmú műsor szerkesztése, tényfeltáró újságírás, erdész szakemberek kommunikációs oktatása.
- ❖ Az elismerés alapja lehet életút, vagy egyedi kiemelkedő teljesítmény.

A díjazásra javaslatokat jogi és magánszemélyek egyaránt beküldhetnek a NÉBIH Erdészeti Igazgatósága (1370 Budapest, Pf.: 345.), vagy az Országos Erdészeti Egyesület (1021 Budapest, Budakeszi út 91.) részére, **2014. november 3-ig**, kizárólag írásos formában. A határidőn túl érkező ajánlásokat nem áll módunkban elfogadni.

A javaslatnak tartalmaznia kell:

- ❖ a javasolt személy részletes életútját, kiemelten azokat a tevékenységeit, amelyek indokolják az emlékérem adományozását, valamint
- ❖ a javasolt személy főbb adatait (adatlap letölthető a www.oee.hu és a www.nebih.gov.hu honlapokról).

Az emlékérem tervezett átadására a 2014. év végéig, szakmai rendezvényen kerül sor.

Wisnóvszky Károly
NÉBIH Erdészeti Igazgatóság
Igazgató

Zambó Péter
Országos Erdészeti Egyesület
elnök

Van új a Nap alatt...

Aktualitások az erdővédelem területéről

Dr. Csóka György, Dr. Hirka Anikó, Dr. Koltay András, Szócs Levente*

„Nincs új a Nap alatt”, mondja a közismert mondás. Való igaz, gyakran előfordul, hogy egy-egy újnak ítélt szakmai problémáról némi utánajárással kiderül, hogy eleink már akár 100 éve is találkoztak vele, esetenként pedig még megoldást is találtak rá. Napjaink történései azonban gyakran rációfolhatnak e mondás igazságára.

Kontinensünkön növekvő ütemben jelennek és honosodnak meg behurcolt kártevők és kórokozók. Ezek jelentős része rövidebb-hosszabb idő alatt hazánkat is eléri. A szélsőséges időjárású évek (súlyos aszályok, enyhe telek stb.) hatására olyan honos rovarok és kórokozók léphetnek fel tömegesen, amiket korábban jelentéktelennek, „ártatlannak” tartottunk és ennek megfelelően is kezeltünk. A következőkben ezekből mutatunk be néhány időszerű példát.

A tölgy csipkésposloska (*Corythucha arcuata*) megjelenése Magyarországon

Az Észak-Amerikában honos tölgy csipkésposloska kifejtetten kb. 3 mm-es, szürkés alapszínű. Megjelenésében hasonlít a platán csipkésposloskára (*Corythuca ciliata*), de a két faj színezete és mintázata alapján is elkülöníthető. A *C. ciliatánál* csak az elülső szárnyak felbottosodó része barna, a *C. arcuatánál* a szárnyak tövén egy széles barna sáv is látható.

Tölgy csipkésposloska

Európában először 2008-ban, Észak-Olaszországban észlelték. Néhány évvel később Svájcban is jelezték előfordulását. Fő tápnövényei a tölgyek, a hazánkban őshonos tölgyfajok mindegyike alkalmas tápnövénye a fajnak. Erős fertőzése korai lombhullást okozhat. Több hazai szerző is elő-

Platán csipkésposloska

revetítette várható délnyugat-magyarországi megjelenését. Ezzel szemben első példányai a Békés megyei Szarvasi Arborétumból kerültek elő egy *Quercus macranthera* és egy *Quercus petraea* faegyedről. Ezt követően néhány nappal a Vácrátóti Botanikus Kertben, észak-amerikai *Quercus albáról* is előkerült. 2014 áprilisában a Tiszakürti Arborétumban több tölgyfajon is megtaláltuk. Gyakorlatilag ugyanekkor Csaholc (Szatmár-Bereg) községhatárban cseren is azonosítottuk egy példányát. Ez az adat két okból is érdekes. Egyrészt a helyszín meglehetősen távol esik az előfordulási helyként eddig ismert arborétumoktól, másrészt ez a faj első hazai előfordulása. Ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy a tölgy csipkésposloska valószínűleg már jóval elterjedtebb Magyarországon, mint gondolnánk, csupán az egyelőre alacsony népeséssel magyarázható, hogy eddig kevés helyen észlelték.

További információkat találunk a Növényvédelem c. folyóirat 2013. júliusi számában. Előfordulásával kapcsolatos minden megfigyelést (lehetőség szerint digitális fényképpel dokumentálva) szívesen fogad az ERTI Erdővédelmi Osztálya (erdovedelem@erti.hu).

A selyemfényű puszpángmoly (*Cydalima perspectalis*) intenzív terjeszkedése

Ugyan a buxusnak Magyarországon nincs erdészeti jelentősége, ám egyik legkedveltebb dísznövényünk lévén mindenképpen figyelmet érdemelnek új kártevői és kórokozói. A kelet-ázsiai származású fajt Európában először Németországból jelezték (2008). Azóta számos országban megjelent. Magyarországon először 2011 őszén, Sopronban az egyetemi Botanikus Kertben fogták a lepkét. Felbukkanása ekkor már nem okozott nagy meglepetést, mert Burgenlandban korábban is tudtak jelenlétéről. Megtalálása óta újabb és újabb helyszínekről kerül elő vagy a kifejlett lep-

Selyemfényű puszpángmoly

* (NAIK-ERTI Erdővédelmi Osztály)

Amerikai lepkekabóca és károsítása

ke, vagy a bokrokat károsító hernyó. Károsítása egyébként a bokrok pusztulását is okozhatja.

A selyemfényű puszpángmoly (buxusmoly) tápnövénye a buxus, évente 3 nemzedéke is kifejlődhet. A fiatal hernyók a leveleken készített selyemszövedékben telelnek át. Mivel tápnövénye kedvelt, sokféle ültetett dísznövény, a lepkék viszonylag jól repülnek és évente több nemzedéke is van, terjeszkedése meglehetősen intenzív. Erre rásegít az is, hogy a fiatal puszpángbokrok országos belüli szállításával (a telető hernyókkal együtt) még gyorsabban eljuthat újabb területekre, ahol ezáltal szigetszerű fertőzési góccok alakulhatnak ki. Ezt támasztja alá az is, hogy már több dísznövény-forgalmazó telepen is találtak fertőzött puszpángokat. A nyugati országrészben, illetve Budapest környékén már elterjedt és érzékeny károkat is okoz, de szigetszerűen az ország délkeleti részén is felbukkant.

A fajról további információ található, illetve újabb előfordulásai bejelenthetőek a NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézete által fenntartott honlapon, az alábbi címen: <http://emevi.emk.nyme.hu/index.php/22542/>.

Az amerikai lepkekabóca (*Metcalfa pruinosa*) terjeszkedése

Észak-amerikai származású, egynemzedékes, pete alakban telető faj, Európában 1979-ben, nálunk 2004-ben, Budapesten találták meg. Ma már szóróványosan az egész ország területén előfordul, és további terjeszkedése is várható. Rendkívül

polifág, több száz tápnövénye ismert (többségében fás szárúak). Európában elsősorban városi díszfákon és cserjéken gyakori, de nálunk ezek mellett gyalogakácon, akácon, kései meggyen, mezei szilen, fűzön, tölgyeken, ostorfán, házi dión és orgonán jelent meg tömegesen. A kifejlett rovar 5-8 mm hosszú, teste és szárnyai viaszos bevonattal fedettek. Lárvai az áttelelt petékből május-júniusban kelnek ki, és 2-3 hónap alatt, a leveleken, hajtásokon szívogatva fejlődnek ki. 5 lárvastádiumon mennek keresztül. Levedlett lárvabőrök, a testüket fedő fehér szálak és szemcsék feltűnő, mésszerű bevonatot képeznek. A megtámadott levelek, hajtások torzulnak, esetenként elpusztulnak. A lárvák által kiválasztott mézharmaton korompenész telepszik meg.

Biscogniauxia (Hypoxilon) mediterranea okozta cserpusztulás

A gomba a mediterrán országokban a paratölgy és a cser ismert, jelentős kórokozója. Európa számos országában, így Magyarországon is előfordult, de a hazai szakirodalom nem, vagy csak nagyon röviden említi: „A mediterrán vidékeken szerepet játszik az ottani tölgyek pusztulásában” (Szabó I. 2003: Erdei fák betegségei. Szaktudás Kiadó Ház, Bp.). 2003-ig az olaszországi Toszkánától északra nem tapasztalták kártételét. 2003-ban azonban onnan 350 km-re északra, Szlovéniában okozott jelentős károkat. Az utóbbiról beszámoló szlovén szakemberek már megjegyzik, hogy a klímaváltozás következményeként a faj kártételei északabbra is bekövetkezhetnek.

Biscogniauxia okozta cserpusztulás

A kórokozó a csert és közvetlen rokonsági körét (pl. paratölgy) kedveli. Ez magyarázza azt a meglepő jelenséget, hogy helyenként az egyébként szárazságtűrőbbnek tartott, tömegesen pusztuló cserekek mellett jó állapotú, tünetmentes kocsányos, vagy kocsánytalan tölgyeket is találunk.

A fertőzés legszembetűnőbb tünete a leváló kéreg alatt megjelenő szétterülő termőtest, amelynek színe szürkétől a feketéig változhat, bársonyos bevonatot képezve az elhalt kéreg alatt. A gomba fiatalabb és idősebb fákat egyaránt elpusztíthat, de hatása egy állományon belül nem függ a faegyed szociális helyzetétől.

Olaszországi kísérletekben is bizonyították, hogy a gomba tömeges elszaporodásának legfőbb kiváltó tényezője a vízhiány. A rovarok okozta lombvesztés (pl. gyapjaslepke) pedig még közepes erősségű aszály esetén is tovább növeli a gomba miatti pusztulás kockázatát. Ezt a megállapítást a hazai tapasztalatok is alátámasztják. A legszembetűnőbb mértékű cserpusztulás azokon a területeken következett be, ahol a 2011-2013-as súlyos aszályokat megelőző 6-8 évben jelentős volt a gyapjaslepke károsítása. Ilyenek például a Kab-hegy, Keszthely és Pápa környéke, valamint Boda környéke (Mecsek).

Juharpusztulás

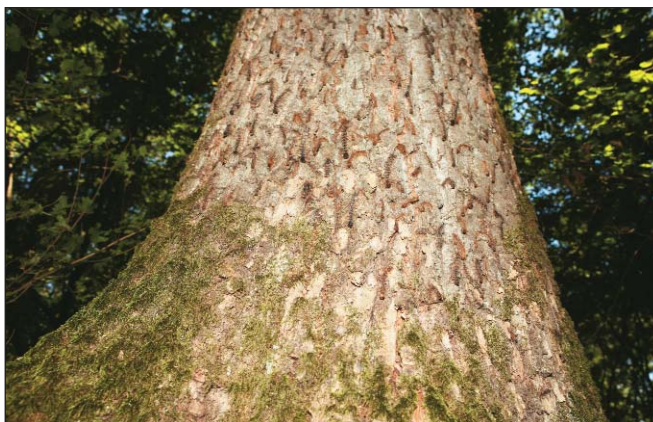
Az elmúlt két évben országszerte észlelték a juharokon, elsősorban a hegyi juharon a gyors lefolyású elhalást. Az egészségesnek tűnő egyedek viszonylag gyorsan, akár egy vegetációs időszakon belül, elhullatják leveleiket. A fák kérge felrepedezik a törzsön és az ágakon, majd nagyobb darabokban leválik. Erősen aszályos időszakok után hasonló jelenséget tapasztaltak már Szlovéniában és Szlovákiában is. A pusztulást közvetlenül kiváltó kórokozót nehéz egyértelműen azonosítani, de valószínű, hogy *Armillaria* és *Nectria* fajok is szerepet játszanak benne.

Kéregelbalás juharokon

A gyapjaslepke új kórokozója (*Entomophaga maimaiga*) Magyarországon

Végezetül egy olyan példa, ami összességében valószínűleg inkább kedvező, mint negatív hatású. Az ázsiai eredetű *Entomophaga maimaiga* a gyapjaslepke egyik legjelentősebb, fajspecifikus gombakórokozója. Klasszikus biológiai védekezési program keretében 1910-1911-ben (amikor a fajt még le sem írták) betelepítették az USA-ba, de a betelepítés hosszú ideig látszólag sikertelen volt. Ennek ellenére a 20. század végén már megtalálták a legtöbb USA-beli gyapjaslepke populációban is, sok helyütt kifejezetten jelentős mortalitás okozott, ezzel számottevően csökkentve a faj által okozott károk területi nagyságát. Európába (Bulgária) 1999-ben telepítették be, majd 2011-től Szerbiába is. Onnan terjeszkedve a kórokozó megjelent többek között Görögországban, Törökországban,

Entomophaga okozta hernyópusztulás

Horvátországban és Szlovákiában is. Magyarországon a horvát és szlovák észleléssel közel egy időben 2013. június 20-án, Vámosatyán találtuk meg először, ahol tömeges hernyópusztulást okozott. Erdész kollégák segítségével gyűjtött mintákból rövid időn belül az ország több pontjáról (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna és Veszprém megyék) is előkerült. 2014 késő tavaszán egyébként már az ország további pontjairól (Békés megye) is jelezték előfordulását. Az okozott hernyópusztulás jellegzetes tünete az elpusztult, megnyúlt, fáról lelógó mumifikálódó idősebb hernyók tömege, amik a vírussfertőzésben elpusztultakkal ellentétben nem folyósodnak el. A kórokozó azonosítását laboratóriumi vizsgálatokkal is megerősítettük. Valószínű, hogy 2013-ban és 2014-ben a tömegszaporodás a gomba okozta tömeges hernyópusztulás következtében alakult az előzetes várakozások alatt.

A gomba nyugvóspórái (azygosporák) hosszú ideig (akár 10-12 év) életképesek és tárolhatók is, így alkalmasak lehetnek biológiai védekezésre, mesterséges járványok előidézésére is. Mindenekelőtt azonban célirányos hazai vizsgálatokkal kell tisztázni az erdei ökoszisztémákra gyakorolt lehetséges hatásait. Ezzel és még sok más tisztázandó kérdéssel kapcsolatban kutatási programot indítunk. A kórokozóról további információkat találunk a Növényvédelem c. folyóirat 2014. júniusi számában.

A gomba előfordulásával kapcsolatos minden megfigyelést (lehetőség szerint digitális fényképpel dokumentálva) szívesen fogad az ERTI Erdővédelmi Osztálya (erdovedelem@erti.hu).

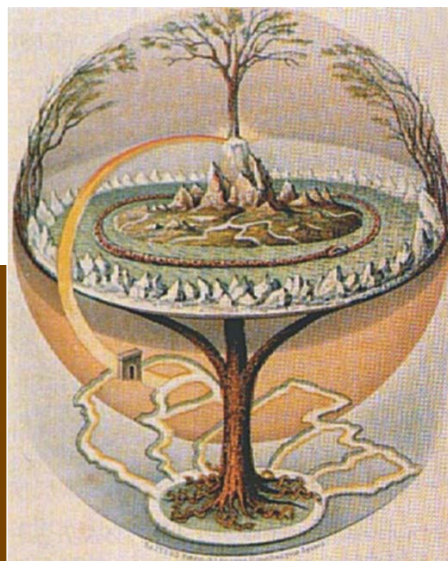
A kiragadott példákon túl sok másikat is felsorolhatnánk. Az is nagyon valószínű, hogy új és újabb erdővédelmi gondok a közeli-távoli jövőben is felszínre kerülnek. Azaz az erdővédelmi problémák rácaffolnak a bevezetőben említett mondásra. Igenis „*van új a Nap alatt*”. Tegyük hozzá szkeptikusan, valószínűleg lesz is... 🌱

Világkőris és özönnövény

Inváziós fa- és cserjefajaink

Dr. Csiszár Ágnes – egyetemi docens, NYME EMK NTI

Naár Dénes – természetvédelmi mérnök

A Földünk biodiverzitását veszélyeztető tényezők között, az élőhelyek pusztulását és feldarabolódását közvetlenül követi a nem honos, inváziós fajok terjedése. Az inváziós növényfajok, azaz az özönnövények között hazánkban és világviszonylatban is kiemelkedő a fás szárú fajok aránya. Általában elmondhatjuk, hogy mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban az adventív fa- és cserjefajok által leginkább veszélyeztetett élőhelyek az erdőklímában álló erdők. Az inváziós idegen fajok megtelepedése és terjedése olyan globális probléma, amelynek kezeléséhez nemzetközi, regionális és helyi szintű, valamint tudományok közötti együttműködésre egyaránt szükség van.

Yggdrasil, a világkőris

A kőris fontos szerepet töltött be az európai emberek vallásos és mindennapi életében. A leghíresebb kőris valószínűleg a skandináv mitológia világfája, Yggdrasil, amely egyben Ódin főisten lovát is jelképezi. Ódin kilenc napig függött dárdaival átszúrva a fán, hogy áldozata által mélyebb tudásra tegyen szert. Yggdrasil nemcsak a tudás, de egyben az élet és a sors fája is, hatalmas világfa, amely három világot köt össze, törzse felnyúlik a felső égi világba, keresztülhalad a középső földi világon, gyökerei lehatolnak a föld alatti világba. A mitológia szerint Ódin és testvérei az első férfit kőrisfából, az első asszonyt szilfából teremtették, életet lehelve a tengerparton talált és emberré formált uszadék fádba. A mindennapi életben a kőrisek rugalmas faanyagát elsősorban szerszámnyelvek, mezőgazdasági eszközök, kerekek gyártása során használták fel. A brit népgyógyászatban a beteg gyermeket napfelkelte előtt egy kőrisfa hasadékaán emelték keresztül, majd a hasadékot betapasztván a betegségből is gyógyulást reméltek. Hasonló népszokás a magyar nép körében is élt egykor.

A fehér, a vörös és a zöld kőris

Magyarországon három kőrisfaj őshonos; a magas (*Fraxinus excelsior*), a magyar (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) és a virágos kőris (*Fraxinus ornus*), az 1700-as években azonban további, észak-amerikai kőrisek jelentek meg hazánkban. Az első Európába hozott amerikai kőrisfaj *Rebder* (1724) szerint a fehér kőris (*Fraxinus americana*) volt, majd azt követte 1780 körül az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) két változata, az északi vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica* var. *austini*) és az 1820-as évek táján a zöld kőris (*Fraxinus pennsylvanica* var. *subintegerima*), akkor még *Fraxinus lanceolata* néven. Sajnos korábban e fajokat számos alkalommal nem különítették el, és mindhárom kőrist amerikai kőris néven említették, illetve a *Fraxinus americana* nevet tévesen az amerikai kőrisre, vagyis a *Fraxinus pennsylvanicára* alkalmazták; mindez sok esetben nevezéktani problémákhoz vezetett. A hazánkba érkező kőrisek palettáját tovább színesíti a fekete (*Fraxinus nigra*), a kék (*Fraxinus quadrangulata*) és az oregoni kőris (*Fraxinus latifolia*), ezek a fajok azonban csak botanikus kertekben, parkokban és arborétumokban fordulnak elő.

„Az amerikai kőrisfát nemcsak lehet, de érdemes is megtelepíteni”

Az Erdészeti Lapokban már 1891-ben megjelenik egy ajánlás az amerikai kőris ültetéséről. A fajt azért javasolja a szerző, mivel a mocsaras talajt is jól viseli, ahol a magas kőris nem ad gazdaságilag értékes mennyiségű faanyagot, faanyagát a hikorihoz hasonlítja, és mezőgazdasági szerszámgyártáshoz javasolja. 1896-ban *Pécb Dezső* a „Bulletin de la société centrale de Belgique” cikkére hivatkozva közli: „A *Fraxinus americana* eredeti hazájában – Északamerikában – rendkívül értékes faem; fáját sokféle célra használják a mezőgazdasági szerszámok és szerszámnyelvek, evező rudak készítésére, butorok előállítására, s ezeken kívül kocsigyártásnál is nagy kelendősége van s itt gyakran a hyckori (*Carya*) fát pótolja”. Mindezek alapján a szerző szerint „Az amerikai kőrisfát nemcsak lehet, de érdemes is megtelepíteni és a mi kőrisfánkkal szemben több nagy előnye van”. Előnyként a kedvezőbb áron értékesíthető faanyagot, az áradással szembeni ellenálló képességet, a csemete gyors növekedését, és fogytűrését említi.

Alig néhány évvel később *Lenbard Antal* a faj növekedésének és fejlődésének megfigyelése érdekében soronként felváltva amerikai kőris és magas kőris csemetét ültetett. Tapasztalatait a következőkben foglalta össze: „Az amerikai kőris sokkal erőteljesebben növekedett, mint az általam nevelt idevaló kőrisfa. Már két ízben, 1897. és 1899. évben vol-

„*tak nagymérvű kőrisbogár pusztítások s ekkor láttam a két kőrisfaj közötti különbséget; míg ugyanis a hazai Fraxinus excelsior leveleit a kőrisbogarak teljesen elpusztították, addig az amerikai kőrisfásorok teljesen érintetlenül állottak, s ezen látvány önkényt jutatta eszembe azt, hogy ezt mint olyan körülményt, a mely kiváló előnye az amerikai kőrisfának, a magyar erdészeti közönség becses tudomására adnom, hazafias kötelesség.*” Kressák Pál (1901) újvidéki amerikai kőris erdősítésében tett megfigyelései alátámasztják Lenhard Antalét, ő is kiemeli a faj gyors növekedését és a kőrisbogárral szembeni ellenálló képességét.

„Csak ártereken ültetendő, homokra egyébként egyáltalán nem való.”

Az 1920-as években az amerikai kőris a szikfásítás egyik legbiztosabb fafajának vélték. Erre az adott okot, hogy az amerikai kőris tápanyagszegény, szikes talajokon is megmaradt és a szárazsággal szemben is ellenállóképesnek bizonyult. A Püspökladányban végzett gyökérvizsgálatok azonban kimutatták, hogy a faj gyors növekedése csak sekély gyökérzetet fejleszt, tehát hosszú élettartam, megfelelő méret nem várható a fajától ezeken a területeken. Matusovits Péter (1925) ma-

gyar királyi főerdőtanácsos szerint „*Mint az öltözködésben, úgy a fanemekben is megvan a divat!*... „*Így a mi jó kőrisünk kiszorításával divatba jött az amerikai kőris. Míg azonban a mi magas kőrisünk nagyon alkalmazkodó, addig bizony az amerikai kőris csak laza talajban díszlik. Míg a mi kőrisünket ott találjuk az ártértől és illetve a hullámtértől a mészkőszikláig és mindenütt szépen díszlik, addig bizony az amerikai kőris válogatósabb. E mellett fája nem oly jó mint a mi kőrisünké.*” Éppen ezért Magyar Pál (1960) szerint az amerikai kőris: „*Csak ártereken ültetendő, homokra egyébként egyáltalán nem való.*” A szerző már a 60-as években rámutat az amerikai kőris telepítésének hátrányaira is: „*Nálunk már annyira megbonosodott, hogy a természetes úton keletkezett magvetődésből származó csemetést a magas sásokkal jellemzett fekvéstől egészen a legmagasabb fekvésig ma már mindenütt megtaláljuk, kivéve a száraz homokgördöket. Ha az állományok talaját az újonnan keletkezett iszapolódás, akár pedig a záródás miatt a sások, pántlikafű vagy szederinda nem fedi teljesen, a vörös kőris újulata gyakran olyan sűrű, hogy akadályozza az őshonos fák megtelepedését, és az azok betelepítésére irányuló talajelőkészítési munkát.*”

„De semmi esetre sem lenne helyes egy értékes hazai fát háttérbe szorítani egy külföldivel szemben, hacsak azt különleges okok nem indokolják”

Az idézet szintén Magyar Páltól származik, aki szerint a fajt: „*Sajnos gyakran olyan termőhelyre is tömegesen ültették, ahol jelenléte nem kívánatos. Helyenként nagy kiterjedésű nemesnyárasok elegyítésére használták, bolott idősebb korban megnyilvánuló fényigénye miatt nem alkalmas alsó lombkoronaszint képzésére.*”

Az 50-es évektől valóban ültették az amerikai kőris az árterei nemesnyárasok második lombkoronaszintjébe is, erdőn kívüli fásításokban pedig elsősorban a mezővédő erdősávokban jutott szerephez, gyors növekedése és kiterjedt lombzata révén. Az ártereken ültetése, a nemesnyárasok alátelepítése során bebizonyosodott, hogy a kezdeti gyors növekedése később lelassul, és az egyéb őshonos, lombos fajok jóval nagyobb fatermést adnak. Mindeközben azonban az amerikai kőris hazánkban a középhegységek kivételével általánosan elterjedt, előfordulásának súlypontja elsősorban a folyóvölgyekre, lápterületekre és szikesekre esik; különösen a Tisza és Körösök völgye, a Rába völgye, a Duna felső és alsó szakasza, a Hanság, a Mosoni-sík és a Nagyberek területén található nagy mennyiségben.

Az amerikai kőris mint özönnövény

Az amerikai kőris faanyaga hazájában szilárd és rugalmas, hazai tapasztalat szerint a magas és a magyar kőrisénél kevésbé keresett, ezért egyes felhasználók a két faj faanyagát elkülönítik, míg mások együtt dolgozzák fel. Kultúrváltozatait városokba, parkokba ültetik aransárga őszi lombszínűzésük és a várostűrésük miatt. Gyors növekedése, a termőhellyel szembeni viszonylagos igénytelensége, allelopátiás hatása, valamint fogyasztóinak és károsítóinak csekély száma miatt az amerikai kőris napjaink egyik inváziós fafajává, özönnövénnyé vált. Terjedését elősegíti gyors életciklus-váltása, rendszeres és bőséges magtermése. A magok csírázókéességüket 2-3 évig megőrzik, a szél és a víz segítségével messzire szállíthatóak. Fiatalkori növekedése gyors, töről jól sarjad, így károsodás esetén vegetatív és generatív úton egyaránt képes megújulni. Melegigénye folytán hazánkban a kontinentális éghajlat szélsőségeit jól viseli, víztűrése kiváló, és bár fényigényes faj, a fajoknál szokásos fiatalkori árnyatűrése hosszabb ideig tart, mint a magas és magyar kőrisnél. Hajtásának magasabb kumarintartalma miatt a lombfogyasztó rovarok jobban elkerülik, mint a honos kőrisfajokat; kérge hamarabb cserepesedik, ezért hántáskártól csak fiatalabb korban szenved.

Korábban telepített állományainak és jó terjedő képességének köszönhetően, az amerikai kőris folyóink mentén, az ártereken országszerte megjelenik más adventív növények, például a gyalogakác és a zöld juhar társaságában. Egyedszáma és az általa okozott természetvédelmi gond súlyossága területenként változik. Sűrű újulata révén megakadályozhatja honos fajaink felújulását, regenerálódását. Visszaszorítása, a folyóvizek folyamatos propagulum utánpótlása miatt hosszú időt igényel és főleg mechanikai úton történik. A fajt a nevelővágások során kiveszik, a termős egyedeket kiirtják, véghasználat után sarjait leverik, felújítást nem végeznek vele. A sorokba bevetődött magoncokat az ápolás során eltávolítják. Vegyszeres kezelésre általában nem kerül sor a területek védettsége, illetve a vegyszer hullámtéren való kedvező terjedési lehetősége miatt. 🌿

International
Pick-Up Award 2013.

Innováció, biztonság és kényelem

ÚJ FORD RANGER

➤ 5 csillagos Euro NCAP minősítés

Akár 1100 kg teherbírás, 3500 kg vontatókapacitás, kategóriájában legnagyobb gázlómélység**: előnyeivel a legszigorúbb szakmai bírakat is lenyűgözi.

Sőt, a Ford Ranger a legelső olyan pick-up, ami 5 csillagos eredményt ért el az Euro NCAP törésteesztjén, több pontot szerezve, mint a 2. és 3. helyezettek összesen. Igazán keménynek született.

ford.hu

**Ford Ranger duplakabinos, XL 2.2 150 LE, klímával
már nettó 5 249 000 Ft-tól*****

* „A Ford Ranger, kiváló többcélú jármű, ami kényelmes és stabil, közúton és terepen is hibátlanul teljesít.” – fogalmazott Jarlath Sweeney hasznójármű-szakújságíró, az „Év Pick-upja” zsűri írt tagja.

** 800 mm gázlómélység.

*** Az ajánlat Ford Ranger duplakabinos, XL 2.2 I TDCi (150 LE), 4x4 M6, klímaberendezéssel felszerelt modell vásárlása esetén 2014. október 1. – december 31. között megkötött vevőszereződésekre érvényes. A modell bruttó ára: 6 666 230 Ft. További információ és részletek a márkakereskedésekben, a www.ford.hu oldalon és a Ford Vonalon (06 40 200 024). Az autó illusztráció. CO₂-kibocsátás: 199–261 g/km, vegyes átlagfogyasztás 7,6–9,9 l/100 km.

Go Further

Kormeghatározás és éghajlatrekonstrukció faévgűrűk segítségével

Dr. Kern Zoltán – PhD, MTA CSFK; Lendület programvezető, 2ka Paleoklíma MTA-Lendület Kutatócsoport

Az erdész munkájának a fák növekedése az alapja. Ez a növekedés a Föld nagy részén egy aktív (felhalmozási) és egy passzív (nyugalmi) ciklus változásával valósul meg. A növekedési ciklusok pedig jól azonosíthatóan jelennek meg a fatest szöveti képében. Ezeket a növekedési sávokat (évgűrűket) leszámolva becsülhetjük a fa életkorát. Miután felismerést nyert, hogy az azonos helyen és időben élő egyedek növekedési mintázata hasonló, a változó évgűrűmintázatok szinkronizálására egy önálló kutatási ág alapult, amely széles körű alkalmazási területeivel (régészet, földtudományok) messze túlmutat a klasszikus erdészeti felhasználásokon.

Bevezetés

Az évgűrűk keletkezésének elmélete, azok éghajlattal való kapcsolatának megfogalmazása már *Theophrastus* (~300 Kr.e.) és *Leonardo da Vinci* feljegyzéseiben is előkerült. A korszerű értelemben vett dendrokronológia alapjait azonban *Andrew Ellicot Douglass* (1867–1962) amerikai csillagász dolgozta ki, aki 1901-től kezdett évgűrűelemzésekkel foglalkozni. Arizonai tűlevelű fák évgűrűiben naptevékenységhez kapcsolódó periodicitást keresett, de helyette a csapadékmennyiség ingadozásának évszázados „lenyomatát” találta meg. A folyóirat hasábjain épp húsz évvel ezelőtt látott napvilágot egy tanulmány „Az évgűrű mint természetes információhordozó” címmel (*Grynaeus* et al. 1994). Az akkor leírtak nagy része most is érvényes, ám két évtized elteltével érdemes az erdészeti szakirodalomban is újra helyet engedni egy rövid áttekintésnek, különösképpen az azóta elért új eredmények összefoglalásának.

A dendrokronológia biológiai alapjai

A hajtásvégeken található osztódó szövet (apikális merisztéma) működésének eredményeképp a növények a hajtás hossz tengelyének irányában növekednek. Ez az ún. elsődleges növekedés, mely az egyed morfológiájában igen jól megfigyelhető változást eredményez. A törzs felületén elhelyezkedő osztódó szövet a nyalábkambium. A kambium, osztódása során, a külső oldalon létrehozza a floém sejtjeit, melyek elhalva a kérget alkotják, befelé pedig a xilém sejtjeit, melyek a fatestet építik fel. A kambium működésének eredményeképp a törzs/ág hossz tengelyre

lyére merőlegesen, kerülete mentén is növekszik (tkp. vastagodik), ez a másodlagos növekedés. Rövid távon a növény morfológiájában ez szabad szemmel alig megfigyelhető, kisebb változást okoz.

A dendrokronológia a fák azon tulajdonságán alapszik, hogy az egy naptári évben keletkezett növekmény egyetlen jól azonosítható új gyűrűként észlelhető a fa radiális (sugárirányú) keresztmetszetén. Ez a tulajdonság elsősorban a mérsékelt és hideg övben növekvő fákat jellemzi, de gyakori a szubtrópusi területeken is, és a növekedést befolyásoló meteorológiai tényezők (napfénytartam, hőmérséklet, csapadék) erős évszakos változékonyságára vezethető vissza.

Néhány alapfogalom

Részen hiányzó évgűrűről beszélünk, ha egy évgűrű nem fejlődik ki a fa teljes kerületén. Példának okáért egy kiékelődő évgűrű (*1. ábra*) a kiékelődés után már hiányzik.

Hiányzó évgűrűről akkor beszélünk, ha a vizsgált mintában, mely gyakran a

teljes „kör” keresztmetszetnek csupán egy „körcikke”, egy adott évhez tartozó évgűrűt nem tudunk azonosítani.

Áléggyűrű: előfordul, hogy a növekedési időszakban a fa növekedése lelassul, és kései pásztára hasonló sejt-szerkezettel jellemezhető szövet keletkezik, majd újra kedvezővé válnak a feltételek a növekedésre, így ismét a korai pásztához hasonló szerkezetű faanyag keletkezik, és a valódi kései pászta csak ezután fejlődik ki (*1. ábra*).

Kronológia: az évgűrűszélességek naptári évekhez rendelt sorozata.

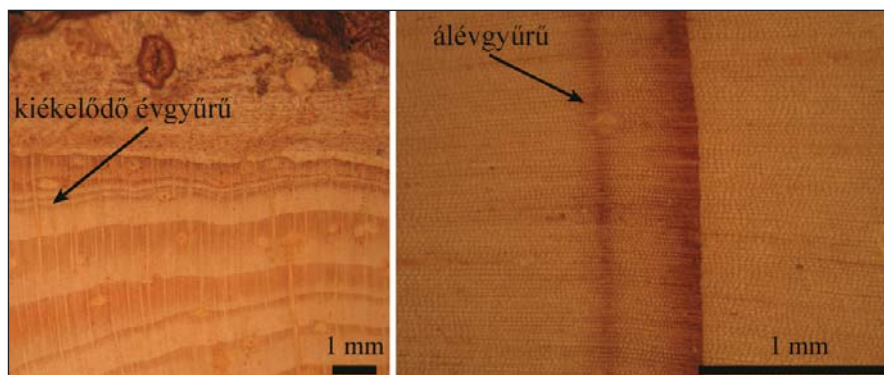
Helyi kronológia: egy adott fafajra, kis területre, 5-10 fa alapján alkotott átlagos kronológia.

Alapkronológia: egy adott fafajra (esetleg nemzetségre), de nagyobb területre vonatkozó, több helyi kronológia alapján létrehozott átlagos kronológia.

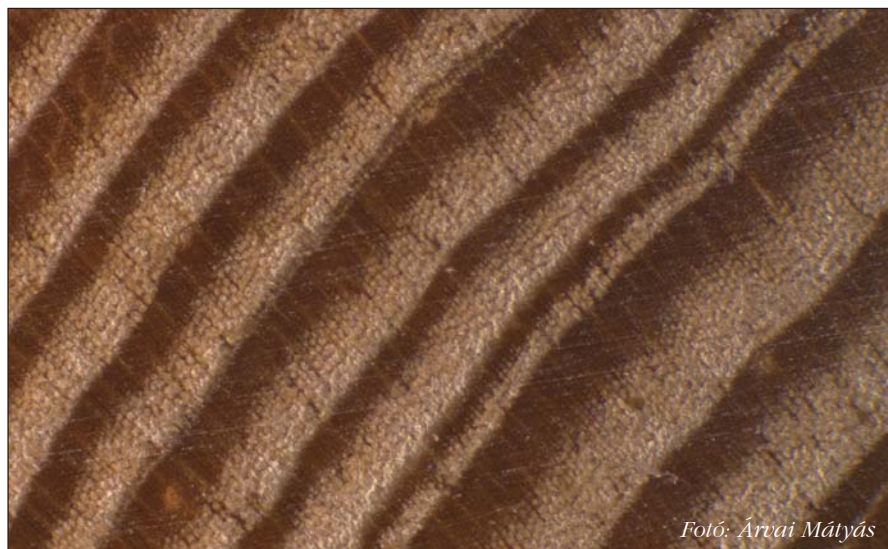
Keresztdatálás: az a folyamat/eljárás, amikor két kronológiát szinkronizálunk, azaz megkeressük az egymáshoz rendelhető mintázatokat.

Módszertani alapok

Élő fákból növedékfúróval furatmintát, elhalt fákból fűrészeléssel korongmintát szokás venni. Épületfák mintázásához speciális, száraz fákra alkalmazható fűrőt fejlesztettek. A furat(csap)mintákat tartólécra ragasztják, majd fokozatosan egyre finomabb csiszolóvászonnal dörzsölve, vagy éles pengével vágva készítik elő a felületet a mérésre. Nagy értékű mintákat vagy közvetlenül a hangszer vagy táblakép felületén (pl. *Tóth* et al. 2012), vagy mikrofúróval vett

1 ábra. Az évgűrűszámlálást nehezítő leggyakoribb problémák a kiékelődő évgűrű és az ún. áléggyűrű

Fotó: Árvai Mátyás

Közönséges vörösfenyő (*Larix decidua*) évgyűrűszerkezete a Retyezátból

tizedmilliméter átmérőjű mintán vizsgálják. A mérési eljárások között két nagy csoport különböztethető meg. A hagyományosabb a mikroszkóp–mérőasztal–számítógép, három fő elemből összeállított rendszer; míg a modernebb megoldásnál kamera, vagy szkennelőrögzíti a minta képét, és a mérés a képernyőn történik.

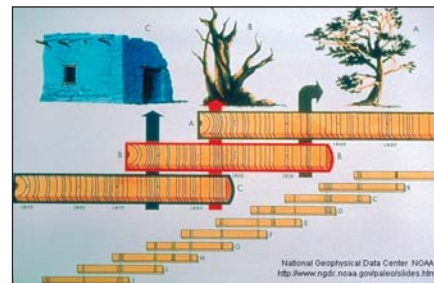
A dendrokronológus azonos korú minták évgyűrűmintázatának összehasonlításával igyekszik pontos naptári évet rendelni minden azonosított évgyűrűhöz. Így lehet létrehozni összehangolt, területileg egységes alapkronológiát. Megbízható kronológia felállításához legalább 5–20 fa mintáit kell feldolgozni, attól függően, hogy mennyire hasonlóak a változások a vizsgálatba vont minták között. A munka során alapvető jelentőségű az említett álévgyűrűk, és hiányzó évgyűrűk körültekintő felderítése, és éppen emiatt lesz a dendrokronológia jóval több,

mint az évgyűrűk egyszerű számlálgatása.

Ha van egy ismeretlen korú mintánk, akkor az abból származó évgyűrűszélességek idősorát egy létező kronológiához (illetve általában egyidejűleg több kronológiához) hasonlítjuk. A legpontosabban egyező átfedést keresztdatálással keressük meg, majd mérleljük, hogy az eredmény elég megbízható-e. A megbízható eredményhez általában 50–100 átfedő évgyűrű szükséges, de erősen váltakozó évgyűrűszélességek esetén már 30 évgyűrűs szakaszt is sikerülhet keltezni. A kormeghatározást az évgyűrűszélességek idősorának váltakozásán túl vizuális összehasonlítás útján nyert kiegészítő adatok is segíthetik, megerősíthetik (pl. keskeny edények egy adott évgyűrű korai pásztaájában, vagy jellegzetes, szokatlan színű kései pászta stb.). Ha az illeszkedést megfelelőnek fogadjuk el, akkor megállapíthat-

juk az ismeretlen korú kronológia legutolsó évéhez tartozó dátumot (2. ábra). Ezután az időben egyesével visszafelé lépegetve az ismeretlen korú kronológia minden évéhez (és egyben az ismeretlen korú faminta minden egyes évgyűrűjéhez) hozzárendeljük keletkezésének pontos naptári dátumát.

Ha a keltezett évgyűrűsorozat tartalmaz korábbi évgyűrűt, mint az addig létező alapkronológia, akkor az új mintát az alapadatok közé sorolva, az alapkronológia hossza növelhető. Így az élő fákból alkotott kronológiához olyan idősebb, holt fákból származó mérési sorokat illesztünk, melyek a meglévő kronológiával jelentős részben átfednek (3. ábra). Ezt a módszert *átlapolási eljárásnak* nevezzük. Ezáltal a fák biológiailag lehetséges élettartamánál lényegesen hosszabb alapkronológia állítható elő.

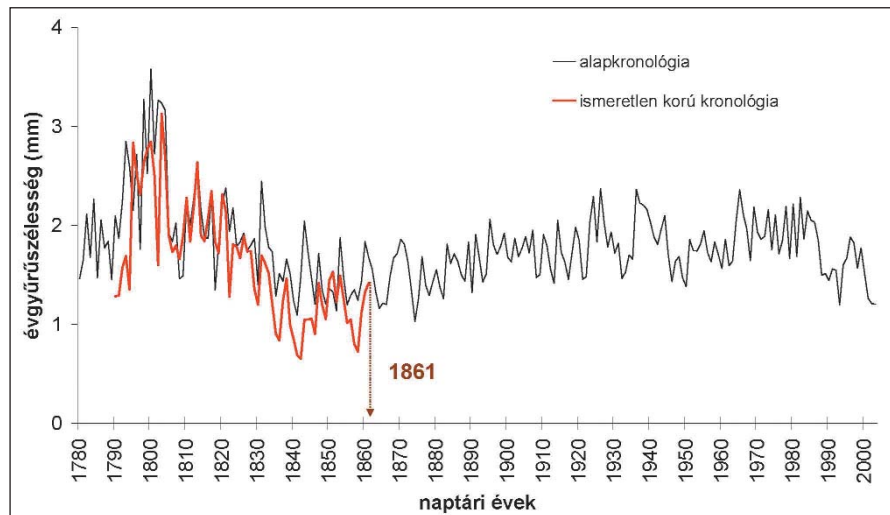

3. ábra. Az élő fákból épített kronológiát idősebb keresztdatálással lehet növelni

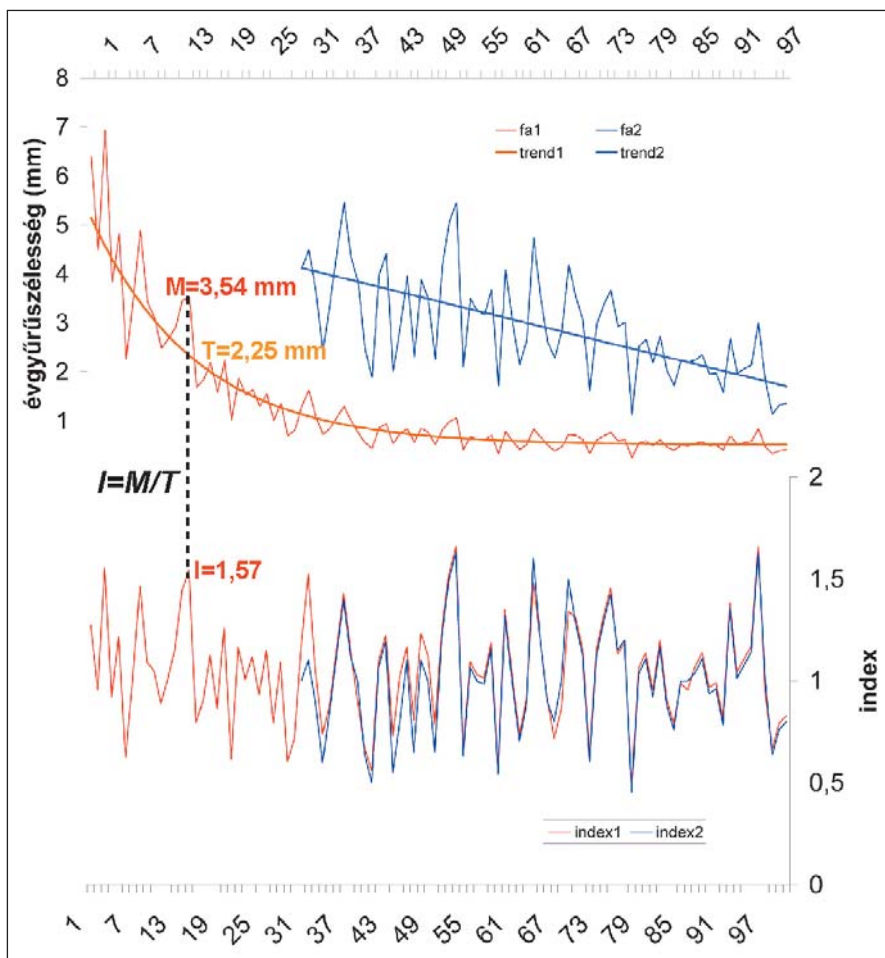
Dendroklimatológia

Általában igaz, hogy faévgyűrűk sokkal hosszabb időszakra állnak rendelkezésünkre, mint a műszeres észlelésből származó meteorológiai adatok. Ugyanakkor a fák növekedését számottevően befolyásolják az időjárási tényezők. Mindebből következik, hogy a faévgyűrűk alapján megkísérelhetjük rekonstruálni bizonyos meteorológiai elemeknek a műszeres méréseket megelőző időszakban történt ingadozásait. A kormeghatározáson túl talán ez a legfontosabb alkalmazási terület. Az éves felbontású, évszázados éghajlati rekonstrukciókban a faévgyűrűk szerepe kiemelkedő (Briffa, 2000).

Az évgyűrű alapú éghajlati rekonstrukciók készítésekor többé-kevésbé szabványszerű lépéseket kell követni. A dendroklimatológia módszertana részletesen megismerhető Fritts (1976) klasszikus munkájából, a területi korlátok most csak a főbb lépések vázlatos bemutatásra nyitnak lehetőséget.

2. ábra. Alapkronológiához rendelt ismeretlen korú kronológia szakaszainak egyezése

4. ábra. Standardizálási példa évyűrűszélességek mért adatain – a két fa növekedésében nagyon hasonló ingadozások mutatkoztak növekedésük folyamán

Standardizálás

Már a kezdetekben felismerték, hogy még az azonos helyen növekedett fák évyűrűszélesség-adatai is gyakran különbözőek, melynek magyarázata a fák korában, eltérő kompetíciós helyzetében, illetve a mikrokörnyezeti különbségekben kereshető. Ezért az évyűrűszélesség adatait „módosítani”

kell, mielőtt a különböző területeket egymással vagy meteorológiai adatok idősoraival hasonlítjuk össze.

Ennek a „módosításnak” a neve standardizálás, melynek célja, hogy az évyűrűszélesség adataiból a nem klimatikus trendeket (pl. öregedés) és eseményeket (erdődinamika, kártevők hatása stb.) kiszűrjük. A standardizálás során

az évyűrűszélesség adatait mértékegység nélküli indexekké alakítjuk át. A mérésel nyert évyűrűszélesség idősorhoz illesztünk egy, az átlagos növekedési menetet közelítő függvényt (bővebben, pl. Cook et al. 1990), majd évről évre képezzük a mért évyűrűszélesség és a növekedést becsülő függvény által felvett érték hányadosát (4. ábra).

Klímakapcsolat keresése

Az átlagolt indexeket valamely közeli állomás havi felbontású meteorológiai adataival (pl. havi csapadékösszeg) lehet összehasonlítani. Statisztikai módszerek segítségével kell eldönteni, hogy az évyűrűindexekben tapasztalt változásokhoz mely meteorológiai elem ingadozása hasonlít a leginkább. Általános szabály, hogy nemcsak annak az esztendőnek a meteorológiai adatait kell figyelembe venni, amikor az évyűrű keletkezett, hanem a megelőző évet is. Ennek az a magyarázata, hogy az időjárási tényezők produkcióra kifejlesztett hatása, bizonyos tényezők miatt, mint pl. a talaj vízraktározó kapacitása, a növény szénhidrátartalékai, késleltetve jelentkezik.

Ezután a meteorológiai adatokkal lefedett időszakot két részre osztjuk. Az egyik részidőszakban függvénykapcsolatot keresünk és állítunk fel az évyűrűindexek, valamint a legszorosabb kapcsolatot mutató klímaméter között (*kalibráció*). Ezután a másik részidőszakban ennek a függvénynek a segítségével az évyűrűindexekből becsüljük a klímamétert, és ezeket a számított értékeket a részidőszakra vonatkozó valódi (mért) értékekhez hasonlítjuk. Ismét statisztikai módszerek segítenek annak eldöntésében, hogy az évyűrűindexekből számított értékek elfogadhatóan tükrözik-e az eredeti adatok változékonyságát, szélsőségeit, átlagos menetét (*verifikáció*).

Az egyik leggyakrabban vizsgált paraméter a hőmérséklet. Általában a növekedési időszak átlagos, vagy maximális hőmérsékletét lehet rekonstruálni faévyűrűk alapján.

A csapadék esetében sokkal változatosabb a kép. A kutatási területre jellemző éven belüli csapadékeloszlástól, illetve a vizsgálatba vont fafaj élettani sajátosságaitól függően sokféle rekonstrukciót találunk a szakirodalomban. Általánosságban elmondható, hogy akkor kínálkozik jó esély az évyűrű alapú éghajlatrekonstrukcióra, ha a vizsgált évyűrű-paraméter csupán egyetlen éghajlati elem váltakozását tükrözi.

Fotó: Árvai Mátyás

Havasi cirbolyafenyő (*Pinus cembra*) évyűrűszerkezete a Retyezátból

Táblázat. Jelentősebb bosszúságú kronológiák a Kárpát-medencéből és tágabb környékéről (2014. január 1-i ismeretek szerint)

Fafaj	Terület	Hossz (év)	Lefedett időszak	Referencia
Vörösfenyő	Tátra	1049	963-2011	Büntgen et al. 2013
Tölgy	Bécsi-medence	832	1172-2003	Geihofer et al. 2005
	közép- magyarországi	625	1370-1994	Grynaeus 2011
	Udvarhelyszék	483	1360-1842	Tóth et al. 2013
Jegenyefenyő	Morva-medence	683	1325-2007	Büntgen et al. 2011
	Kelet-Ausztria	1022	977-1998	Geihofer et al. 2005
Cirbolyafenyő	Kelemen-havasok	1010	996-2005	Popa és Kern 2009

Hazai eredmények

Magyarországon a tudományos igényű évgűrűvizsgálatokat a '70-es években kezdték, azonban az első munkák jellemzően egyedi minták elemzésére, illetve egyes környezeti körülmények meghatározására korlátozódtak (pl. *Majer*, 1972).

A régészeti faanyagok datálása iránti igény indította útjára a '90-es években hazánkban is a rendszeres dendrokronológiai vizsgálatokat, de ezeket, régészeti jelentőségük okán, kizárólag a tölgyekre összpontosították (*Grynaeus*, 1995). *Grynaeus* (2004) kidolgozta az Északi-középhegységet és Észak-Alföldet lefedő „közép-magyarországi tölgy alapkronológiát”, amelynek érvényességi tartománya átnyúlik a Pilis és a Budai-hegység területére, továbbá kimutatta az Alpokalja, és a Bécsi-medence közti kapcsolatot. A lokális tölgykronológiák összehasonlítása a Dunántúltra mozaikos képet rajzolt elénk. *Dávid* és *Kern* (2007) szerint a Gerecse is a „közép-magyarországi tölgy alapkronológia”, zónába vonható, de a Bakonyra az már nem terjeszthető ki. A Dunántúl lokális tölgykronológiáinak rendszerét még vizsgálják.

A hazai régészeti feltárásokon előkeült faleteken már több sikeres dendrokronológiai kormeghatározás történt (pl.: *Ilon* et al. 2001; *Kertész* et al. 2005). Emellett külön említést érdemelnek az erdészeti (*Szabados*, 2007) és a restaurátori (*Morgós*, 2007) szempontú alkalmazások. Azonban még hazánkban is jelentős kiaknázatlan kutatási lehetőség rejlik az évgűrűszélességek és a klímalemegek kapcsolatának vizsgálatában.

Köszönetnyilvánítás

Köszönet az MTA „Lendület” program támogatásáért (LP 2012 27/2012). Ez a közlemény a 2ka *Palaeoclimatology Research Group* 14. számú publikációja.

Irodalomjegyzék:

Briffa, K. R. (2000): Annual climate variability in the Holocene: Interpreting the message of ancient trees. – *Quaternary Science Reviews* 19: 87–105.

Büntgen, U. – Kyncl T. – Ginzler C. – Jacks DS. – Esper J. – Tegel W. – Heussner

KU. – Kyncl J (2013): Filling the Eastern European gap in millennium-long temperature reconstructions. – *Proceedings of the National Academy of Science* 110: 1773-1777.

Büntgen U. – Brazdil R. – Dobrovolsky P. – Trnka M. – Kyncl T (2011): Five centuries of Southern Moravian drought variations revealed from living and historic trees. – *Theoretical and Applied Climatology* 105: 167-180.

Cook, E. – Briffa, K. – Shiyatov, S. – Maza-pa, V. (1990): Tree-ring standardization and growth-trend estimation. In.: Cook, E. – Kairiukstis, L. (szerk.): *Methods of Dendrochronology: Applications in the Environmental Sciences*. – *Kluwer Academic Publishers*, pp. 104–162.

Dávid Sz. – Kern Z. (2007): Keleti-bakonyi és gerecsei tölgyek dendrokronológiai és dendroökológiai vizsgálata. – In: Gömöri J. (szerk.): *Az erdő és a fa régészete és néprajza*. – *Sopron*, pp. 103-122.

Fritts, H. C. (1976): Tree rings and climate. – *Academic Press*, p.567.

Geihofer, D. – Grabner, M. – Gelhart, J. –

Wimmer, R. – Fuchs-

berger, H. (2005):

New master chron-

ologies from historical

and archaeological

timber in Eastern

Austria. – *EuroDend-*

ro2005, Abstract book

Grynaeus A.

(1995): Dendrochro-

nological research in

Hungary (Present

status as of May 1995

and Future Develop-

ment) – *Dendrochro-*

nologia 13: 135–138.

Grynaeus A.

(2004): A magyaror-

szági dendrokrono-

lógiai kutatás ered-

ményei és újabb kér-

dései. – *Monumenta*

Historica Budapesti-

nensia XIII. „Es tu

scholaris” Budapesti

Történeti Múzeum

pp. 87–102.

Grynaeus A.

(2011): Dendroclima-

tologiam facere, ne-

cesse est! Dendrokro-

nológia és/vagy

dendroklimatológia?

In: Kázmér M.

(szerk.): *Környezet-*

történet II. Környezeti

események a honfoglalástól napjainkig történeti és természettudományi források tükrében. Hantken Kiadó, Budapest, 185-193

Grynaeus A. – Horváth E. – Szabados I. (1994): Az évgűrű mint természetes információhordozó. – *Erdészeti Lapok* 129: 203-205.

Ilon G. – Grynaeus A. – Torma A. (2001): A szentgotthárdi török kori palánk kutatásáról. – *Vasi bonismereti és helytörténeti közlemények* 28 (4): 29–46.

Kertész R. – Morgós A – Nagy D. – Szántó Zs. 2005 Hódoltság kori cölöphidak a Tiszán. – *Műemlékvédelem* 49: 13-28.

Majer A. 1972: Évgűrű-kronológia. *Az Erdő* 21: 164-171.

Morgós A. 2007: Faanyagok kormeghatározása - dendrokronológia és a magyarországi helyzet. – In: Gömöri J. (szerk.): *Az erdő és a fa régészete és néprajza*. – *Sopron*, pp. 31-88.

Popa, I. – Kern, Z. 2009: Long-term summer temperature reconstruction inferred from tree-ring record from the Eastern Carpathians. – *Climate Dynamics* 32: 1107-1117.

Tóth B. – Botár I. – Grynaeus A. (2012): A csíkszentdomokosi „Mária megkoronázása” táblakép dendrokronológiai vizsgálata. A Csíki Székely Múzeum Évkönyve VIII: 151-158.

Tóth B. – Grynaeus A. – Botár I. (2013): Dendrokronológiai kutatások Erdélyben. – *Magyar Régészet* (http://www.magyarregeszett.hu/wp-content/uploads/2013/10/Botár_130.pdf)

Szabados I. 2007: Időjárás fluktuáció hatása a produkcióra dendrokronológiai kutatások alapján. – In: Mátyás Cs. – Vig P. (szerk.): *Erdő és Klíma* 5. – *Sopron*, pp. 259-306. ❁

Kiváló minőségű vadragás elleni védelem az év minden szakára!

✓ mechanikus
✓ kémiai
✓ biológiai

WAM EXTRA rosarot

- ✓ őz, szarvas és muflyon téli vadragás elleni védelem
- ✓ egyszerűen felhordható
- ✓ használatra kész
- ✓ kis mennyiségben használható
- ✓ lombos és tűlevelű fákhöz

ÚJ!
5 kg
veder!

WWW.GRUBE.HU

Üzlet és bemutatóterem: Grube Kft. • 2030 Érd, Kadarka u. 1.
Telefon: +36 23 521-670 • Mobil: +36 30 670-85-00 • E-mail: info@grube.hu

Mennyi az annyi?

Gondolatok a keleti lápi bagolylepké ügyében a kár nagyságáról

A nagy port fölvert ügyről több forrásból is értesültem, az írott sajtóban pedig elsőként épp az Erdészeti Lapok 2014. évi májusi lapszámának hasábjain olvastam róla. Ezért kézenfekvő, hogy ugyanitt tegyem közzé az eredményeket, melyeket egy szűkebb kutatócsapat segítségével sikerült feltárni.

Hogyan „keveredtünk bele” az ügybe?

Sopronban végeztem, erdőmérnökként, de már kisdíák korom óta rovarokkal, főként lepkékkel és szitakötőkkel foglalkoztam. Tudományos diákköri munkáim, diplomamunkám, majd később biológus doktori értekezésem témája is különféle erdőtársulások lepkészeti kutatása volt. Kandidátusi munkám, e témakörön túlmutatva, rovarpopulációk nagyságának becslésével, jelölés-visszafogásos vizsgálatával foglalkozott, részben erdészeti kártevő éjszakai nagylepkék, részben szitakötők vonatkozásában. 1991-ben csatlakoztam az intézményes természetvédelemhez, ahol e tevékenységet tovább folytattam, különösen az utóbbi tíz évben, védett lepkéfajok állományainak monitorozása során. Az így nyert tapasztalat adta hozzá a bátorságot, hogy megfelelő segítséggel és támogatással egy olyan vizsgálatba vágjunk bele, amit ma még csak szűkkörűen alkalmaznak éjszakai lepkéken, és amely során ezért nehézségekre is lehetett számítani.

További személyes indításként, az ügyészégi anyagban említett kár (perérték) alapját képező becsült egyedszám túl magasnak tűnt, aminek többen hangot is adtak. Márpedig ez akár a természetvédelmi monitoring vizsgálatok megbízhatóságát is megkérdőjelezheti, hisz nyilván nem mindegy, hogy a 250 000 Ft

természetvédelmi értékű faj hány egyedét érinthette a szóban forgó cserjeirtás.

Előzetes megfontolások

Adott tehát a kérdéses terület, mozaikos szerkezetű láperdő-láprét-ligeterdő közösség, amiben gyanítjuk, hogy előfordul a keleti lápi bagoly, de nincs róla biztos információnk. Többféle dolgot is vizsgálhatunk, más-más céllal. Például, meg szeretnénk győződni arról, hogy egyáltalán él-e a területen a jelzett faj; vagy ha már tudjuk, hogy előfordul, tudni szeretnénk, hogy egyenletesen népesíti-e be a területet; és végül azt is nézhetjük, hogy adott évben mekkora a populáció, hány egyedből áll a népesség.

Mindegyik kérdéshez más-más módszer fogja a szükséges alapadatokat megadni, és más-más lesz ezek bekerülési költsége, ahogyan a nyert adatok megbízhatósága is.

Kizárólag a szaporodóképes populációt képező, kifejlett lepkék mintavételezésére koncentrálnunk, mivel a pete-, lárvá-, vagy bábállapotban történő számlálás kivitelezhetősége és megbízhatósága igen kérdéses, s ráadásul e korábbi stádiumok tekintélyes (és ismeretlen mértékű) mortalitással is terheltek. Gradációra nem hajlamos, nagyjából állandó népességű fajoknál azonban feltételezhető, hogy több éves időtartamot nézve, egy szülőpárra egy szülőpárnyi szaporodóképes utód jut, bármennyi is a lerakott peték száma.

A keleti lápi bagolylepké, mint az éjszakai lepkék többsége, mesterséges fényvel becsalogatható. Fényre érzékenysége azonban változó, ezt számos – többségében ismeretlen – paraméter befolyásolhatja, az időjárási tényezőktől kezdve az egyedek koráig. Így esetenként nagyobb távolságra is hajlandó elrepülni a lepké, máskor viszont csak

élőhelyén (a cserjés sűrűjében) vagy közvetlen mellette fogható meg. A lámpánál való megülesi hajlam szintén ingadozó, általános azonban a tapasztalat, hogy módfelett „izgága” jóság, nehezen nyugszik meg a fénykörben, s inkább a direkt fénytől elhúzódva, félárnyékban pihen meg.

Az egyszerű jelenlét/hiány megállapításához akár egyetlen alkalommal történő lámpázásos gyűjtés is megfelelő lehet, míg az egyedek térbeli eloszlásáról, az egyedsűrűség változékonyságáról csak egyszerre több, párhuzamosan működtetett fényforrás tud információt szolgáltatni. A pontos egyedszámot meg – extrém esetben – úgy lehet megkapni, ha a populáció összes példányát megszámloljuk, ami viszont az esetek zömében kivitelezhetetlen. Áthidaló megoldásként, kisebb részterületen végezhetünk teljes felmérést, ám ebből csak a terület egészére vonatkozó egyedsűrűségbeli eltérések becslése után lehet a teljes populáció nagyságra következtetni. Főként nem homogén jellegű élőhelyekre igaz ugyanis, hogy az ott élő állatpopulációk egyedei sem egyenletesen oszlanak el, hanem „tömröléseket” mutatnak, illetve – igen alacsony egyedszámnál – akár véletlenül is lehet az eloszlásuk.

A teljes számlálástól eltérő megközelítéssel, becsléseket más módszerekkel is nyerhetünk. Ezek során meghatározott protokoll szerint mintát, vagy mintasorozatokat veszünk az adott populációból, és az eredményeket statisztikai módszerekkel feldolgozzuk. Helyhez kötött, nem túl mozgékony állatcsoportok (pl. hálósövény pókok) esetében jól alkalmazhatók olyan eljárások, ahol egy adott egyed legközelebbi szomszédait keressük, ám e technikák egy mozgékony, s ráadásul követhetetlenül mozgó éjszakai lepkéfaj vizsgálatára nem alkalmasak. Így – kizárólagos alapon – szűkebb érdeklődési területem, a jelölés-visszafogásos populációbecslés tűnt célravezetőnek.*

A vizsgálat

Jelen esetben tehát azt kellett megnéznünk, hogy előfordul-e a lepké az érintett területen; mekkora egyedszámban; és mennyire egyenletesen népesíti be az élőhelyet. Ezekből megbecsülhető a cserjeirtással érintett területen elpusztult lepkék száma.

* A jelölés-visszafogásos vizsgálatok statisztikai alapját a Lincoln-Petersen index elve képezi. Ez kimondja, hogy bizonyos feltételek teljesülésekor (a populáció zárt, azaz nincs születés, pusztulás, el- és bevándorlás, továbbá egyenletes a jelölt egyedek elkeveredése stb.), az összes megjelölt egyed (M) aránya a teljes népességben (N) megegyezik az ismételt mintavétel során befogott, már megjelölt egyedek (m) arányával az ismételt mintavétel során vett teljes mintában (n) (korábban jelölt+újjonnan jelölt). Vagyis: $M/N = m/n$, ahonnan a becsült populációméret: $N = M^2n/m$.

Fenti képlet egy továbbfejlesztett változatát, a Bailey-féle hármasszám módszerét használja a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer. A modern statisztikai módszerek többségében azonban inkább a Jolly-Seber és a Cormack-Jolly-Seber eljárást követik. Ez utóbbiak nyílt populációk (van el- és bevándorlás) jelölés-visszafogás-sorozatainak elemzésére lettek kidolgozva, és napi vagy teljes populációméret becslésére, illetve ezen adatok szórásának meghatározására alkalmasak. A képletek igen hosszadalmasak, ezért az adatok gyakorlati feldolgozása számítógéppel történik, a MARK nevű program segítségével.

Korábban cserjeirtással érintett, viszonylag frissen szárazúzott referencia terület

A vizsgálatra 2014. június 27. és július 8. között került sor, egy hétre rá, hogy a lepke rajzásáról érkező hírek eljutottak hozzánk (ezalatt volt esős idő is). A kezdeti napokban a terep felmérése és az első jelölési próbálkozások zajlottak, szerényebb eredménnyel (ismét kedvezőtlen időjárás), majd július 1–8. közt (egy újabb átfutó hidegfrontot átvészelve) végeztük az érdemi mintavételezéseket.

Összesen 94 fogási esemény történt, 78 jelölés és 16 visszafogás. Az első 14 példány a később intenzíven vizsgált területtől távolabb került megjelölésre, ezek a továbbiakban nem is kerültek elő, s így a számításokban sem vettük figyelembe.

A lepkék becsalogatásához több, eltérő teljesítményű és spektrumú fényforrást alkalmaztunk, ám egy standardnak tekinthető 125W HgI referencialámpát (az éjszakai lepkészek többsége ezt a típust használja) minden alkalommal kiraktunk, ugyanarra a helyre. Emellett, kisebb teljesítményű fényforrásokat is kihelyeztünk, más helyekre, esetenként élve fogó vödörspadakkal és varsacsapdával kombinálva, szűkebb, behatárolt biotópok felmérésére; illetve néhány alkalommal ettől nagyobb teljesítményű izzót is kiraktunk.

Minden befogott példány fogási helye, fogási ideje, és állapota, a példányról készült fotóval együtt, rögzítésre került az EpiCollect Androidos alkalmazás (okostelefon, GPS) segítségével. A dokumentációt további GPS-pontok, videó- és fotófelvételek, illetve fajlisták egészítik ki.

Az egyedek jelöléséhez, a gyakorlatnak megfelelően, alkoholos filcet használtunk. Mindkét hátsó szárny fonákjára rákerült az azonosítószám.

Eredmények

Elsődleges eredményként, a visszafogások területi eloszlása alapján, ezek a lepkék nagyon erősen ragaszkodnak élőhelyükhöz, a zárt vagy öblökkel szabdalt, de összefüggő hálózatot alkotó füzes, bokorfüzes (rekettyés) formációhoz. Bár igen jól repülnek, hisz könnyedén képesek voltak felröpülni a 15-20 m magas fák koronaszintjébe, dacolva az erős széllel, kis teljesítményű (8W) fénycsöves fényforrással csak az állomány alatt, vagy az állomány által közbezárt öblökben, tisztásokon sikerült befogni őket. Nagyobb teljesítményű lámpákkal viszont nyitabb helyek, gyepfoltok, lekaszált területek átrepülésére (akár 100-300 m-es távolságok) is rá lehetett venni az egyedeket. A jelölés helyétől mért legnagyobb dokumentált eltávolodás csaknem 2,5 km volt, melyet ráadásul kis teljesítményű csapdán történt visszafogásnál regisztráltunk, vagyis az illető egyedek kis távolságról vonzotta be a lámpa. Ezt az esetet leszámítva azonban az irányadónak mondható elmozdulás 500 m körüli volt. A visszafogások többsége vagy ugyanazon a fényforráson történt, ahol a jelölés is, vagy annak közvetlen közelében, ami viszonylag szűk mozgási körzetet feltételez. Ezt alátámasztja a már említett tény, hogy bár az első (kiértékelésből kivett) napok jelölései két, egymástól szántófölddel elválasztott és csak kb. 400 m-re lévő területen zajlottak, egy példány se röpülte át ezt a viszonylag kicsiny távot.

A területi elmozdulások, a lepke megfigyelt röpképessége, és az át nem repült szántóföldi kultúra alapján, tekintetbe véve a jelenlegi növényborítottágot, meghatároztuk a jelölés-

visszafogásos vizsgálatba bevont részpopuláció által benépesített (tenyészésre alkalmas) területet – mint a lámpa hatáskörzetének és a lepke mozgási területének eredőjét. Ennek nagyságát, a szélső elmozdulás és egy minimális puffterület hozzácsatolásával, 38 hára becsültük.

A MARK programba betáplált adatokból, a Jolly-Seber módszerrel, a napi populációméret 11–117 (jellemzően 40–60 körüli) egyedre tehető. A vizsgált időszak alatti teljes népességre a módszer 226 példányt adott. Mivel azonban a rajzás kezdetétől számított 7–10 nap elteltével tudtuk csak a vizsgálatot elkezdni, és a jelöléseket a rajzási csúcscs körül végeztük, a teljes rajzási időszakra az adott terület össznépessége mintegy 300-350 példányra tehető. A 226 példány tehát egy igen óvatos alsó becslés.

Az általunk lehatárolt 38 hektáros terület nem homogén. Előfordulnak benne olyan részek, ahol a rekettyefűz összefüggő, szinte áthatolhatatlan, zárt állományt alkot, de olyan kisebb-nagyobb lekaszált foltok, tisztások, szegélyek is, melyeket csak átrepül a fényforrásra tartó lepke. Így nem zárható ki annak lehetősége sem, hogy egy-egy jó adottságú folton kiugróan magas egyedsűrűség (akár hernyókat tekintve is) alakuljon ki. Összességében azonban, a hektáronkénti átlagos egyedsűrűség a vizsgált időszakra 6 (a teljes rajzási időszakra pedig mintegy 8-9) példányra becsülhető.

Ennek a 6 pld/ha átlagos egyedsűrűségű népességnek az előző évi hernyói a rekettyefűz cserjeirtással érintett (ismereteink szerint 5 ha) területen bizonyosan elpusztultak, függetlenül attól, hogy azok a beavatkozás idején a növényeken, a talajfelszínen, vagy az avarban tartózkodtak-e. A populáció egésze szempontjából, nincs különösebb jelentősége, hogy a 6 pld/ha adult lepke kifejlődése az áttelelő hernyónépesség milyen egyedsűrűségét igényli, hisz – mint azt már írtuk – a szaporodó közösséget csak a kifejlett egyedek alapján tudjuk becsülni.

Valószínűleg, egy ekkora összefüggő területen, mint a Kék-Kálló-völgy, ahol ezres nagyságrendre tehető a keleti lápi bogoly teljes népessége, 30-40 példány kiesése nem jelent pótolhatatlan veszteséget. Ám oktalan elvesztésük kárt okoz a népességben, még ha a szomszédos területekről a regenerálódó élőhelyre bevándorló egyedek utódai pótolhatják is a kiesést.

Vödörccsapda kibelyezés

Következtetések

A terület eredendően a vízellátottságtól, domborzattól és földhasználati módtól függő növényzeti borítású, láprétek, mocsárrétek, magas kőrösök, bokorfüzesek és puhafás ligeterdő alkotta mozaik-komplexum lehetett, amit a vízfolyás – még kevésbé szabályozott állapotában – rendszeresen elárasztott. A dinamikus változó élőhely nyilvánvalóan megfelelt, a keleti lápibagoly mellett, sok más, ma már veszélyeztetett és ritka fajunknak is. E fajok közül azonban – különös ritkaságára tekintettel – kiemelt jelentősége van a kérdéses fajnak. Ezért természetvédelmi kezelési-fenntartási szempontból nem is vitatható, hogy itt mindenképp a keleti lápibagoly-népeség megőrzése az elsődleges feladat.

A változatos felszín és domborzat, a völgy heterogén struktúrája és szintetisége azonban fölveti a kérdést: kelle-e, hogy a teljes terület homogén, illetve puhafás ligeterdőfoltokkal tarkított rekettüfűzes állományként való fenntartása legyen a cél. Amennyiben nem történik semmilyen beavatkozás, a jelenlegi vízellátottsági viszonyok mellett föltehetően ez az állapot következik néhány éven, évtizeden belül. A keleti lápibagoly megőrzése szempontjából valószínűleg ez az állapot volna a legkedvezőbb, ám az élőhelyi változatoság és a biodiverzitás csökkenésével, a lápréti, mocsárréti fajok kiszorulásával járna.

A rendszerben meghatározó ökológiai tényezőként szerepel, s így – a vízellátás és szárazabb időszakban a lecsapolás mértéke révén – a teljes közösség állapotát befolyásolja a Kálló medrének

szintje, fenntartottságának mértéke. Ez a szint, tapasztalataink alapján, túlzottan mélyen helyezkedik el (a vízfolyás helyenként ki volt száradva). Márpedig az egész terület kritikus problémája – a cserjeirtástól függetlenül – a kiszáradás, ami ellen a víz visszatartásával, a lecsapolás mértékének jelentős csökkentésével lehet és kell tenni!

A vízellátottság javításával, hosszabb távon feltehetően elérhető, hogy a bokorfüzes állomány borítása helyenként megbomoljon, tartósan fátlan mocsári és lápi jellegű foltok alakuljanak ki, megfelelő lágy szárú növényzettel. Erre a folyamatra, átgondoltan, és a lápibagoly-állomány maximális kíméletével, rá is lehet segíteni. Az sem ördögtől való elgondolás, hogy a beékelődő gyepeket hasznosítsák, némi takarmány kerülhessen le róluk, amivel a területen gazdálkodó az állatait táplálhatja. Egy dolgot viszont mindenképp szem előtt kell tartani: noha jó dolog ha a területnek „van gazdája”, ám a jogi státuszból fakadó természetvédelmi követelményeket a gazdálkodási cél semmi esetre sem írhatja fölül!

Amennyiben természetvédelmi szempontból helyesnek ítélnék a terület élőhelyi változatoságának növelését, akkor e munkákat, a gyeptöveket már-már benövő rekettüfűzes helyenkénti megbontását, csakis a természetvédelmi szakemberek javaslatai alapján, az általuk meghatározott időszakban és mértékben lehet elvégezni. Az így kialakított foltokon, a taposási kárt elkerülendő, legeltetni nem szabad, azonban váltakozó időszakokban végzett kaszálással a gyepek fenntartható, a rajta kialakuló közösség megőriz-

hető, a lekerülő széna pedig hasznosítható. Így minden szereplő számára előnyös helyzet alakítható ki, s a lápibagoly-népeség sem veszít sokat.

Összegzés

A jelölés-visszafogásos felmérés eredményeként megállapítható, hogy a korábbi becslésekben szereplő számoknál jóval alacsonyabb az itt élő keleti lápibagoly-populáció egyedsűrűsége. A megjelölt lepkék mozgási mintázata és a növényzeti borítás jellege alapján lehatárolt mintaterületre (38 ha) 40-60 egyed körüli napi populációméretet, a vizsgált időszakra pedig 227 egyedes össznépeséget lehetett becsülni, amiből – alsó becslésként – 6-9 egyed/ha átlagos egyedsűrűség adódik. Ez, a cserjéltelenítéssel érintett 5 ha viszonylatában, 30-40 példány biztos kiesését jelenti a szaporodó közösségből. Ez a mérték, az ezres nagyságrendű populációhoz viszonyítva, nem túlságosan nagy, azonban megfelelő kommunikációval és együttműködéssel csökkenthető vagy kiküszöbölhető lett volna!

Zárszó

Az alapkutatás jellegű vizsgálatot a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság saját kutatásainak keretében végeztük el, a MARK program segítségével Kőrösi Ádám készítette a populációbecsléseket, amiért ezúton mondunk köszönetet. Mindehhez a HNPI-től, az összes külső szakembertől, sőt, ideiglenes állomáshelyünk, Létavértes lakosságától is maximális segítséget kaptunk, amit itt szeretnénk megköszönni. Az időjárás tényezőket sajnos nem sikerült tökéletesen „beállítani”, de sok panasznunk azért nem lehet.

Az No. 35 jelű példány jelölése

Örvendetes, hogy senkitől nem kapunk, sem nyíltan, sem burkoltan, olyan kérést, ami az eredmények befolyásolására irányult volna. Mindenki a valós helyzet feltárásával értett egyet, amit a vizsgálat elején mi magunk is leszögeztünk.

Az eredményekkel szeretnénk egyrészt hozzájárulni az ügy szilárd ökológiai alapjaihoz, másrészt demonstrálni, hogy léteznek megfelelő eszközök és módszerek akár egy mozgékony éjszakai bagolylepké egyedsűrűségének egzakt becslésére is. Mindezt azért is éreztük fontosnak, mert a természetvédelem is egy önálló szakma, sajátos célokkal és módszerekkel, amelyek nem mindig világosak a kívülálló számára, így sokszor érdemes a mértéket és hogyanokat megmagyarázni.

Noha az erdészszakma közel áll a természetvédelemhez, markáns különbségek is akadnak. Míg az előbbi fő célja a gazdálkodás, utóbbié a gazdálkodás ökológiailag fenntartható módjához szükséges szabályok kidolgozása és betartatása – és itt nem csupán az erdőgazdálkodást értjük, hanem a mező-, víz-, táj- és minden egyéb gazdálkodást, településrendezést, közlekedést stb. Ez csak úgy érhető el, ha a két szakma képviselői képesek szót érteni egymással, és kölcsönösen megbecsülik egymás szakmai tudását.

Meg kell keresnünk a közös csapási irányokat, figyelembe véve mind a földhasználó, mind a természetvédő érdekeit. Meg kell találni a lehető legkedvezőbb földhasználati módokat, melyek

mind a jelenlegi, mind a jövőbeni agrártámogatási rendszer keretein belül biztosítják a természetes életközösségek számára az ökológiai hozadékot, a gazdálkodó számára pedig a jövedelmezőséget.

S végül, záró gondolatként: az ügy feloldását nagyban segíthetné, ha – a lepkeállományban okozott kár ellentételeként –, a terület ökológiai állapotának javítását, a vízgazdálkodási rehabilitációt, a beékelődő szántók gypesítését, egyes rekettyefüzes állomány telepítését stb. írják elő kompenzációként, természetesen, megfelelő irányítással.

**Dr. Ambrus András,
Szabadfalvi András,
Patalenszki Adrienn**

Fotók: **Dr. Ambrus András**

Ki fizeti meg az annyt?

Hozzászólás a kutató munkájához

Dr. Ambrus András precizitásához, rovarokhoz kötődő megszállottságához kétség sem férhet. Már Sopronban kicsit „csodabogárnak” tartottuk, de nagyon tiszteltük, kedveltük tudása, szerénysége okán (4 évvel végeztünk utána).

Írásának ismeretterjesztő részében részletesen, érthetően tárja elénk munkájának lényegét. Sok új információval szolgált a lepkék életmódjának vizsgálatával kapcsolatosan. Egy kutatótól mindez nagyon szép, becsülendő dolog. Csakhogy!

Közismert, hogy jelen vizsgálatokra nem a kíváncsiság, hanem a „lepkeper” kárértékének bizonyítási kényszere ösztönzi a Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) vezetőségét. Ehhez keresik a szalonképes, megfelelő szaktudással rendelkezőket. Sikerral jártak.

Kérdések nyilvánvalóan szép számmal merülnek fel:

- Nem lenne-e célszerű értesíteni a terület tulajdonosát egy ilyen fontos vizsgálatnál? (főként, ha ismerős)
- Még a szomszédos település lakóinak is köszönet jár (Létavértes). A tulajnak semmi?
- Az első szakértő hektáronként 1200 lepkét „becsült”, most 6 példány a becsült adat Melyik a jobb? Legközelebb már 1188 darab lesz, vagy 0,03 (milyen matematikai sort követünk)?
- Mivel itt nem Natura 2000 kezelési tervről, hanem bírósági eljárásról van szó (nem is kis tétel), helyén-

való „az egyszerűség kedvéért...”, „feltételezni lehet...”, „pontos becslés után ... extrapolálni”, „közelítő értékeket...” fogalmakat használni?

Tisztelt erdész kollégánk is csak a felszínen mozog. Nem járt utána (valószínűleg véletlenül), hogy mi okozta az egész ügy kirobbanását.

- Tudott bárki is a terület védettségéről? (A tulajdoni lapon 2005-ben törölték a bejegyzést.)
- Mindenki olvassa a KvVM értesítőket? (Állítólag ebben szerepel.)
- Tudott valaki a védett fajokról (a HNP-n kívül)?
- Ismertették kollégánkkal a HURO/1101/093/1.3.1 pályázat lényegét?
- Elmondták, hogy hányszor ajánlottam fel cserére, vételre a területet?

A cserjeirtásra vonatkozó ötletet kö-

szönöm, kevés hasznom azonban az égnek áll tőle! Rajzási időszakban végezni a cserjeirtást? Ezért becslésem szerint rögtönítélő bíróság várnám az extrapolálásom alapján!

Mindenesetre az október 22-én indított büntetőügyi eljárás során (1-5 év börtön) ettől sokkal rosszabb

szakértői véleményt adtak a kezembe volt HNP tájvédelmi körzetvezető tollából. Ez meg sem próbálja az elfogultlanság látszatát kelteni. Mint tudjuk: „A lét határozza meg a tudatot”. Ismét bizonyosságot nyert.

Szerettem volna néhány információt megtudni dr. Ambrus Andrástól vizsgálatával kapcsolatban, egyelőre azonban nem sikerült.

A csatolt képeken a kérdéses területhez vezető út mellé leásott ismertetőtábla, valamint a jobb felső sarokban látható területrész 2014. július 2-án készített felvétele száraz időszakban, kaszálatlanul (mivel nem engedik). (Saját, állítólag elpusztított területem, jó példaként való reklámozása, megkérdésezem nélkül.) Ki érti mindezt?

Gabnai Ernő
okl. erdőmérnök

Jubileumi MEGOSZ nagyrendezvény Budapesten II.

Két évtized ünnepe a Kossuth téren és az Akadémián

Átalakulóban lévő erdészeti minisztériumi igazgatás, új uniós költségvetési ciklus kezdete, formálódó pályázati források. Eseménydús szakmai háttérkeretek között tartotta meg szeptember 5-én, Budapesten, húsz éves fennállásának jubileumi ünnepségét a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége. A nagyrendezvény méltó és igényes ünnepe volt a szervezet megalakulásának és az elmúlt két évtizedben elért eredményeknek.

Az ünnepi konferencia előtt elhangzott Kossuth téri beszédek végén tanulságos internetes aláírásgyűjtési eredményeket foglalt össze *Pályi Zoltán* nyírségi erdőmérnök. Mint elmondta, a világhálón meghirdetett mozgalmat nem a hazai természetvédelem és nem is az EU rendlettervezete ellen, hanem elsősorban az akác és az akácméz hungarikummá nyilvánításáért kezdeményezte. Az internetes akcióban mintegy 72 ezer ember aláírását sikerült összegyűjteni, aminek 2%-a a határainkon túlról érkezett. Szerinte ez valódi tömegtámogatottságot jelent a fehér akác hazai szerepének tárgyilagosabb megítélése terén, hiszen korábban sok esetben csak a minden szakmai alapot nélkülöző, szubjektív nézetek kerültek nyilvánosságra a fafajjal kapcsolatban.

A gyors helyszínváltás után, a MEGOSZ húszéves fennállását ünneplő résztvevők a Magyar Tudományok Akadémia számos történelmi jelentőségű eseményt látott dísztermében gyűltek össze. A szék-sorokban helyet foglalókat, a megjelent vendégeket, magán-erdőgazdálkodókat, szakirányítókat *dr. Sárvári János* ügyvezető elnök köszöntötte, majd átadta a szót *dr. Bitay Márton Örsnek*, a Földművelésügyi Minisztérium államtitkárának.

Az államtitkár ünnepi beszédében kiemelte, hogy a rendezvény legfontosabb üzenete a hazai erdőterület növekedésének a ténye, amely elsősorban a magyar magán-erdőtulajdonosok munkájának eredménye. Az általuk kezelt területek nagysága – a céltudatos szakmai munka nyomán – lassan eléri a hazai erdőterület 50%-át. Ez összességében 850 ezer hektár erdőt és mintegy 35 ezer erdőgazdál-

kodót jelent. Hazánkban egyre több az erdőtulajdonos, amely egyre több vidéki munkahelyet is teremt. Mint rámutatott, az érintett 1,5 millió állampolgárt nem lehet figyelmen kívül hagyni, véleményüket, javaslataikat meg kell hallgatni. Az ő céljait képviseli a MEGOSZ, amely 2010 óta a minisztérium stratégiai partnere. Ennek keretében szoros együttműködést tervez a szakmai képvisellel, a jogszabályi háttér ésszerűsítése és a 2014-2020 közötti uniós pályázati források igénylése és minél jobb felhasználhatósága terén. Beszéde végén ígéretet tett rá, hogy pártját fogja a magyar erdőknek.

Az államtitkár ünnepi köszöntője után *Jakab István*, az országgyűlés alelnöke, a MAGOSZ elnöke emelkedett szólásra. Első szavai, mondatai az elmúlt húsz esztendő tiszteletes együttműködésének köszönete volt. E téren külön kiemelte *Telegdy Pál* érdemeit. Mint elmondta, az utóbbi két évtized egyeztetései során a cél mindvégig a magyar erdőgazdálkodók munkájának eredményesebbé tétele volt. Visszaemlékezett a 2009. évi erdőtvény jogszabályalkotási munkáira és utalt rá, hogy a jelentős szakmai feladat után most új szakmai célokat kell megvalósítani a törvény módosításával. Ezt a munkát is együttműködve kell majd véghezvinni. Mint az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottság Erdészeti Albizottságának korábbi elnöke megköszönte a négyéves közös munkát és úgy vélte, hogy az ennek keretében elvégzett munka sem volt hiábavaló.

Kiemelte, hogy a hazai akác védelme során az erdészszakma nagyobbik része –

az erdészettudományi kutatóktól a magán-erdőgazdákig – egybeforr. Ez hazánkban és határainkon túl is jól bizonyítja, hogy valódi eredményeket csak összefogással lehet elérni. Az Akác-koalíció működését méltatva hangsúlyozta, hogy ahogyan nem kell félteni a termőföldet a gazdától, úgy a magyar erdészekről sem kell a magyar erdők. Szakmájuk alapja, hogy védik a rájuk bízott természeti értékeket. Emlegetett, hogy a közjő mellett a haszonvétel is legalább olyan fontos, hiszen az erdő adta javakat felhasználva meg kell tudnunk élni a mindennapokban. Az erdész szakemberek pedig mindenek tudatában felelősen végzik a munkájukat. Végezetül elmondta, hogy a MEGOSZ kiváló partner volt a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara kialakítása során is, majd felhívta a figyelmet, hogy az erdész mindig a jövőnek dolgozik.

Jakab Istvánt követően a Miniszterelnökség nevében *Kis Miklós Zsolt* államtitkár lépett a mikrofon elé. Elsőként kiemelte, hogy olyan rendezvényen lehet jelen, mely egyszerre emlékezik az elért eredményekre, ugyanakkor előretekint a jövőben várható közös feladatokra. Utalt a magán-erdőgazdálkodók eddigi példaértékű munkájára és reményét fejezte ki, hogy a magas fokú szakmaiság a következő időszak kihívásai során is rendelkezésre áll majd.

A magyar kormány csak akkor tud megfelelő jogszabályokat alkotni, ha vannak olyan szakmai civil szervezetek, akik támogatják a közös munkát. A vidékfejlesztési programok is csak akkor lehetnek rövid, közép és hosszú távon sikeresek, ha ez a szakmai tudás megjelenik a javas-

latokban, a felvetésekben, a kormányzatlat történő egyeztetések során.

Az államtitkári felszólalás után *Hubay Imre*, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara vidékfejlesztésért felelős alelnöke mondott ünnepi köszöntőt, *Györfly Balázs*, a NAK elnöke nevében is. A kamara és a magánerdő-tulajdonosok természetes szövetségei egymásnak, éppen ezért nem véletlen, hogy már a NAK megalakulásakor fontos szerepet szántak a magán-erdőgazdálkodóknak. Az sem véletlen, hogy a megyei erdészeti és vadászati küldöttek több mint fele magánerdős. Ebből eredően érthető volt, hogy a NAK erdő- és vadgazdálkodási országos kamarai osztályát *Luzsi József*, a MEGOSZ elnöke vezesse. Mint kifejtette, a további szoros együttműködésre a jövőben is nagy szükség lesz, ahogy a kamara is számít a magánerdősök szakmai tapasztalataira.

Több mint 12 ezer magán-erdőgazdálkodó tagja a kamarának, amely olyan jelentős érdekérvényesítő erő, amiben a MEGOSZ tagjai is őszintén hihetnek. Biztatta a tagságot, hogy az elképzelések, javaslatok kimunkálásán túl vegyenek részt a kamara mindennapi munkájában, a megyei és országos osztályok működtetésében, mert csak így érhetők el a közös célok.

Idén májusban a NAK erdő- és vadgazdálkodási osztálya határozatban fogadta el, hogy a jelenleg hatályos erdő-

törvény módosításai helyett új erdő-törvényre van szükség. A kamara elnöksége egyhangúlag hagyta jóvá a határozatot és a benne foglaltakat, majd azt eljuttatta *Fazekas Sándor* miniszternek, aki támogatásáról biztosította a törekvést. Ez az új jogszabály-alkotás nem kerülheti meg sem a vadászatról szóló törvényt, sem a természetvédelemről szóló törvény módosítását. Kérte Bitay Márton Örs államtitkárt, hogy fogadja el ebben a folyamatban a MEGOSZ és a NAK szakmai segítségét. Végezetül azt kívánta, hogy a közös munka végeredménye mindenki által betartható, végrehajtható, komplex, erdő- és vadgazdálkodási, természetvédelmi érdekeket szem előtt tartó, egymást erősítő jogszabályi kódex legyen.

Ezután a mezőföldről meghívott vendégek kaptak szót, köztük elsőként *dr. Melles Előd*, a Székelyföldi Magánerdő-tulajdonosok és Gazdálkodók Szövetségének elnöke. Majd *Szakács Sándor*, az Országos Erdészeti Egyesület Erdélyi Helyi Csoportjának elnöke, *Franz Fischer*, az Osztrák Magánerdős Szövetség vezetőségi tagja, az Alsó-Ausztriai Magánerdős Szövetség elnöke, valamint *Philipp Lorette* – aki francia állampolgárként is a MEGOSZ tagja – tiszteletbeli konzul köszöntötte a résztvevőket.

Az Akadémián elhangzott előadások sorát *Luzsi József*, a MEGOSZ elnöké-

nek ünnepi beszéde zárta, melynek tartalmát az előző lapszámunk vezércikkében adtuk közre.

Az elnöki felszólalás után átadták a MEGOSZ éves szakmai díját, a Rimler Pál-éremet, melyet idén *Támba Miklós* vehetett át. (Ld. következő cikk-anyagunkat.)

A MEGOSZ fennállásának két évtizedes jubileumát ünneplő rendezvény ezután szakmai konferenciával folytatódott, melyen elsőként *Prof. dr. Oroszi Sándor*, a hazai magánerdő-gazdálkodás történetébe engedett bepillantást. *Dr. Schiberna Endre*, a NAIK-ERTI tudományos főmunkatársának elemző előadása a magyar magánerdő-gazdálkodás korszakos helyzetéről szólt. *Wisnóvszky Károly*, a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság igazgatója pedig a hatóság szemszögéből, a számok, adatok tükrében jellemezte a magánerdő-gazdálkodás hazai viszonyait. Kis Miklós Zsolt államtitkár a vidékfejlesztés 2014-2020 közötti erdészeti lehetőségeit mutatta be, majd *Papp Gergely*, a NAK főigazgató-helyettesének előadása zárta a konferenciát. (Az előadások egy része a MEGOSZ kiadványaként, az Erdészeti Lapok mellékletében jelent meg szeptemberben.)

Az ünnepi eseményt végül közös du-nai hajózás és díszvacsera zárta.

Szöveg és kép: **Nagy László**

Duska József a MEGOSZ új munkatársa

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége 2014-től 2017-ig az Országos Erdészeti Egyesülettel és három nemzeti parkkal együttműködve, a WWF irányításával, a „*Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében*” című (röviden: „Élet az Erdőben”) LIFE programban vesz részt.

A kommunikációs program kiemelt célja a Natura 2000 területek gazdálkodók minél szélesebb körű tájékoztatása, a megvalósításhoz rendelt támogatások megismertetése. A MEGOSZ szeretné kibővíteni ezt a célt az érintett tulajdonosok, illetve magánerdő-gazdálkodók által pályázható támogatások maximális felhasználásával, felvállalva ezzel a még rendezetlen, gazdálkodó nélküli területek bevonásának lehetőségét is.

A tervek szerint az országban arányosan elosztva tizenöt tájékoztató rendezvényen lesz lehetséges alkalmanként ötven-száz főnek hozzájutni az eredményes pályázathoz szükséges információkhoz. Heves megyében októberben kezdődik a program, amit 2015 tavaszán a Zemplén és a Cserhát térségében kettő követ. Nógrád és Pest megyében április-májusban lehet számítani a tájékoztatóra, míg a többi terület 2016 végéig kerül sorra.

A LIFE program projektvezetőjének *Duska József* erdőmérnököt választottuk, aki már több sikeres pályázatban vett részt. A gazdálkodási gyakorlatot 1981-től az EGERERDŐ Zrt. Felsőtárkányi Erdészeténél, majd az erdőgazdaság termelési osztályán – a bükk erdészetek erdőkezelési tevékenységének irányításával – szerezte meg. Közben elvégezte a fatermesztési szakmérnöki szakot 1998-ban. 1993-tól

2011-ig a Bükk Nemzeti Park igazgatóhelyettese, majd igazgatója volt, ahol feladata kibővült három észak-magyarországi megye nagy részben erdővel borított védett területeinek kezelésével. Szoros kapcsolatot alakított ki a területen gazdálkodó erdőgazdaságokkal, erdőtulajdonosokkal, hatóságokkal, szakmai szervezetekkel, és az időközben feladatként megjelenő területfejlesztési programok miatt az önkormányzatokkal is. Feladatai mellett 1996-tól a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Akadémiai Bizottság Erdészeti Szakbizottság titkára

négy cikluson át, majd a bizottság társelnöke egy ciklusban, 2002–2011 között a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága, Erdészettudományi Albizottságának tagja, 2004–2012 között a Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság tagja, 2010–2012 között az Országos Erdőtanács tagja, 2004-től az Országos Magyar Vadász-kamara Természetvédelmi és Erdészeti Szakbizottság tagja. Az Erdő-mémöki Kar címzetes egyetemi docense, a Pro Natura-díj tulajdonosa. 1981-től az Országos Erdészeti Egyesület tagja, 2002-től 2006-ig általános alelnöke. 2012–2013-ban a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság alkalmazásában a Heves Megyei Erdészeti Igazgatóság pályázatkezelési referense. Magánerdő tulajdonos, szakirányító. 2014-től igazságtügyi szakértő, szakterületei: erdőgazdálkodás, élővilág-védelem és tájvédelem, erdei vadkár.

Duska József projektvezetőként 2014. június derekától a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének új munkatársa.

MEGOSZ

Támba Miklós, a Rimler Pál emlékérem idei kitüntetettje

A jubileumi MEGOSZ nagyrendezvényen adták át a díjat

A MEGOSZ elnöksége 2004-ben díjat alapított, amelyet évente egy alkalommal adományoz a magán-erdőgazdálkodás fejlesztése terén kifejtett rendkívüli érdemek elismeréseként. A díjat Rimler Pálról neveztük el, aki oly sokat tett a maga korában a magán-erdőgazdaság korszerűsítéséért, fejlesztéséért.

A jubileumi nagyrendezvény lehetőségét adott arra, hogy visszatekintsünk az eddigi díjazottakra: *Répászkzy Miklós*, 2004. Pilis; *Barátossy Gábor* és posztumusz *Dr. Csötönyi József*, 2005. Szentgál; *Jeszenszky András*, 2006. Napkor; *Bartha Pál*, 2007. Somogy-szob; *Luzsi József*, 2008. Sopron; *Virágh János*, 2009. Abádszalók; *Temesvári Erik*, 2010. Tét; *Jozwiak Bernard*, 2011. Szentgál; *Soós Gyula*, 2012. Napkor; *Góhér Zoltán*, 2013. Kecskemét.

A jubileumi, 2014-es esztendőben a Rimler Pál emlékérmeket **Támba Miklós** a MEGOSZ alapító tagja, 2004-től alelnöke, a Napkori Erdőgazdák Zrt. ügyvezetője vehette át *Luzsi Józseftől*.

Támba Miklós a díj átvétele kapcsán a következőket mondta a nagyrendezvény résztvevőinek a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében:

„Tisztelt Államtitkár Urak! Tisztelt Alelnök Úr! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A legkönnyebb az lenne, hogy megköszönjem a kitüntetést és a helyemre üljek, de Ügyvezető Elnök Úr arra kért, hogy kitüntetésem átvételekor gondolataimat osszam meg Önökkel. Szerencsés embernek gondolom magam, elsősorban azért, hogy magyarnak születtem, abban a korban, amikor még én is megélhettem azt, hogy határaink nemcsak északról, hanem délről és minden irányból akadály nélkül átjárhatóak lesznek. És megélhetjük azt, hogy azok, akik ezt a csodálatos magyar nyelvet beszéljük, legalább lélekben egyesüljenek. Először szeretném megköszönni azoknak, akik erre a kitüntetésre engem javasoltak, akik ezt a kitüntetést nekem adományozták. Ez a kitüntetés nem nekem, hanem annak a közösség-

nek szól, akit én képviselek. Annak a közel 700 erdőtulajdonosnak, akikkel együtt gazdálkodom. Annak a 120 kollégának, akikkel mindennap együtt dolgozom érdekeltségi körömben.

A családomnak, akik támogattak abban, hogy szerény képességeim szerint a magánerdő-tulajdonosok nagy közösségét szolgálhassam. Ez az elismerés elsősorban nekik szól.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy egy olyan faluban születtem, ahol megtanulhattam az együttműködést, a kemény munkát, mert az a nyírségi ho-

mok, melyen gyerekkoromban szőlőt szedhettem, ma Európa legnagyobb egybefüggő akác termőhelye, amely sok ember megélhetését tudja biztosítani és amely hungarikum lett. Ezen a mai ünnepi napon is kiemelt figyelmet kap. Az akác koalíció jó példa arra, hogy összefogással sikerre tudjuk vinni akaratainkat. Ha visszatekintek az elmúlt 20 évre, akkor talán első gondolatom az, hogy nem mindig a jó megoldásokat választottuk. Ki kell mondanom, hogy nagyon sokszor és sokat félrevezettek és becsaptak bennünket. Neveltetésemből eredően a hibát nem bennük, hanem mindig magamban kerestem. Ezt javaslom Önöknek is. Ez nem azt jelenti, hogy bármiért szégyenkeznünk kellene, és ne lehetnénk büszkéek az elvégzett munkánkra. Meggyőződésem, hogy hit nélkül közösséget szolgálni nem lehet. A hit magánügy, de az értékrendek választása nem magánügy, különösen nem lehet az egy közösségben. Ma már biztos vagyok abban, hogy közösségünk csak a keresz-

tény nemzeti értékrendek mentén maradhat meg. Ebben a legfontosabb elem az a család, amely képes munkájából megélni, gyerekeit taníttatni. Nem csak kenyéren él az ember, szokták mondani, de higgyék el, hogy a vidéki lakosság nagy része azt sem tudja, hogy holnap miből vesz kenyeret. Közülünk őket csapták be a legjobban. Elhittették velük, hogy nem kell dolgozni, hogy segélyből is meg lehet élni.

Ezzel az emberekkel kell nekünk a napi feladatainkat ellátni, a jövőnket megépíteni, ami nem kis feladat. Ez alatt a 20 év alatt remélem, hogy eleget tanul-

tunk és bizonyítottunk ahhoz, hogy végre olyan törvényeket alkothassanak a Tisztelt Házban, mely nem köti gúzsba a dolgozni vágyók kezét, a rossz szándékúakat nem hagyja a közösségekre telepedni. A napi munkánkat úgy végezhessük, hogy keresztény polgári értékrendek szerint élhessünk. Ebben az esetben erdőgazdálkodásunk gazdaságilag is fenntartható lesz, mert a fenntarthatóság e nélkül elképzelhetetlen. Éppen ezért bízom abban, hogy

a törvényalkotóknak eltökélt szándéka, hogy azoknak a kezére csap, akik úgy gondolják, hogy a zsebünkben állandóan kotorászhatnak, és elvehetik lehetőségeinket tőlünk és erdőtulajdonos társainktól, hogy versenyképes gazdaságot építhessünk. Bízom abban, hogy olyan idő következik ránk, ahol vezetőink felismerik hosszú távú nemzeti érdekeinket. Ahol egy ember is számít, és ahogy a miniszterelnök Úr mondta, senkit nem hagyunk az út szélén. Ahol gyerekeinket és unokáinkat már nem tudják becsapni semmilyen fondorlattal és jogi csúrcsavarral. Ehhez nekünk, erdőtulajdonosoknak is sok pénzre van szükségünk, hogy adót fizethessünk, melyből szolgálhatjuk a közjót és a legjobb iskolába járathassuk gyermekeinket. Ehhez kívánok én mindenkinek jó szerencsét! A Jó Isten áldását!”

Kedves Miklós! Szívvel gratulálunk és további sok sikert, jó egészséget kívánunk a MEGOSZ tagsága és vezetősége nevében!

MEGOSZ vezetősege

Pannonhalmi és Szigetközi erdők nyomában I.

Sajtókirándulás a KAEG Zrt. kezelési területén

2014. szeptember 2 -3-a között a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. szíves invitálása és vendéglátása segítségével elsősorban nem szakmai berkekből verbuválódott újságíró csapat kapott lehetőséget, hogy a kisalföldi állami erdőterületeket kezelő erdészeti társaság és a tő melletti szakmai munkát végző erdész szakemberek minden napjaiba betekintést nyerhessenek. A gazdálkodástól a közjólétig terjedő széles körű működés majd minden feladatáról valós képet kaphattak az újságírók, miközben a pannonhalmi dombsági erdőktől a szigetközi árterekig barangolhatták be az erdőgazdaság változatos erdőterületeit.

Kezdetben úgy tűnt az időjárás nem fogad kegyeibe minket, vigasztalanul esett az eső Győr felé az autópályán. A hangulat ennek ellenére élénk volt a kisbuszban. Az ülések között *Pápai Gábor* korábbi főszerkesztő, mint a sajtókirándulások egyik ötletgazdája foglalt helyet, miközben eszmecsere folytatott a Szabad Föld hetilap által delegált kollégával, *Hardi Péterrel*. A feltörekvő fiatal szakújságíró generációt az Erdő-Mező Online kis csapata alkotta, *Gribek Dániel* és *Hajdú Márk* képviselőiben, akik egyben remek web-vidéot is forgattak a két napról, mely Egyesületünk honlapján is megtekinthető. Győrből csatlakozott *Gergác Anikó* is, a Magyar Rádió Kossuth adójának szerkesztő-riportere.

Győr után – a sűrű ködpárán keresztül – lassan kibontakozott Szent Márton-hegye, melynek csúcsán impozánsan trónolnak az apátság épületei. Elhaladva a hegy tővében a Ravazdi Erdészet hivatalához érkezünk meg elsőként, ahol *Orbán Tibor* vezérigazgató, *Boros Attila* erdészeti vezető, *Iványi Ákos* közönségkapcsolati megbízott és *Libor Mária* erdei iskolavezető várta kedves mosolyokkal és baráti szavakkal a vendégeket.

Az erdei iskola épületében kapott szállások elfoglalása és a rövid átmelegedés után *Orbán Tibor* köszöntötte az erdőgazdaság nevében a sajtó megjelent képviselőit. Tartalmas két napos tanulmányutat kívánt a résztvevőknek, kérve, hogy adják át az olvasóknak, hallgatóknak az itt szerzett jó tapasztalatokat és a társaság jó hínevét.

Ezután *Iványi Ákos* mutatta be összefoglaló előadás keretében az erdőgazdaság tevékenységét. Mint elmondta a zártkörű részvénytársasági formában működő társaságoknak gaz-

daságilag önfenntartónak kell lenniük, azaz nem adófizetői adókból működnek, hanem tevékenységük során ezen felül hozzájárulnak az állami adóbevételekhez is. Ez a gazdálkodási forma az elmúlt két évtizedben bebizonyította, hogy az állam is tud „jó gazda” lenni, egyszerre kielégítve az erdővel és erdőgazdálkodással szemben támasztott valamennyi társadalmi igényt.

A KAEG Zrt. 34 ezer hektár állami erdő és hozzá kapcsolódó területen gazdálkodik. A működési terület Győr-Moson-Sopron megye keleti kétharmad részére esik. Az általuk kezelt erdőállományok élőfa-készlete bruttó 5 millió köbméter. Az erdőgazdaság területeiből 4700 hektár a Fertő-Hanság Nemzeti Park, 10500 hektár a tájvédelmi körzetek, 174 hektár önkormányzati védettség, 1600 hektár pedig egyéb védelem alatt áll. A felsoroltakon kívül, a nem védett területekből 5100 ha „Natura 2000” besorolást kapott. Mindent egybevetve, a területek 64 %-a áll valamilyen védelem alatt. A védelmi besorolású erdők

kezelése során különböző térbeli, időbeli és technológiai korlátozásokat ír elő a hatóság, melyek teljesítése súlyos anyagi terhet jelent a számukra.

A különböző területeken nagyon eltérő talaj-, víz- és klimatikus viszonyok jellemzőek, ami az az erdőállományokon is meglátszik. A sekély, kavicsos rábaközi talajon álló gyenge cseresektől a kiváló minőségű szigetközi nemesnyár állományokig terjed a skála. Az átlagot tekintve inkább a gyengébb állományok jellemzőek.

A társaság tevékenységi köre meglehetősen széles. A *csemetetermelés* során az erdőésítéshez szükséges ültetési anyag megtermelését saját csemetekertekben végzik. Az *erdőművelés* szakmai munkáiban évente 4-500 hektáron végeznek erdőesítést, az ápolási munkák pedig 6-8000 hektárt érintenek. A *fakitermelés* során évente bruttó 150 ezer köbméter faanyagot vesznek ki az erdőből, míg az állomány tényleges növekedése 180 ezer köbméter feletti. A *vadgazdálkodási* tevékenység kapcsán elmondta, hogy a vadászati joggal az egyes hatóságilag kijelölt vadászterületek földtulajdonosi közösségei rendelkeznek. Ezek a közösségek 35 ezer hektár területen bízták meg társaságot a vadgazdálkodási tevékenységgel.

A *fafeldolgozás* terén két fűrészüzettel rendelkeznek. A kapuvári üzemet bérbeadással hasznosítják, de mind az alapanyag ellátásban, mind a megtermelt raklapalem értékesítésében továbbra is meghatározó szerepet játszik az erdőgazdaság. A kisebb, győrszemei egység évente kb. 2 ezer köbméter faanyagot dolgoz fel, főleg akác káró és oszlopféleségeket gyárt. A *fakereskedelemben* a működési területen jelentős mennyiségű faanyagot is felvásárolnak

Boros Attila erdészeti vezető és Gergác Anikó a Kossuth Rádió szerkesztője

Sajtósok a készülő lőtéren

és értékesítenek tovább. Éves szinten mintegy 20 ezer köbméter hengeres faanyagot és 10 ezer köbméter fűrészárut forgalmaznak.

A *közcélhi feladatok* ellátása is egyre erősödik. Erdei iskolákat, ökoturisztikai központokat működtetnek, emellett parkerdőket, pihenőhelyeket, kilátókat, műemlékeket tartanak fenn a megye számos pontján. A hagyományos erdei közjóléti tevékenységen túl nyitottak az újszerű, „zöld” kezdeményezésekre is, mint pl. az erdei iskolai foglalkozás a városi üzletközpontokban, vagy a blogoló tölgycsemete a világhálón.

A rövid ráhangoló előadást követően az újságíró csapat Boros Attila ravazdi erdészvezető értő és tartalmas kalauzolása segítségével járta körbe a sokorói terepi program egyes állomásait.

A Ravazdi Erdészet a Sokorói-domb-ság állami erdeit kezeli. Területe jellemzően dombvidék, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Pannonhalmi Tájvédelmi körzetének része. Az erdőállomány közel kétharmada őshonos fajokból áll, túlnyomórészt cseresek, harmada akác és fenyő. Évente 15–18 ezer köbméter faanyagot termelnek ki, melynek nagy része tűzifa, s amelyet a régióban értékesítenek. Az őshonos állományokat természetes módon újítják fel, egyre inkább törekednek a kisebb területű és kisebb léptékű beavatkozások elvégzésére. Mivel a működési terület 85 %-a védett, így az idegenhonos akác és fenyő állományokat mesterséges úton alakítják át őshonos erdőkké.

A vadászati tevékenység mintegy 50 km² nagyvadas területet érint, jellemzően az állami erdőterületek és a közvetlenül határos mezőgazdasági részek

hasznosításával. Évente kb. 600 db nagyvad elejtése történik. A vadászterületen intenzív hasznosítású vaddisznós-kert is működik.

Jelentős feladatot jelent a mezőgazdasági ágazat. 120 hektáron gazdálkodnak, ebből 80 hektáron intenzív mezőgazdasági növénytermesztés folyik, 40 hektáron pedig vadföldművelés. Az erdészet 80 méhcsalád fenntartásával termel mézet és járul hozzá a környék rovarbeporzású növényeinek szaporodásához.

Az 1999 óta működő Ravazdi Erdei Iskola a KAEG Zrt. legfontosabb tudatformáló, környezeti nevelési eszköze. Évente 2 ezer gyermek látogatja egy és több napos erdőpedagógiai programjait. Ezen kívül kihelyezett foglalkozásokat tartanak Győrben, a város nagyobb rendezvényein.

A szakmai programokból természetesen nem maradhatott ki a pannonhalmi apátság legfőbb történelmi, kulturális és szellemi látnivalóinak – például az apátsági templomnak és a könyvtárnak – a megtekintése sem. A főapátsági látogatás után az újságírók végigjárhatták a körülölelő parkerdőben létesített erdészettörténelmi tanösvényt és felmehettek a 2012-ben felújított Boldog Mór ki-

látóba is, ahonnan a borult és esős idő ellenére remek kilátás nyílt a környező pannon hangulatú tájra. Az apátságba látogatók számára alternatív programot nyújtó két közjóléti létesítménnyel a KAEG Zrt. aktívan képviseli magát a világorökségi helyszínen.

Ezt követően a magyatosi erdőben egy nagyszabású lőtér beruházást mutatnak be a kisalföldi erdész kollégák. Az építkezések idén novemberben tervezett befejezése után, a hivatásos vadászok, a fegyveres testületek tagjai, a sportlövő versenyzők és az amatőr érdeklődők számára készül sportobjektumban, akár nemzetközi szintű versenyek lebonyolítására is lehetőség kínálkozik majd.

A lőtéri bemutató után újabb séta következett, amikor a Ravazdi Erdészet hazai körtefajtaikat magába foglaló gyümölcsöskertjét látogathattuk meg. Az országban már jól ismert „Tündérkert” mozgalomhoz csatlakozva egyszerre cél a génmegőrzés és a kultúrtörténelmi hagyománytiszteltet. A körtefa csemetéktől búcsút véve Szent Villebald középkori templomának rekonstruált falait nézhattük meg, melynek régészeti feltáró munkáit is egykor az erdészet kezdeményezte.

Újabb kilátóból csodálhattuk meg a pannonhalmi táj és a Sokorói-domság erdeit és szépségeit, majd ugyancsak az erdészet kezelésében lévő fedett lovardában a lovaglás örömeit keresők helyi lehetőségeit tapasztalhattuk meg. Az élményekben gazdag nap végén az erdei iskola és az erdészeti gyűjtemény bemutatása zárta a sort.

S bár azt hittük, hogy a Ravazdi Erdészet rendkívül szerteágazó, sok lábon álló gazdálkodása, működési portfóliója már nem tartogathat több meglepetést, mégis tévedtünk! Nagyon kellemes hangulatú vadvaszora után az erdészet saját kialakítású gyertyafényes pincéjének hívősen kóstolhattuk a környék borainak jellegzetes zamatait.

(Folytatjuk)

Nagy László – Iványi Ákos

Kép: Nagy László

Erdész-vadász könyveket vásárolok

Az alábbi témakörökben könyveket, illetve folyóiratokat vásárolok: erdészet, vadászat, halászat, horgászat, madarászat, állattan, növénytan, gombászat, méhészet, útleírás, néprajz. Akár egy darab könyve van vagy esetleg egész könyvtárat, hagytékot adna el, keressen meg bizalommal!

Berdó József

tel.: +36 30 938 6178

e-mail: berdojosef@t-online.hu

Erdők Hete megnyitó a Gaja-völgyében

Fókuszban a hazai erdők turisztikai szerepe

2014. szeptember 27-én a Bakony délkeleti lábánál, a VADEX Zrt. Székesfehérvárhoz közeli Gaja-völgyi Tájéközpontjában adott otthont a XVIII. Erdők Hete nyitóeseményének, a „Muzsikál az erdő a Királyi Erdőben” rendezvénynek.

A hazai erdőgazdálkodók a korábbi évekhez hasonlóan országszerte több tízezer látogatót vártak szeptember 29. és október 5. között a XVIII. Erdők Hete változatos eseményeire, hogy az erdészeti erdei iskolák tananyagára épülő programokkal és az erdészek szakértő vezetésével mutassák be a hazai erdők értékeit.

„A Földművelésügyi Minisztérium és a programokat összefogó Országos Erdészeti Egyesület a XVIII. Erdők Hete rendezvényein keresztül a magyar erdők turisztikai szerepére kívánja felhívni a figyelmet. A magyarországi erdőterület – ezen belül különösen a több mint egymillió hektárnyi állami erdő – az ország leglátogatottabb turisztikai attrakciói közé tartozik.” – mondta *Ugron Ákos Gábor* állami földekért felelős helyettes államtitkár az Erdők Hete nyitórendezvényén, a térség állami erdeit kezelő VADEX Zrt. néhány hónapja felavatott turistaközpontjában. A hazai erdőket évente több tízmillió látogató keresi fel gyalogosan, kerékpárral vagy éppen lóháton, így a minisztérium kifejezett célja, hogy az állami erdőgazdaságok által „megnyissa” az erdőket a látogatók előtt. – hangsúlyozta *Ugron Ákos Gábor*.

Az állami és magán erdőgazdálkodók a természetjárók fogadására igen jelentős infrastruktúrát gondoznak és tartanak fenn. Az elmúlt évben csak az állami erdőgazdaságok több milliárd forintot fordítottak a turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, többek között turisztaszállások, kisvasutak, kilátók, tanösvények, túraútvonal-szakaszok létesítésével és korszerűsítésével. A környezeti nevelés hagyományos helyszíneinek számító, az Erdők Hete programokat szervező erdészeti erdei iskolák is különleges turisztikai élményeket kínálnak, ahol évente mintegy 50 000 gyerek vesz részt az erdőpedagógiai programokon.

A nyitórendezvény házigazdájaként *Majoros Gábor*, a VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt. vezérigazgatója, *Balsay Miklós*, az erdőgazdaság

korábbi vezérigazgatója, az Erdőkért Egyesület elnöke, *Szabó Lajos*, a „Muzsikál az erdő Alapítvány” elnöke és *Lomniczi Gergely*, az OEE főtitkára mondott még köszöntő beszédet. Majd az OEE főtitkára felkötötte a VADEX Zrt. zászlajára az egyesület emlékszalagját is.

A 11 éve a Mátrából kiinduló önművészeti kezdeményezés történetében most először rendeztek „Muzsikál az erdő” programot a Dunántúlon, „Muzsikál az erdő a Királyi Erdőben” címmel. Tavaly szintén az Erdők Hete programsorozat keretében kezdte meg a középhegységi szülőhazájából a kulturális kiáramlást a művészeti eseménysorozat, mely 2013-ban az Alföldön, a KEFAG Zrt. kezelési területén mutatkozott be.

Az ideai dunántúli eseménysorozat nyitányaként a bakonyi erdők lombjai alatt Mozart műveiből válogatva adott erdei szimfonikus koncertet a Győri Egyetemi Zenekar, *Ménesi Gergely* karmester vezényletével, aki a kezdetektől fogva egyik meghatározó alakja a „Muzsikál az erdő” rendezvénysorozatnak. A koncert helyszínén egyben felavatták *Józsa Judit*, a Magyar Kultúra Lovagja „Összetartás” című emléklapoktáját is.

A szervezők példát szerettek volna mutatni abban, hogy Magyarországot csak összetartással lehet előre vinni, így a helyi programok szervezésében részt vett a helyi Erdőkért Egyesület és a Fejér megyei Természetjáró Szövetség is.

Szöveg és kép: **Nagy László**

Forrás: OEE Sajtóközlemény

Hitéleti nevelés erkölcsösebb nemzedékért

Erdei iskolai oktatási projekt Somogy-szob térségében

„A hitéleti nevelés egy erkölcsösebb nemzedékért” projekt a LEADER térségek közötti együttműködés támogatásával jött létre, és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában valósult meg. Az együttműködésben a Vidékünk a Jövőnk Szövetség, a Rinya-Dráva Szövetség és a Szentháromság Római Katolikus Egyházközség vett részt, utóbbi a koordináló szervezet is volt egyben.

A projektnek három fő célja volt. Az egyik, hogy a két LEADER Akciócsoport illetékességi területéről minél több fiatal vehessen részt az egyhetes térítésmentes táborozáson. Az érintett barcsi, nagyatádi és csurgói kistérségek községeinek lakossága általában kisebb jövedelmű, a munkanélküliségi ráta magas, és sokan alacsony képzettségűek.

Az ott élőknek kevesebb esélyük van, hogy akár a közvetlen környezetük, akár az azon túli vidékek természeti, kulturális és egyéb értékeit megismerjék. Az együttműködési projekt megvalósítása során a fiatalok, diákok az erdei iskola táborában eltöltött időszak alatt közvetlen tapasztalatszerzés és megfigyelés útján jutottak a természettel kapcsolatos ismeretek birtokába. Kiegészítette az iskolában megszerzett tudást az erdei életközösség, az erdő és klíma, a fenntartható erdőgazdálkodás, a vadgazdálkodás, az erdész munkája, a népi hagyományismeret és az őshonos háziállatfajták megismerése. Ezeket túl a támogatással további lehetőségek nyíltak. A teljesség igénye nélkül: kisvasutazás Kaszóban; hajózás a Dráván; a Petesalmi Vidrapark meglátogatása; fürdés a nagyatádi strandon és kerékpártúra.

A LEADER HACs településeken élő fiatalok közül többeknek, főként szociális helyzetük miatt, először nyílt alkalma arra, hogy egyáltalán táborban vehessen részt.

A mai ifjúság körében egyre kevesebben tartoznak valamilyen hús-vér közösséghez, amelyben nem az interneten keresztül lehet érintkezni másokkal. Emberi kapcsolataik egyre egyszerűsödnek a rohanó világban és szabadidejüket sem mások társaságá-

ban töltik, hanem nagyrészt a televízió, vagy a számítógép képernyője előtt.

A plébánián már régebb óta működik egy ifjúsági közösség, akik hetente összegyűlve igyekeznek a vallásos, erkölcsös életvitel alapjait megteremteni, megerősíteni a közösségben és karitatív tevékenységük által a környezetükben is. Ez a közösség folyamatosan keresi és keresi annak a lehetőségét, hogy hogyan lehetne még több fiatal megszólítani – ennek egyik eszközéül szolgált ez a pályázat. Így az élményekkel teli, hasznos kikapcsolódás mellett a másik fő cél az erkölcsi nevelés volt. Az, hogy ne csak egy táborozás erejéig tudjunk hatással lenni az erre nyitott fiatalokra, hanem hosszú távon tudjunk lehetőséget kínálni egy vallásos közösségben való hétfégi kikapcsolódásra, értelmes témájú társalgásokra, baráti kapcsolatok kiépítésére. Ennek,

hosszú távú megvalósítását szolgálja a somogy-szobi plébánia pinchhelyiségének felújítása, mely a hétfégi este éntelmes kikapcsolódási lehetőséget kínálhat füst- és alkoholmentes környezetben.

A pályázat, amelynek előfeltétele volt a megvalósíthatósági tanulmány kedvező elbírálása, 2013. november végén került benyújtásra, a támogatási kérelemnek helyt adó határozat 2014 júniusában érkezett meg. Mivel a döntéshozatal elhúzódott, nagyon gyorsan kellett megszervezni a táborokat, hiszen előreszervezni nem volt célszerű, hogy az esetleges elutasító határozat esetén ne csalódjanak a gyerekek.

Így szinte közvetlenül az iskolaidő vége, a tanévzárók után kellett a táborozókat összeszervezni. Továbbá a szolgáltatókkal sem volt egyszerű összehangolni a programokat, mivel a

azt gondolom, a mai világban, a jelenlegi társadalmi-erkölcsi színvonalat tekintve nagy jelentősége van, és kitörést jelenthet.

Ezt a célt szolgálta az a mindennapi program részét képező tanóra, amely általános hitéleti nevelésről szolt és akár erkölcsstan órának is nevezhetnénk. Itt az erkölcsi, hitéleti normatívák átadása az erdei iskola keretein belül, a természetet, tudományokat felhasználva történt meg. Ennek a célnak a

bizonytalanság miatt már többen, más foglalkozásokkal rendelkeztek.

Ennek ellenére összesen 450 gyermek kapott lehetőséget az egyhetes táborozásra. A táborok Somogy-szobon, az Erdészeti Erdei Iskolában, valamint Őrtilosban, az Éltesítő Világ Erdei Iskolában voltak. A lehetőséget az önkormányzatoknak, KLIK-eknek, helyi iskoláknak, valamint helyi plébánosoknak kínálták fel, akik hol saját maguk, hol egymással együttműködve

szervezték össze a résztvevőket. Itt szeretnénk megköszönni a munkájukat, hiszen hiába van a támogatási lehetőség, ha az önkormányzat a településén élők, a KLIK, az iskola a tanulókat, a plébános az egyházközség tagjait nem tájékoztatja és fogja össze, és nincs igény a komplex hatású lehetőségre.

A kiválasztás során a szociális, családi helyzet mellett a tanulmányi eredmény, közösségi munka, művészeti- és sporttevékenység is szerepet játszott. A közös munka eredményeként a táborozásban csokonyavisontai, darányi, háromfai, kutas, homokszentgyörgyi, segesdi, somogyzobi, berzencei, csurgói, iharosberényi és zákányi fiatalok részesülhettek.

Az együttműködési projekt hatásai több szempontból is kedvezőek. Élénkül a térség gazdasága, hiszen a vállalkozások szolgáltatási tevékenysége, ezáltal árbevétele, eredményessége növekszik. Az eredményesebb gazdálkodáson felül közreműködésükkel fejlődik a turizmus, az idelátogatók megismerhetik a térség kulturális, természeti értékeit, helyi termékeit.

A kezdeményezésnek nagyon fontos nevelő, oktató hatása van, hiszen az erdei iskolák programja szorosan összefügg a természet- és környezetvédelemmel, klímaváltozással, felhívja a figyelmet a természeti erőforrásokkal, energiával történő hatékonyabb bánásmódra.

Az együttműködés társadalmi hatásai szintén kedvező irányba mutatnak. A gyermekek erkölcsi normái, viselkedése, ítélőképessége javul, lelki világuk kitárul. A térség szociális problémái azáltal enyhülnek, hogy az alacsony jövedelmű családok gyermekei is lehetőséget kapnak az egyhetes tartalmas, színvonalas tábori részvételre. Továbbá, a szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások, szervezetek az igények növekedése, az eredményesebb gazdálkodás következtében a meglévő alkalmazotti létszám megtartásán túl új munkahelyeket is létesíthetnek a hátrányos helyzetű kistérségben.

A projekt lezárása az „Erdők Hete” keretében történt, amelyet immár 18. alkalommal rendeztek meg. Ez évi mottója: „Fedezd fel az erdőt az erdészekkel”. A mottó jegyében a Somogyzobi Erdészeti Erdei Iskola általános iskolások számára nyújtott lehetőséget, hogy az erdőt, az erdőgazdálkodást, valamint az erdész munkáját közelebbről is megismerhessék. Az egy-egy napos program során szakemberek által vezetett tanósvény-túrákon, valamint erdőpedagógusok által tartott erdei iskolai foglalkozásokon vehettek részt. A rendezvényso-

rozat zárásaként az Erdészeti Erdei Iskola munkatársai családi napot szerveztek, „Túrázik a család” elnevezéssel, amikor a családok a különböző témájú tanósvényekkel ismerkedhettek meg, trófeabemutatón vehettek részt, valamint érdekes előadást hallgathattak az erdész munkájáról.

A programsorozat részét képezte a „Mesél az őszi erdő” címmel meghirdetett meseíró-pályázat. A meséket három kategóriában – 9–10 évesek, 11–14 évesek, valamint 15–18 évesek – várták a szervezők. A beadási határidőig 60 pályamunka érkezett, melyet kéttagú, független zsűri bíralt el. Az eredményhirdetésre az Erdők Hete rendezvénysorozat helyi záróünnepségén került sor október 3-án a Somogyzobi Erdészeti Erdei Iskolában. A díjakat Mocz András, az Országos Erdészeti Egyesület magánér-

dős alelnöke adta át. Az ünnepség keretein belül beszámolót tartottak a „Hitéleti nevelés egy erkölcsösebb nemzedékért” projektről, átadásra került a Szentháromság Római Katolikus Plébánia közösségi helyisége is. Az ünnepségen köszöntőt mondott *Soltész Miklós*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért felelős államtitkára, *Szászfalvi László* országgyűlési képviselő, valamint *Borza Miklós* plébános.

Mindhárman hangsúlyozták a projekt fontosságát, hiszen rohanó világunkban nagy szükség van olyan közösségekre, ahová a fiatalok tartozhatnak, s nem utolsósorban olyan helyiségekre, intézményekre, ahol összejöhetnek, és hasznosan eltölthetik idejüket.

László Diána,
Polgárné Handl Zsuzsanna

Kosáryné Réz Lola:

Selmeci diákok

MÁR ELŐRENDELHETŐ!

Érdeklődni, és előrendelni az alábbi e-mail címen lehet:
selmecitarsasag1989@gmail.com

Kosáryné Réz Lola
Selmeci diákok
Selmeci Társaság

„...Kosáryné Réz Lola egyik legnépszerűbb kötete a hagyományörző diákság körében. Maga a mű az Akadémián játszódik 1850-53 között, nem sokkal a szabadságharc leverése után, ahol is egy francia márkli kalandos diákéletét követhetjük nyomon annak minden nehézségével-örömmel együtt. A kis márkli a kezdeti akadályok ellenére sikeresen bizonyítja elkötelezettségét a magyar ügy iránt, végül maga is teljesen magyarrá lesz.”

„...A regény meseszerű, az irónó gyerekkori emlékei alapján íródott. Nem kimondottan kordokumentum, de nem is akar az lenni, ám a selmeci diákéletnek egy sajátos, színes ábrázolása. Aki szán rá pár órát, hogy végigolvassa garانتáltan jó kedvvel fogja letenni, és valószínűleg nem rakja a könyvespolc mélyére.”

(részlet a könyv előszavából)

Tisztelgő látogatás Dr. Danszky Istvánnál

Szerette volna elérni könyveinek újra kiadását, illetve szorgalmazta azok megújítását, nem sok eredménnyel. Bár mindegyik könyv fontos és meghatározó volt számára, a legfontosabbnak, leglényegesebbnek, szakmai munkássága csúcának az ERDŐMŰVELÉS I. kötetet tartja. Ez a kötet az erdőgazdálkodás alapját, az erdőművelést fekteti le, amelyet még ma is időszerűnek tart. Féltette, hogy e könyv örökre elveszhet az erdészszakma számára.

Ennek apropóján Danszky István kezdeményezte, hogy szívesen tartana előadást az erdőművelés helyzetéről és álláspontról. Helyszínről a lakását jelölte meg, egészségi állapotára hivatkozva. Kérésének megfelelően meghívót küldtünk valamennyi állami erdőgazdaságnak, az egyetemnek és az OEE-nek.

Pista bátyánk bő kétórás előadást tartott. Meg kell említenünk egy momentumot, amely szerinte igen meghatározó volt az életében: firmái a balekoltatáson folyamatosan azt sulykolták beléjük, hogy az életükben tartsák szem előtt „a bizalom, az őszinteség és a szolidaritás” hármasságot. Elmondása szerint: a mai napig is eszerint él és dolgozik!

Élete főművének tekinti a tíz kötetes „Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai”, valamint az „Erdőművelés I-II” köteteket. Úgy érzi, veszélyben vannak ezek a könyvek, mivel sem újbóli kiadásuk, sem pedig megújításuk nincs napirenden. E művek kellő méltásban részesültek a kor legjelentősebb szakembereitől. Példaként említette Simon Tibor könyvismertetését, mely a Botanikai Közleményekben jelent meg.

Az előadás során nem győzött elég hálát adni, hogy valamennyi nevéhez fűződő kiadványhoz sikerült a kor legnevesebb szakembereit felkérnie, akik nemcsak szaktudásuk legjavát adták, hanem a határidőket is betartották. Ugyanígy, a terepi munkálatoknál is a legkiválóbb gyakorlati szakemberekkel találkoztak. Nem került ki a kezeikből olyan anyag, amelyet a helyszíneken ne egyeztetettek volna le. Tehát, a szakkönyveknek sok névtelen társszerzője is volt. Ezek a találkozók, szakmai egyeztetések országos szintű, szakmailag is együttműködő, nagyszerű szakgárdát kovácsoltak össze. Mindez az ötvenes-hatvanas években volt, és az akkori viszonyok között ez komoly eredménynek számított.

Az előadáson sok szakember neve

Dr. Danszky István ez év júliusában töltötte be 87. életévét. Neve az ún. „Zöldkönyvek” révén vált ismertté az erdészszakma körében. E könyveknek részben társszerzője, részben szerkesztője, részben pedig lektora volt.

került elő a társszerzők közül. Külön kiemelte dr. Babos Imrét, dr. Járó Zoltánt, dr. Májer Antalt. Szeretné, ha a szakma tiszteletbeli akadémikusokként nevezné őket. Kiemelendőnek tekinti az Erdőművelés I. kötet egyik táblázatát, amely a klíma és a hidrológiai adottságok alapján a genetikai talajtípusok gyakoriságát mutatja Magyarországon. Ezt a táblázatot ma is időszerűnek tartja, ez az erdőművelés kiindulási alapja.

Az idők folyamán többször felvetődött e kötetek újra, illetve átdolgozott kiadásának gondolata. Pista bátyánk több kísérletet tett erre. Ezzel kapcsolatban három cikkre hívta fel figyelmünket – amelyből kettő meg is jelent az Erdészeti Lapokban (Dr. Solymos Rezső: „Erdészettudomány és erdőgazdaság” EL. CXLIII. évf. 7-8. szám 2008. júl.-aug.; Dr. Danszky István: „Zöld Könyvek”; EL. CXLIV. évf. 9. szám 2009. szept.) Egy – Dr. Danszky István: *Küzdelem az erdőművelésért, 2011.* – pedig a cikk nagy terjedelmére hivatkozva nem jelenhetett meg.

Sajnos, bár elkezdődött a munka, nem fejeződött be, és úgy tűnik egyelőre nincs is kilátás arra, hogy elkészül. Készült viszont 2005-ben egy AESZ kiadvány: „Az egyes termőhelytípus-változatok alkalmaszható célállományok”, valamint 2006-ban megjelent Halász Gábor szerkesztésében a „Magyarország erdőgazdasági tájai” kötet, szintén az AESZ gondozásában. Szakmai szempontból mindkét kiadványt hiányosnak, sok helyütt pontatlannak tartja.

Úgy érzi, hogy az erdőművelés a rendszerváltás előtti időkben élte a fénykorát. Azóta visszafejlődést tapasztal. Úgy véli, nincs megfelelő fórum ezek kitárgyalására. Ehhez talán hozzájárulhat az erdőgazdaságok menedzser szemléletű vezetése is, amely sok esetben nélkülözi az erdészszakma hosszú távú céljait. A pillanatnyi érdekek, elvárások kerültek a középpontba. Az erdőgazdálkodás új típusú irányelvei, melyek megalapozottsága felől kétségei vannak, mert nincsenek meg hozzá a megfelelő tapasztalatok, bizonytalan jövő elé állítja a szakmát. Félő, hogy hasonló

helyzet alakul majd ki, mint a két világháború között, amikor az át nem gondolt gazdálkodás következményeként a sarterdők aránya meghaladta a 40%-ot. Mai fogalmak szerint rontott erdők kialakulása veszélyeztet. Úgy látja, hogy a magyar erdőgazdálkodás nem a megfelelő irányba halad.

Amit nagyon sérelmez még, hogy ehhez a folyamathoz az OEE vezetése is segedkezik. Nem kérdezi meg a tagságot, a felvetéseket nem vizsgálja meg, nem érzi fontosnak, hogy a tagságot megfelelően tájékoztassa. Az Erdészeti Lapokban nem ad lehetőséget más vélemények közlésére, kritikára. A lap elbulvárosodott.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar meghívott oktatói tájékoztatták Pista bátyánkat, hogy a hallgatóknak van lehetőségük megismerni mind a „Zöldkönyvek”, mind pedig az „Erdőművelés” c. szakkönyveket. E művek, illetve azok tartalma a jelenkor kihívásainak megfelelően, valamint az oktatási lehetőségekhez mérten és arányosan kerülnek bemutatásra.

Végezetül: mindannyiunk nevében jó egészséget, békességet kívánunk!

Molnár Gábor
okl. erdőmérnök

Jegyzet

Mivel a fenti cikkben az OEE Elnökség és az Erdészeti Lapok szerepével kapcsolatban megalapozatlan állítások szerepelnek, a tényeknek megfelelően, tájékoztatásul közöljük az alábbiakat.

A „Küzdelem az erdőművelésért” című kilenc oldalas tanulmányt 2011. szeptember 15-én közzétettük az Egyesület honlapján. Ez máig elérhető a honlap hírchívumában.

2013. július 15-én kelt levelében a Szerkesztő Bizottság elnöke – Dr. Oroszi Sándor felajánlása alapján – Dr. Danszky Istvánnak javasolta, hogy a „Zöld könyvek” és az Erdőművelés I-II. c. kötetek megalkotásával, jelentőségével kapcsolatos ismereteket az arra legméltóbb helyen, az Erdészettörténeti Közleményekben tegye közzé. Erre eddig érdemi reagálás nem érkezett, annak ellenére, hogy a lehetőség folyamatosan fennáll.

A kötetek szélesebb körű megismertetésére, javasoljuk azok digitalizálását és a világhálón való szabad elérhetőségét. Ehhez a feladathoz felajánljuk a szakmai tapasztalatainkat és segítségünket.

A Lapok szerkesztősége, ahogy eddig is, a szerzői útmutatóban megfogalmazott kritériumok szerint, nyitott minden szakmai anyag megjelentetésére, az erdőművelés témakörében is.

A Szerkesztő Bizottság

Egyesületi választások 2014

Helyi Csoportok és Szakosztályok tisztségviselői

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai szeptember 28-i határidővel választották meg a Helyi Csoportok és Szakosztályok tisztviselőit. Az alábbiakban közöljük az Országos Választási Bizottság által hitelesített végeredményt.

Helyi Csoport	Elnök	Titkár
1. Baja	Keller József	Kaitz Zoltán
2. Balassagyarmat	Kiss László	Varga Zoltán
3. Baranya megye	Hirmand Antal	Horváth Péter Brunó
4. Békés megye	Puskás Lajos	Szani Zsolt
5. Csongrád megye	Halápi Nándor	Sere Ferenc
6. Debrecen	Gencsi Zoltán	Duffla Ferenc
7. Eger	Dr. Jung László	Dobre Kecsmár Csaba
8. Gödöllő	Magyar Ferenc	Baráth András
9. Győr Erdőgazdasági	Kóródi Sándor	Iványi Ákos
10. Győr-Moson-Sopron megyei Magánerdő Gazdálkodási és Környezetvédő	Bolla Sándor	Géber József
11. Kaposvár	Spingár Péter	Szabó József
12. Kaszó	Bencze László	Szalai Kitti
13. Kecskemét	Sulyok Ferenc	Koczka Zoltán
14. Mátrafüred	Szabó Lajos	Puskás Mihály
15. Miskolc	Zay Adorján	Bányai Péter
16. Nagykanizsa	Rosta Gyula	Varga Attila
17. Pápa	Horváth Iván	Stubán Zoltán
18. Sárospatak	Buday Péter	Sándor Zsolt
19. Sopron	Dr. Kárpáti László	Köveskúti Zoltán
20. Sopron Hallgatói	Domokos Gábor	Kelecsényi Szilárd
21. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei	Szalacsi Árpád	Szokolovszki Géza
22. Székesfehérvár	Majoros Gábor	Emmerlingné Köhler Marietta
23. Szolnok	Dégi Zoltán	Horváth Attila
24. Szombathely	Bakó Csaba	Horváth Gábor
25. Tamási	Antli István	Firbás Nándor
26. Vértesi	Kocsis Mihály	Encsi Csaba
27. Veszprém VERGA	Szedlák Tibor	Szabó Gergely
28. Veszprém FM	Major László	Nagy Frigyes Vince
29. Visegrád	Csépányi Péter	Kovács András
30. Zalaegerszeg	Józwiak Bernard	Vissi Géza
31. Bp. AESz	Szentpéteri Sándor	Szabó Szabolcs
32. Bp. FM	Holdampf Gyula	Karádi László
33. Bp. HM	Keresztes György	Mester Zsuzsanna
34. Pest megyei Magánerdő gazdálkodási	Dr. Balázs István	Heim Márton
35. Erdélyi	Szakács Sándor	Orbók Ilona
36. Rába-menti Erdőgazd. És Vadgazdálkodási	Szabó Vendel	Pintér Csaba

Szakosztály	Elnök	Titkár
1. Erdei vasutak	Barabás Tibor	Montskó Sándor
2. Gépesítési	Dr. Horváth Béla	Dr. Major Tamás
3. Fakereskedelmi	Sípos Imre	Reinitz Gábor
4. Erdészettörténeti	Dr. Oroszi Sándor	Béni Kornél
5. Erdőfeltárási	Kálmán Miklós	Kaszala Judit
6. Erdőhasználati	Nemes Zoltán	Garamszegi István
7. Erdők a közjóért	Dobó István	Miklós Tamás
8. Erdőművelési	Urbán Pál	Reményfy Rita
9. Erdőrendezési	Czirok István	Jagicza Attila
10. Erdővédelmi	Dr. Csóka György	Dr. Koltay András
11. Erdészeti Erdei Iskola	Ormos Balázs	Szabó Lajos
12. Vadgazdálkodási	Csonka Tibor	Guzsik Alfréd
13. Oktatási	Dr. Foltz Tóbiás	Andrésiné dr. Ambrus Ildikó
14. Erdészeti vízgazdálkodási	Dr. Kalicz Péter	Kovács Richárd
15. Közgazdasági	Bálint Sándor	Takács Tibor
16. Informatikai	Hirmand Antal	Füredi László
17. Közönségkapcsolatok	Zétényi Zoltán	Kovácsévics Pál
18. Megújuló energia	Dr. Jung László	Mizik András
19. Erdei Sportok	Gerely Ferenc	Urbán Imre
20. Szeniorok Tanácsa	Halász Gábor	Dr. Szikra Dezső

Az Árpád-fa és a Hétmagyarok emlékfácskái Héderváron

A hédervári Boldogasszony-kápolna keletelt hossztengelelyének nyugati folytatásában a templombejárat előtt áll a mai államterület egyik legöregebb kocsányos tölgye, amely 1942 óta védett. A 20. század '80-as éveiben dr. Majer Antal professzor a már akkor nagy részen régen elkorhadt gesztű „élő emlékművet” legalább 700, valószínűbben 800 évesnek becsülte, azaz bizonyára még az Árpád-korban ültették.

Ágassága mutatta, hogy növekedését soha nem kellett szomszédos fákhöz igazítani: „földig”, embermagasságig ágas volt. A Csallóköz, főként pedig a történelmi Győr vármegye csiliz- és szigetközi, részben a szomszédos tóközi vallásos magyar néphagyományként az volt a feladata, hogy lombkoronájával még nyitott templomajtó esetén is elválassza a szakrális teret a profántól. Az Árpád-fa a török korig Pozsony, Moson és Győr vármegye hármashatár-pontja is volt, lombkoronája alatt számos közös megyegyűlést, azaz régiógyűlést is tartottak.

Az 1960-as évek első felében az akkori kertészeti módszerek szerint az Árpád-fa törzse üregét cementhabarccsal tömték be. Nemcsak a betontömb merevsége és súlypont-módosítása, hanem az elcsorogni nem tudó, pangó csapadékvíz, a farontó gombák és rovarok pusztító tevékenysége azzal járt, hogy már a '80-as évek közepére a viharok több „fő” ágat letörttek. A megmaradtakat állványokkal igyekeztek alátámasztani. A korabeli megyei hatóság természetvédelmi illetékeseként már ekkor előkészítettem a telek szemközti részét, hogy az Árpád-fa makkjából nevelt utódokat oda elültethessék, ám a kevés és igen férges makkból az utódnevelés évtizedekig nem sikerült a szigetközi kollégáknak, a matuzsálem vessződugványai pedig ellenálltak minden laboratóriumi gyökereztetési kísérletnek. (Az erdészeti sejttenyésztésnek errefelé akkoriban még csak híre volt.)

Az öreg fa egészségi állapotát kedvezőlenül befolyásolta, hogy a Nagy-Duna elterelése miatt általánosan csökkent talajvízszint, illetve megszűnt az elmaradó árvizek talajvíz-feltöltő hatása. A sorozatosan aszályos években korábban soha nem tapasztalt jelentős korona-száradások következtek be. Közben „kibányászták” a betontömitést, megerősítették az ágtámaszokat, ám 2007-ben egy óriási vihar egyetlen főág híján valamennyit letörte: tatóngó üregű csonkká vált az Árpád-fa.

Ekkortól a szomszédos Darnószelin élő dr. Kovács Péter erdésztechnikus, agrármérnök és családja különösen figyelt az ősrög fára, és a kicsit bővebb makktermesű 2011-ben az összes makkot begyűjtve, féregirtó szakkezelésük után a család kiskertjében igyekeztek azokat kicsíráztatni, sikerrel. 2014-re hét félsuháng-méretű – genetikailag is – Árpád-fa jogutódot neveltek. Dr. Kovács Péter javaslatára, Jubász Józsefnek, Hédervár polgármesterének lelkes támogató egyetértésével a földlabdás hét ifjú kocsányos tölgyet OEE Helyi csoportunk 2014. augusztus 9-i szakmai és családi nap rendezvényének eszmei középpontjaként ültették el a Hétmagyarok, azaz a hét honfoglaló vezér tiszteletére.

A történelmi Héder nemzetség Héderváry nevű ágának temetkezési helyét is szolgáló Boldogasszony-kápolna előtt álló mintegy 800 éves Árpád-fa 2007 óta szomorú torzója mellé, egykori északi koronavetőjét követve, félkörívben ültették el a makkjából nevelt ifjú kocsányos tölgyeket a mai magyar nemzeti megújulás hitében és reményében. Az összeurópai jelentőségű 907-es pozsonyi magyar diadalra – a honfoglalás befejező, egyúttal a magyar honvédelem első csatájára – emlékezés gondolatiságát, és az Árpád-fa kiemelten a táj magyarságának szóló üzenetét Bolla Sándor foglalta össze, a fácskákban megőrződő tájfajátára, mint genetikai értékre pedig dr. Kovács Péter hívta fel a figyelmet a rendezvényen.

Az ültetésben is velünk együtt részt vevő és ünneplő hédervári polgárok jelenlétében Jubász József polgármester változta fel a nagy múltú település jelenét és terveit. A faültetés eseményét a helyszínen tájékoztató tábla fogja megörökíteni. Minden egyes fácska elé a Hétmagyarok egyikének a nevét feltüntető faragott fatábla kerül. A HCs-elnök javaslatára a jelen lévők egyhangúlag megszavazták, hogy a feliratozás a la-

tin betűk mellett az ősmagyar rovásírásos jelekkel is megtörténjen. A fácskákat *dr. Galla Gábor* esperes áldotta meg. A kegyelmi pillanatok részeként elmondtuk *a Miatyánkot* és elénekeltük *a Himnuszt*. *A Kovács-családnak* a makkgyűjtési és csemetenevelési kísérletezéssel kapcsolatos több éves áldásos tevékenységét azzal köszönte meg a Helyi Csoport elnöke, hogy *dr. Kovács Péternek* átadta *dr. Debreczy Zsolt - dr. Rác István: Fenyők a Föld körül* c. monográfiáját.

A Boldogasszony-kápolnában a 90. zsolttár szavaival köszöntük meg Istennek az elmúlt több mint 1000 évet, újabb évezredet kérve az Árpád-fa történelmi vonzáskörébe eső tájakon a magyarságnak. A jelen lévők beelapozhattak a Csalólköz szegélye menti Szencről származó Szenczi Molnár Albert 1621-es kiadású latin-görög-magyar szótára, mint ösnyomtatvány egyik példányába is. Eközben Bolla Sándor hangsúlyozta, hogy az átmenetileg három részre szétdarabolt történelmi Magyarország felekezetiileg megosztó, ám küldetésstudatos kortárs vezetői – *Pázmány Péter* és *Betblen Gábor* – a magyarság érdekében, a nemzeti egységesítés reményében milyen példamutatóan működtek együtt, ha lehetett, nyíltan, ha nem lehetett, hát a napi politikai színpalak mögötti takarásban.

Ezt követően Helyi Csoportunk tagjaival és a családtagokkal a Héderváry-kastély parkjába mentünk, ahol a szegélyeken megőrzött tölgy-köris-szil keményfa ligeterdőbe is elegyedő mezei juharnak a Kárpát-medencei klímazonális termőhelyeken betöltött jelentőségét is méltattuk.

A történelmi Pozsony vármegye területére eső lipóti hullámterén *dr. Kovács Péter* csónakkirándulás keretében mutatta be a Nagy-Duna ágrendszerében a vízpótlásokkal még fenntartott, bár számos problémával küzdő erdőket, faállományokat, természeti értékeket. Innen a lipóti falumúzeumba mentünk, ahol a csalló- és szigetközi táji népi építészetet *Józsa Tamás* építésszámológ, a néprajzi értékeket *Géber József* néprajzos-múzeológus ismertette – mindketten magánerdő-tulajdonos HCS-tagársaink.

Majd szakvezetést kaptunk *Kállainé Angyal Melinda* falumúzeum-vezetőtől a lipóti népszokásokról és azok tárgyi emlékeiről. Végül a darnózseli Horgony Tanyában került sor a HCS-tagársak, családtagjaik, meghívott vendégeink baráti találkozására, méltóképpen lezárván ezt az emlékezetes és felémelően szép napot.

Bolla Sándor
HCs elnök

Tolnai erdészek a Gerecsén

Az Országos Erdészeti Egyesület Tamási Helyi Csoportja a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. szervezésében szakmai kiránduláson vehetett részt Süttőn, a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. meghívására.

A Tolnai-hegyhát lösz borította tája után a Gerecse sziklakibúvásos erdei érdekes, felüdülést nyújtó látvánnyal fogadtak minket. A kétnapos erdészeti és kultúrtörténeti program számos lehetőséget nyújtott a Gerecse megismerésére, melyre szívesen vállalkoztunk. A házigazda szerepét a Süttői Erdészet vállalta, vendégszeretettel és programszervezésben egyaránt lelkiismeretesen kitett magáért, így a két nap alatt kitűnően érezhette magát a csapat. *Keresztes György* vezérigazgató-helyettes, *Szímics László* igazgató és *Pekár Attila* vadgazdálkodási műszaki vezető szívesen fogadott minket és programról programra kísérték végig bennünket.

Elsőként a helyi, sziklás terepen túráztunk a Gerecse erdeiben. A Gerecse geológiáját a már az Árpád-korban is használt tardosi kőfejtőben vizsgálhattuk meg. A Mátyás király budai építkezéséhez használt tardosi vörösmárvány kitermeléséről a bányagazgató tájékoztatott részletesen és a kézi kőfejtés idejéből származó magyar, szlovák, német és olasz szavakat is tartalmazó, ritmusos bányász munkadallal (kommendóval) is kedveskedett a társaságnak. Mivel kalapácsokat és ékeket nem kaptunk a dal-

hoz, a gépi kőfejtést tekintettük meg közelebbről.

Utunk a Gerecse Kis-Gerecse csúcsának közelében lévő, csak erdei kövesutakon megközelíthető Serédy-kastélyhoz vezetett, melyet 1935-ben *Serédy Jusztinián* bíboros, hercegrímás, esztergomi érsek építtetett. A gyönyörű környezetben található elragadó épület jelenleg is egyházi üdülőként szolgál, az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium és Kollégium működteti. A kastély mellett bentlakásos erdei iskola található, környezeti nevelés folyik benne.

A délutánt a Neszmélyi borvidék megismerésével zártuk, ahol az ökológiai szőlőtermesztésről is kimerítő tájékoztatást kaptunk. Másnap délelőtt a Süttői Erdészet erdőgazdálkodásába tekinthettünk be, amely a speciális honvédelmi rendeltetés és a természetvédelmi érdekek miatt különleges. A korlátozással nem érintett terület mindössze az erdészet pár hektáros, fiatal erdőtelepítése, így lassan kezdtük megérteni a Gerecse erdőgazdálkodásának nehézségeit. A szomódi lőtérrel éleslövészet közepette, de természetesen maximális biztonságban figyelhetjük az erdőgazdálkodás bemutatását. Az erdészet faanyagtermelésének tűzifahanyada a termőhelyi és honvédelmi okok miatt közel 90%, és értékesítésének még a Duna is gátat szab. A tolnai erdőkhöz igen hasonló fafajösszetételű erdőket a korlátozások miatt szinte kizárólag természetes felújító vágásokkal véghasználják,

azonban a ritka termések miatt kénytelenek alátelítéseket is alkalmazni.

A Süttői Erdészettől a Pusztamaróti Történelmi Emlékhelyen vettünk búcsút, ahol a mohácsi csatavesztés után a magyar csapatok visszavonultak és a török sereg megsemmisítő csapást mért a székértáborban védekező magyarokra, 20-25 000 áldozatot hagyva maguk után.

Gerecséből hazafelé menet a Vértesi Erdő Zrt. Agostyáni Arborétumában szívesen fogadtatásban és érdekesítő idegenvezetésben volt részünk. Köszönjük a szervezésben résztvevő helyi erdőgazdasági kollégáknak, erdészeknek, vadászoknak, hogy gondoskodtak a tolnai erdészek szakmai látókörének szélesítéséről. Szakmai tapasztalatokkal gazdagabban és az erdészbarátságok kibővítésével, megújult erővel érkezettünk vissza a Tolnai-hegyháttra.

Gál László
OEE Tamási HCs

Selmeci Szalamander, 2014

Ahogy egy öreg bányász firma átélte

Pénteken kora reggel indultunk Tapolcáról. Kedves erdész barátom, *Tímár Jóska* alias Csávó és felesége Somogyból Tapolca felé kerülnek, így az ő társaságukban utazhatok. Veszprémnél tervezetten találkozunk *Galambos Pista* alias Tubival és feleségével, akik Vasvárról jönnek. Komárom – Kolta – Léva – Bakabánya az útvonal.

Az eső Selmecig szakad, sőt, Bakabányánál szabályos felhőszakadásba kerülünk. Ötórás út után, fél 12-kor állunk meg a jó öreg Glanzenberg Táró mellett. A táróval szemben, az út másik oldalán áll *Karabély Jóska* kocsmája, a „bányász” kocsmája. A hely pár év óta fogadóként is működik, olcsó és tiszta fürdőszobás szobákkal. A kocsmában egyben jó barátok sokéves találkozóhelye is.

A fedett terasz tele most érkezett vendéggel, többen még civilben. Vanak itt csehek, lengyelek, németek, osztrákok. Előkerülnek a helybeli barátok is. A magyarkodásnak vagy „szlovákoskodásnak” itt nincs helye. Itt barátok vannak, bányászok, kohászok, erdészek. Aki az ottaniak közül tud valamit még magyarul, az magyarul szól, de beszélünk minden nyelven.

Megtörténik az első csoda

Eláll az eső, és egészen éjfélig szünetel! Indulok, hogy a temetői koszorúzásokról ne késsek el. Jó két kilométer kaptató áll előttem.

A Szent Katalin-székesegyháztól egyre többen kullogunk felfelé az eső mosta macskaköveken, és fél 3-kor a

Szelaknai Kapunál már vagyunk vagy százán. Együtt vonulunk a temetőbe, ahol megkoszorúzzuk *Pécb Antal*, *Faller Károly*, *Farbaky István* és *Kerpely Antal* sírját. A rövid megemlékezéseket egy-egy odaillő selmeci nótánk követi, majd lassan beszélgetve leereszkedünk a városháza tövéhez.

Pihenésre nem sok idő marad, hiszen 4 órakor az Ó-várban a 48-as Honvéd szobránál tartunk megemlékezést. Ide még többen érkeznek. Az ősi falak között – mint minden esztendőben ilyenkor – felhangzik a magyar himnusz.

Ilyenkor nagyon jó itt így együtt lenni! Veteránissimusok és balekok elrészkenyülve, de teli torokból és szépen énekeljük ezt a gyönyörű nemzeti imát. Hangzik is rendesen!

A második csoda

Azt látom, hogy a nagybajuszú honvéd nagyot néz, félrepillant, hogy ugyan mi ez a számára oly kedves csendzavarás?

Nagy Lajos elnökünk szép szavai után megkoszorúzzuk az öreg harcost. Egyesületünk mellett a miskolci és a dunaújvárosi diákok is koszorút helyeznek el.

Megható a hangulat. Zárásként elénekeljük a Kossuth-nótát.

Az Erdészeti Palotához igyekezvén – dombról le, dombra fel – útbá ejtek egy kis sörözőt, és hihetetlen gyorsasággal legurítok egy barna sört. Sör soha jobban ne essen! *Gagyai Pálffy András*sal felfelé fújtatva biztatjuk egymást, hogy már csak ennyi van hátra, meg annyi, meg már csak néhány lépcső... Derekasán üge-

tünk. Nem véletlenül voltak az egykori hallgatók karcsú gyertyaszálak! Aki naponta itt járt előadásokra és gyakorlatokra, az biztosan nem terebélyesedett el!

A palotánál *Kőrösi Tamás* főtitkárunk beszélt. Szívhez szólóan és röviden. Jó ez így! A magyar nyelvű emléktáblánál koszorút helyezünk el, majd a történelmi karok himnuszait énekeljük, és összekarolva a *Ballag már a vén diákok*... Ugyan, hányszor zengett e falak előtt ez a kedves, itt, Selmecen termett búcsúztató dal?

Erősen rohan az idő. Igyekezni kell, hiszen fél 7-kor gyülekezünk a felvonuláshoz.

A miskolci és a dunaújvárosi diákság ígéretéhez híven szép számban itt van, de a walden bizony kevés... Sorokba rendeződünk. Négy csinos balekina viszi az egyesületünk molinóját. Remélem, bírják a kiképzést. (Birták!) Utánuk a megjelent zászlók, majd a pécsi bánya-mánók következnek. Nyomukban elnökünk, alelnökeink, főtitkárunk, választmányunk megjelent tagjai kart a karba öltve. Őket követi a magyar tömb nyolcas sorokba rendeződve, a sorok szélén két oldalt a diákság fáklyákkal. A cantusok kemény magja közép tájt intonál.

Előttünk a csehek fúvószenekarral, mögöttünk a lengyelek vonulnak.

7 körül megindul a menet. Elhatározom, hogy egyszer végignézem a menetet. Monumentális lehet, amikor néhány ezer ember felvonul a szűk selmeci főutcán, fúvósokkal, énekszóval.

Ahogy araszolunk előre, úgy duzzad a tömeg. Duplájára nő a magyar csapat is – a későn jövők és a lusták beállnak a menetbe.

Szépen szólnak a nóták. A központ-hoz közeledve a járdákról nagyon sokan néznek, integetnek. Kezek nyúlnak be kézfogásra, pacsira, üvegek, poharak tele sörrel, borovicskával. Meg-meghúzzuk, jólesik. Tapsolnak, sőt, vastapsolnak nekünk. A több száz éves házak ablakából integetnek. Talán sok-sok évtizede ott is laktak elődeink, ott is voltak kamarák... Igen, biztos voltak! Vagy tán azokból az ablakokból csinos leánykák – kik köztudottan könnyekre biz nem fakasztanak – pironkodva vetettek viszonzó pillantást a macskakövön kopogó diákcsizmák tulajdonosainak vágyakozó tekintetére? Eszembe jut *Dsida Jenő* verse, a *Nincsenek már selmeci diákok*.

„...Az utcát libasorba végigszelni,
víg burschnótákat fújni-énekelni.
Hogy akik végzik épp az esti sétát,
Meghallják mind, hogy felsőgeodéták
Vagyunk mi már, nem zöld balek-
legények,
Kik a lányoktól, asszonyoktól félnek...”

A Szent Katalin-székesegyháznál érve megállunk, és nagyon szépen elénekeljük a bányász himnuszt, az erdész himnuszt és a kohász himnuszt. A csöppnyi pódiumon ott a városvezetés és mindenféle főemberek. Ők, no meg a tömeg hatalmas tapssal díjazza a produkciót. Most látom csak teljes egészében a magyar csapatot. A kb. száz-húsz méter hosszú tömött oszlopban lehetünk ötszázan? Nem tudni pontosan, de hogy sokan vagyunk, az biztos!

A felvonulás után csoportokba verődve kocsmazni indulunk.

A bányász kocsmá is dugig tele van. Előkerülnek az erdész testvérek is, akik elkallódni látszottak a tömegben, de aztán megnézték, hogy hol mohos a fák törzse, és így betájolva magukat, követve a rókacsapást, sikeresen hazaértek. A teraszon verünk tanyát, jó pár balek-kal körülbástyázva magunkat. Felhang-

zanak a ritkábban énekelt nóták, no meg előkerülnek a hazai borok, pálinkák. A szlovákok, a csehek és a lengyelek bent, a teremben, harmonikaszóval mulatnak, mi kint, de simán leénekeljük őket. Aztán behívják, hogy együtt énekeljük el a Gaudeamust.

A harmadik csoda

Másnap reggel nem egészen tiszta fej, de aránylag frissen ébredek. Csávó pálinkája új erőt ad, bár a friss zuhany talán még többet jelent. Reggel 9-kor *Mgr. Nadežda Babiaková*, Selmechbánya polgármestere fogadást ad tiszteltünkre, majd fél 11-kor magyar nyelvű ökumenikus istentiszteleten veszünk részt a Nagyboldogasszony-templomban.

Léleekben feltöltődve, könnyes szemmel jövünk ki a templomból. Itt történt a harmadik csoda! Néhány ember fáradozott, szervezett, és sok embernek boldogságot és örömet ültetett a szívébe. Köszönjük Sajtkukac! Köszönjük, Golyó!

Templom után első a kocsmá. Kézenfekvő, hogy a „Kis Matejbe” vermeljük el magunkat veteránok, firmák és balekok.

Este még részt veszünk a *Selmechbányai Bányaközelői Szakestélyen*, melyet a városházával szemben, egy régi táró előtti egykori föld alatti kápolnában tartunk. Az elnök Sajtkukac, a háznagy Tekila, a kontra Golyó, a Balekcsősz Tubi, a cantus Csávó és én. Talán balek-korom óta nem éreztem ennyire jól magamat szakestélyen. Önfeledt vidámság, rengeteg humor, sok nóta. A szakestély vagy négyórás. A himnuszok után nem sokkal úgy érzem, hogy csikorognak a csapágymagok, tehát úgy 11 óra felé hazacammogok. A város már teljesen kihalt, az eső vigasztalanul esik, és én péppé ázva mégis dudorászok magamban egészen hazáig:

„...Vendéglőből most jövök éppen
Utca olyan furcsa vagy nékem!
Az mi jobbra volt, most az van balra!
Utca, úgy látom, te be vagy nyalva!
Trallala... ..!”

Mire „hazaérek”, a bányász kocsmá is bezárt már. Ha nem tudnám, hol a hátsó ajtó, biz kinn kéne éjszakáznom... Jó éjt, Selmechünk! Ég veled!
A viszontlátásra!

Dr. Pataki Attila, Atyus, a. Sophoso

240 éve született Decrett József (1774—1841)

1774. július 11-én a Besztercebánya környéki Dobrocson született kiváló erdész példamutató életéről sokan megemlékeztek az elmúlt 102 évben, ay összefoglalók korábban írott formában, ma akár az interneten is olvashatóak. Valamennyien *Kaán Károly* erdőmérnök 1912-ben írt cikkét használták, mely először az Erdészeti Lapokban jelent meg. Nem sokkal ezt követően „Az Erdő” című folyóiratban is közzé tették a megemlékezést, ki-mondottan abból a célból, hogy a „*ki-sebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök, és vadőrök*” is megismerhessék, és ez által példának állítsák előttük az előző évszázadban élt erdész életet.

Az anyaghoz Decrett fogadott lánya, *Gaspartz Fodor Flóra* számos információt és emléket adott át Kaán Károlynak. Többek között az Országos Erdészeti Egyesület jóvoltából nemsokára megújuló Decrett Józsefet ábrázoló festményt.

A piarista kisdíákiból lett főerdész, majd erdőmester szakmai szorgalmával, tudásával és emberi becsületességével

érdemelte ki az elért címeket. Nem mellesleg, hogy a napóleoni háborúk idején Bécsből a Besztercebánya környéki erdőkben elrejtett császári személyi kincstárat egy rövid ideig ő és 100 fős válogatott erdei munkásokból álló csapat őrizte, I. Ferenc utasítására. 50 évi kemény munka után vonult nyugállományba. Megmutatta, hogyan lehet az

egyszerű erdésznek is hosszú időkre fennmaradó szakmai és emberi példát alkotni.

2006-ban *Kertész József* javaslata alapján az OEE Elnökségi ülésén határozatot hoztak a Decrett József-díj létrehozásáról, melyet az idén adtak át nyolcadik alkalommal az arra érdemesülteknek.

Kaán Károly idézett írásából kiderül, hogy egy jó érzésű, családtagjai, barátai és munkatársai érdekében minden áldozatra kész emberre emlékezünk. Ma is élnek közöttünk hasonló emberek, akik időt és fáradságot nem kímélve a közjóért is cselekszenek. Nagyon jó példa erre egy másik piarista diák – aki az erdők mélyén élte gyermekkorát, már korán megismerve így az erdészkedés minden csínját-bínját – a szintén július 11-én született *Köveskúti György* erdőmérnök. Ez évben két neves kerek évfordulót is ünnepelt. Elsőként 85. születésnapját, másodsor Gyémánt Diplomájának átvételét, melyeket az egyedi kis „malackáival” köszönt meg.

Inokai Balázs

Az OEE első soproni országos gyűlése II.

1926. július 6–9.

Kirándulás a soproni városi erdőben

Július 8-án, Medárd napján reggel 8 órától ragyogó napsütésben a botanikus kert bejáratánál gyülekeztek a vendégek. *Thurner Mihály* és a neves meghívottak is az elsők közt érkeztek. A professzorokkal, asszisztensekkel kiegészült vendégsereg írásos útmutatókkal ellátva fél 9-kor indult el a város tanulmányi célokat is szolgáló erdejébe.

Zügn Nándor erdőmester háza előtt volt az első megálló. Felesége tiszteletére a több mint 150 főből álló társaság elénekelte az „Akkor lesz majd szép az erdő...” közismert dalt, majd folytatták a soproni erdei túrát.

A soproni erdők szakszerű kezeléséről sok elemzés készült. Így ezekre most nem célszerű kitérnem. Az elődeinket jellemző emberi magatartást viszont meg kell örökítenem. A mintaszerűen kezelt erdőket látva sok kolléga lelkes szavakkal gratulált az „erdőmesterére büszke” *Thurner Mihály* polgármesternek. *Zügn* viszont „*Muck Endrénre*, a soproni erdők atyjára” hártja a dicséretet, kinek emlékét az útmutató füzetben is meleg szavakkal örökítette meg.

Erdésznezemzedékek emlékezetében jól ismert a Károly-magaslat közelében lévő daloshegyi vörösfenyves. Odaérve, az egykori selmeci, majd első soproni hallgatóként végzett közgyűlési résztvevők meghatottan emlékeztek néhai *Vadas* professzorra. „Akkor történt, mikor a Főiskola első éve volt Sopronban. A világhírű professzor kirándulni vitte hallgatóit. Véletlenül és váratlanul az égig nyúló vörösfenyves csoporthoz ért a kiránduló sereg. A professzor a fenséges látványra megdöb-

bent. Szemeibe könnyek gyűltek... *eszébe jutott az, ami már elveszett...* Uraim le a kalappal! – ezzel fordult néhány percnyi imádságos, könnyes némaság után a professzor. És *Vadas* tanár úr olyan beszédet mondott legott, hogy sírt mindenki – ő is, a hallgatók is”.

A Muck-kilátó előtt felállított négy sátorban a város vezetése és „minden jó” fogadta a vendégeket. Ragyogó napsütésben a „rég selmeci diáknóták oly vidáman harsantak fel az erdőben, mintha nem is Sopronban, hanem valahol a Szitnya alatt hangzottak volna fel.”

Nagy László és *Bíró Zoltán* váltakozó, humoros elnöklésével, a „daloskedvű” *Rotb Gyula* fuchsmajossal nagyszerű, rögtönzött szakestélyt tartottak. Ennek keretében ősi selmeci szokás szerint keresztelték meg a Mérnöki Kamara két vezetőjét. *Thoma Frigyes* az „Erdőcéma”, a dimenzióiban tőle eltérő *Kelemen Béla* a „Gólem” alias „Erdőkötél” nevet kapta.

Este a város az Erzsébet-kert kioskjában bankettet adott a vendégek tiszteletére. Az Erdészeti Lapok megemlékezik az „erdészbarát” *Thurner Mihály* hatásos köszöntőjéről, amelyet „a szokásos 'barátaim' helyett őszinte, szívből jövő 'testvéreimmel' kezdett. Éreztük, hogy megnyertük őt testvérünknek és ezt aényt örömmel nyugtáztuk”.

Hansági kirándulás

Július 9-én a GYSEV állomásról különvonat vitte a vendégeket Eszterházára. A társaság a „Ballag már a vén diák” dallamával búcsúzott a megszeretett várostól. Keskenyvágnányú iparvasútra átszállva a hansági égererdőt, éger csemetekertet tekintették meg. *Mihalovits* (Lámfalussy IB.) *Sándor* és *Bencze Pál* szakvezetésé-

vel megismerkedtek az égergazdálkodás sajátosságaival. Két fő feladatuk volt: küzdelem a mértéktelen szarvasállományjal és alkalmazkodás a talajvízállás állandó és gondos szabályozási lehetőségeihez.

A vendégek lófogatokkal Kapuvárra hajtottak. Ott a hercegi uradalom a szabad ég alatt az országos hírvű hűsgyárának termékeivel gazdagon megterített asztalokkal fogadta őket. A résztvevők először *Esterházy*-herceg képviselőjét, *Rimler Pál* főerdőtanácsost, valamint az uradalom tisztikarát köszöntötték fel. A baráti hangulatú együttlét keretében sort kerítettek a Mérnöki Kamara harmadik képviselője, *Medgyaszay István* kormányfőtanácsos megkeresztelésére is, aki a helyszín és keresztnéve alapján a „Hanyistók” nevet kapta.

A végső „Ballag már a vén diák” selmeci diáknóta „elhangzása után nagy ölelgetés, búcsúztatás” közben szálltak vonatra a vendégek és befejeződött az Erdészeti Egyesület történetének egyik meghatározó jelentőségű, a későbbi eredményesebb működést megalapozó országos közgyűlése.

A közgyűlési beszámolót a tudósítás befejező gondolataival zárjuk:

„A kemény férfiak, abogy a magyar erdészeket apostrofáltuk, ma szétszóródnak. Lelkükben magukkal viszik azt a megnyugvó érzést, hogy Sopron a második Selmec, melynek vendégszerető körében a főiskola társadalmi és tudományos fejlődése biztosítva van.”

Emlék az első soproni közgyűlésről

Édesapám, az 1920–41 között a Ciszter Apátság csörötneki erdőgondnokaként dolgozó *Illyés Károly* hagyatékában

1. kép. Sopron: Látkép. Schöberl A. fényképész. 1926 táján és a hátlap

2. kép. A régi várfal. Schöberl A. fényképész. 1926 táján és a hátlap

számos értékes szakmai anyag maradt rám. Számomra egyik kedves emlék az OEE első soproni közgyűléséhez kapcsolódik. Az országos gyűlés résztvevőjeként soproni képeslapok (Schöberl A. fényképész munkái 1926 táján) hátlapjára aláírásokat kért kollégáitól, barátaitól. A személyek majdnem teljes körű beazonosítását segítették olvasható kézírásával írt megjegyzései.

A képen szereplő személyeket emberileg igen sok szál kötötte össze. A megújuló selmeci szakképzés, a diákélet hagyományokkal gazdagított csodálatos élményei, a lelkes munkakezdés és családalapítás boldog évei, majd a háborús évek, Trianon, a menekülések tragikus napjai, a „csakazértis” újrakezdés szorgos évei összekovácsolta nemzedéküket. Ezt gyermekkoromtól tapasztalhattam családunk kedves vendégeinek, a tarokkpartik tréfás, egymást ugrató küzdőtársainak a megnyilvánulásain keresztül. A csodálatos kollegialitást bizonyítja egymás segítése a többszöri pályakezdekések során.

Az erdészcsaládok mai leszármazottait is összeköti apáik egykori összetartozása. Irattári anyagok feldolgozásánál személyesen tapasztalhattam ezt. Az 1912-ben végzett évfolyam által Krippel Móricnak adományozott emlékalbum történetének megörökítésében például Jákóy Endre és Magasi László értékes segítséget nyújtott.¹ Mellékletünk 2. képén szereplő „kisbéri ménes főerdőmérnöke” beazonosítását is fia tette egyértelművé: édesapja, Jákóy Endre a vulgóját írta alá a képeslapra, emlékeztetve barátját az együtt töltött selmeci diákévekre.

A fotók Sopron helytörténetének szempontjából is érdekesek. Az aláírások legtöbbször jól olvashatók és önma-

gukban is beszédesek. Néhány megjegyzéssel a kevésbé ismert, vagy elfeledett elődünk emlékét is szeretném felidézni.

Megjegyzések:

Az 1. képhez:

Dr. Hoffmann Gyula szombathelyi erdőfelügyelő volt. Lányai is megjelentek a közeli erdészeti vándorgyűléseken.

Pécb Kálmán (1864–1935) az 1800-as évek végén a minisztériumi szintű erdészeti államigazgatás alapjait teremtette meg és főként az erdőfelügyeletet irányította. 30 év felsőszintű beosztás után 1922-ben helyettes államtitkárként ment nyugdíjba.

Térfti Béla az első világháború utáni első években sikeres, válságkezelő közéletvezető miniszter volt (Neve sokféle változatban fordul elő, saját aláírása tanúsítja a helyes formát).

Erdőssy Bódog 1907-től a Zirci Ciszter Apátság erdőfelügyelője volt. Édesa-

pám mindig nagy tisztelettel emlékezett meg róla. (Az apátság 1880-ban teremtette meg az eredményesebb gazdálkodás szervezeti feltételeit. 1893-ban hozták létre a törvények betartását és a rend érdekeit az erdőgazdálkodásban ellenőrző erdőfelügyelői funkciót. 1899-ben a hatékonyságot szolgálta a mezőgazdaság és erdészet szervezeti elkülönítése.)

A 2. képhez:

Béky Albert a Kolozsvári Erdőfelügyelőség vezetőjeként 1912 után édesapám első „főnöke” volt. Fia a soproni Tanulmányi Erdőgazdaság főmérnöke, unokája az ERTI kutatója volt.

Bíró Zoltán 1929–45 között az OEE ügyvezetője, 1929–39 között az Erdészeti Lapok szerkesztője volt.

Lippoczy Béla a Károlyi erdőbirtok alkalmazásában dolgozott. A Füzérradványtól nem messze lévő Vilyipusztán lakott.

Czillingner János 1924–28 között az Erdészeti Lapokat szerkesztette. Nívós cikkek, tanulmányok fűződnek személyiségéhez. Egy Földművelésügyi Minisztériumot bíráló cikke miatt 1928-ban, az egyesület érdekét szolgálva „önként” lemondott e funkcióról. Onczay egy későbbi elnökségi ülésen nem tartotta helyesnek lemondása elfogadását. A cikk kritikai tartalmát megalapozottnak tartotta. A lemondás elfogadása szerinte sértette az egyesület függetlenségét.

Bund Károly hosszú és nehéz éveken keresztül az OEE titkára volt 1920–30 között, 1900–24 között és 1928-ban átmenetileg az Erdészeti Lapokat is szerkesztette.

Katona István tévesen szerepel az esztergomi szakiskola igazgatójaként. A szakirodalomban az ásothalmi szakiskola igazgatójaként találkoztam nevével.

Dr. Illyés Benjámín
okl. erdőmérnök

3. kép. Templom utca. Schöberl A. fényképész. 1926 táján

¹ Illyés B.: Emlékalbum Krippel Móricnak. Mendly L.: Selmeci Újság. Szerk.: Petró D. Erdészeti Múzeum 2012.

Három fotó, három történelmi korszak

Az Egri Erdőgazdaság történetéből három fotót mutatok be, mindhárom fénykép különböző történelmi korszakban készült, és mindegyik magán viseli az akkori idők jellegzetességeit.

Az első felvétel, amelyet olvasóim már jól ismernek, 1949. május 1-jén készült az erdőgazdaság mai székhelyén a hátsó kertrészen (mára már ez teljesen beépült). Ne felejtjük, az 1948-as fordulat után vagyunk egy évvel, az országban már javában folyik az új rendszer felépítése, az „erős kéz” politikájára épülő diktatúra bevezetése.

Az erdőgazdaságokban az első változás a MÁLLERD jól működő szervezetének felszámolása, nemzeti vállalatokat hoznak létre káderigazgatókkal az élen. Egerben létrejön az Egri Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat, élén *Gonda Zoltán* vezérigazgatóval. Lényegében ezt tekinthetjük a kemény Rákosi-kor kezdetének a magyar erdészetben. Első képünk erről az új cégről szól.

A felvételhez ezt az alcímet adhatnánk: „a Rákosi-kor nyitánya az erdészek körében”.

A képen látható 55 fős csapat az akkori cég vezetőiből és a politikailag fontos embereiből áll. A kis képeken kinagyítva a három nagyfőnök: *Ferenczi Ferenc* főmérnök, *Gonda Zoltán* vezérigazgató (középen) és *Nagy Ráfael* számviteli vezető (főkönyvelő). A cég 22 erdőgazdálkodásból áll. A gondnokokat ekkor még helyükön hagyják, sokan közülük az előző rendszer egyházi és magánbirtokain szolgáltak, valamennyien erdőmérnökök. Képünkön már szerepelnek az új rend emberei, a gondnokhelyettesek, akiknek feladata a gondnokok szemmel tartása, politikai ellenőrzése. Egy évvel ez után véghezviszik a '45 utáni idők legnagyobb átszervezését, a gondnokságokat megszüntetik, a nagy céget három részre osztják, 40 üzemeget hoznak létre, ezeknek vezetője (üzemegység-vezető) mérnök nem lehetett.

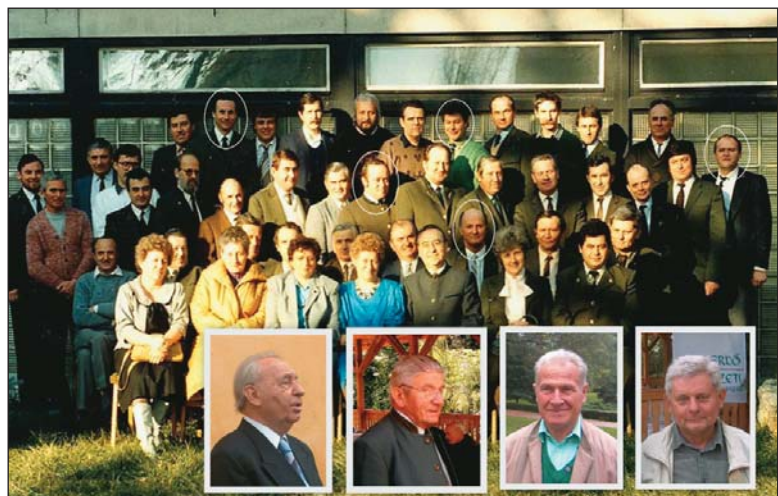
A Nemzeti Vállalat vezető csapata

Röviden ezek a Rákosi-kor (1948-56) jellegzetes lépései az erdészetben.

A fénykép érdekessége a két legidősebb ember, *Urbánfy Ignác* és *Bernáth Kálmán*, mindketten 1892-ben születtek, és Selmezbányán kezdtek, Urbánfy Selmecen is végzett, Bernáth pedig Sopronban szerzett diplomát. A legfiatalabb köz-

tük *Molnár László*, a Mátrai Erdőgazdaság későbbi főmérnöke, 1948-ban diplomázott, és 1989-ben halt meg. A képen lévők közül tudtommal egy személy él, *Vass Alajos* (2014-ben 92 éves), aki apám gondnokhelyettese volt Belpátfalván 1949-ben. Mindezek alapján mondhatjuk, hogy ez a történelmi fotó több mint 100 évet ível át, és három évszázadot érint.

A Rákosi-kort követő újabb történelmi korszak 1957-től 1990-ig, lényegében a rendszerváltásig tartott, ennek jelentős időszaka Kádár-korszak néven vonult be a történelembe. A korszak legvégén, 1990-ben a központ udvarán készült a második nagy fotónk.

A Vállalati Tanács 1990 őszi

A felvétel előzményei között kell megemlítenünk, hogy 1986-ban a cégünknel Vállalati Tanácsot hoznak létre 43 fővel, amely a vállalat egészét érintő kérdésekben döntési hatáskörrel rendelkezik. Ez az időszak – a '80-s évek közepe – az erdőgazdaság életében azt jelentette, hogy a „vertikális integráció” kiteljesedett, a dolgozói létszám 3400 fővel a maximumra emelkedett, a fakitermelés elérte a 282 ezer nettó köbméteres csúcst. A nagyvállalat neve kibővült: Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság lett az új elnevezés, ezzel egyidejűleg az igazgatói cím helyett a vezérigazgatói címet vezetik be. Ezek után a fakitermelés és a létszám adatok fokozatos csökkennek.

Ilyen körülmények között került sor a Vállalati Tanács nevezetes ülésére 1990 őszi. Az ott készült fotón a tanács szinte teljes létszámával megjelenik, kinagyítva az akkori cég vezérkara: *dr. Kovács Jenő* vezérigazgató, *Fejes Dénes*, *Bozsó László* és *Wágner Tibor* vezérigazgató-helyettesek. A Vállalati Tanács elnöke ekkor *Pallagi László*, a Tarnaleleszi Erdészet vezetője (ő Bozsó Lászlótól vette át ezt a megbízatást 1990-ben), a tanács tagjai továbbá az erdészet- és üzemeget, központi osztályvezetők és a dolgozói küldöttek. *Merkel Gábor* az Erdészeti Hivatal küldöttként vett részt a tanácskozáson.

Az ülésen a szokványos napirendi pontokon túl nagy várakozás előzte meg a vezérigazgató bejelentését: az igazgatói székben eltöltött 13 év után (előtte 17 évig főmérnök) – mivel betöltötte 60. életévét, és igazgatói megbízatása abban az évben lejár – nyugdíjba vonul. A tanácskozás előtt néhány momentum arra utalt, hogy ő igazából még szeretett volna ma-

radni, erre azonban már nem volt mód. Az új vezér kinevezése a Vállalati Tanács hatáskörébe tartozott, ezért erre pályázatot írtak ki. Hárman pályáztak: Fejes Dénes vezérigazgató-helyettes, *Jung László* parádfürdői erdészetvezető és *Schmotzer András*, az Erdőfelügyelőség igazgatója. A titkos szavazás Schmotzer András győzelmét hozta, így ő lett a rendszerváltás utáni első vezérigazgató 1991. január 1-jével.

Erdészetünk történetében – és természetesen az egész ország életében – a harmadik nagy korszak a rendszerváltást követő időszak napjainkig (1990–2014), nevezzük ezt legújabb kornak. Erről szól a harmadik nagy fotónk, amely az erdőgazdaság mai vezető csapatát mutatja be.

Ez a korszak jelentős változásokat hozott cégünk történetében. Első lépés a nagyarányú létszámcsoökkentés, elsősorban a központ személyzetében. Ezután következett az évenként tartó felülről vezényelt privatizáció, először a gépek, majd az épületek, üzemek eladásával, és ami legerősebben érintette az erdőgazdaságot, az erdők kárpótlása, mintegy 13 000 ha erdőterület került magánkézbe. Erre az időre esik két nagy üzemünk leválása, a Felnémeti Fűrészüzem és a Szilvásváradai Ménes önálló állami vállalat alakult, a Petőfibányai Üzemet pedig a cég eladta. A faipari üzemek közül egyedül a Parkettagyár maradt a cég tulajdonában.

1994-től az erdőgazdaság részvénytársasággá alakul először Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Rt., majd Egererdő Erdészeti Rt. néven, mai nevén pedig Egererdő Erdészeti Zrt.

Az időszak fatermelésére a természetvédelmi korlátok erősödése jellemző. 1998-ra 154 ezer köbméter minimumra esik vissza az éves nettó, ezt követően 170 és 200 ezer között változik.

Az erdőművelésben a természetes felújítás bővülése hozta magával, hogy a káli nagyüzemi csemeteket jelentősége csökkent, a kisebb kertek már korábban megszűntek. Ahol lehet, az őshonos fafajok kapnak szerepet az erdők átalakításában.

Az erdők közjóléti szerepe az utóbbi időben erősödött. Az Egererdő komoly összegeket fektetett be a turisztikai létesítmények fejlesztésére. Erre az időszakra az is jellemző, hogy a vezérigazgatók a politika hullámváltozásai szerint váltották egymást: 1991–99 Schmotzer András, 1999–2002 dr. Jung László, 2002–2010 *Pallagi László*, 2010–2013 dr. Jung László, 2013–14 *Dobre-Kecsmár Csaba*, 2014-től (ma is) dr. Jung László.

Az erdőgazdálkodó üzemek száma pedig így alakult: 1949-ben 22 erdőgazdálkodó, 1990-ben 9 erdőzet és 7 ipari üzem, 2014-ben 7 erdőzet és 3 ipari üzem. Központunk létszáma 70-ről indult, majd a 120 fős maximum után mára 34-re csökkent. Azt mondhatjuk, hogy a személyi állomány 20 évenként lecserélődött. Az első két fotó között eltelt 40 év azt jelentette, hogy a személyzet kétszer cserélődött, és 1990-re már alig volt élő személy azok közül, akik akkor az erdőgazdaság gerincét képezték.

A mai állapotot tükröző felvételen, amely 25 év elteltével 2014 tavaszán készült, már szinte teljesen új, fiatalokból álló csapattal találkozunk, az ő életkoruk átlaga alig haladja meg a 30 évet. A felvétel időpontjában a három főből álló vezérkar: Dobre-Kecsmár Csaba vezérigazgató, Urbán Pál és Farkas János vezérigazgató-helyettesek. Dobre-Kecsmár Csaba cégünk neveltje, Parádfürdőn kezdett, majd bejárva a lépcsőfokokat jutott el a vezérigazgató posztig. A maga 39 évével a legfiatalabb és egyben legtehetségesebb vezérigazgatók egyike az országban. Urbán Pál szintén itt kezdett, az Egri Erdészet műszaki vezetője volt, amikor bekerült a központba, ma gyakorlatilag az erdőgazdaság főmérnöke. Farkas János

A mai vezető garnitúra (2014)

2001-től dolgozik itt, gazdasági vezérigazgató-helyettes (régebbi értelemben főkönyvelő).

Dr. Jung László a tavaszi csoportképen nem szerepel, a vezérkar kinagyított fotói között már igen. A történet a következő. Jung László az Egererdő Zrt. vezérigazgatója volt, amikor 2013. október 1-jével felkérték az MFB Agrár és Turisztikai Befektetési Főigazgatóság igazgatói tisztségének betöltésére, ahol az erdőgazdasági cégek közötti összhang elősegítése, a közjóléti befektetések felkarolása és vezénylése volt a feladata. Nyolc hónap elteltével, a megbízás teljesítése után visszatért Egerbe, és ma újra ő az Egererdő Zrt. vezetője. Szakmai pályafutása a Zemplénben kezdődött, öt év után 1984-ben került az egriekhez, Parádfürdőn volt erdészetvezető 15 évig, innen került a vezérigazgatói székbe 1999-ben. 1999-től 2002-ig töltötte be első ízben a posztot, majd másodízben 2010-től 2013-ig.

Az 1990-es fotón vannak páran akik még ma is dolgoznak, *Nagy Károly* és *Schmotzer András* nyugdíjasként, *Vámos Károly*, *Tóth István* és *Jung László* pedig aktívak (körrel megjelölve).

A mai felvételen Jung Lászlón kívül csupán néhányan vannak, akik az idősebb korosztályhoz tartoznak, és akik 1990-ben már ennél a cégnél dolgoztak. Ők név szerint (balról jobbra, körrel megjelölve): *Grédics Szilárd*, *Kovács László*, *Urbán Pál*, *Garamszegi István*, *Nagy Zoltán*, *Reményfi Rita*, *Babiczi József*, *Papp Gyula*.

Az erdőzetvezetők és a műszaki vezetők zöme, valamint a központ fiataljai képezik a legifjabb nemzedéket, a következő 20–25 évben az ő szerepük meghatározó lesz az erdőgazdaság életében. Őket, valamennyijüket már Jung László vezérigazgató nevezte ki.

A bemutatott három felvétel cégünk történetének egy-egy pillanata. A személyi összetétel számunkra sokat mond, kifejezi az adott kor sajátosságait. Én magam már diákkoromban itt dolgoztam nyaranta, végzés után pedig 40 évig – nyugdíjig – végig ennél az erdőgazdaságnál szolgáltam. Az első képen az 55 fő közül húszat személyesen ismertem, a másodikon mindenkit, a harmadikon pedig néhány fiatal kivételével ugyancsak mindenkit ismerem. Elmondhatom, hogy számomra a '40-es évektől kezdve a mai napig mindhárom nemzedék közeli ismerős.

Wágner Tibor
okl. erdőmérnök

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület elnökségének
2014. szeptember 19-én, 10.30-kor kezdődött üléséről

Az ülés helyszíne: Budapest, Erdészeti Információs Központ (1021 Bp. Buda-keszi út 91.)

Jelen vannak:

Elnökség: Zambó Péter elnök, Kiss László, Mocz András és Szabó Vendel alelnökök, Haraszi Gyula SZB elnök, Csépanyi Péter, Cserép János, Nagy Imre és Szabó Tibor régióképviselek (9 fő).

Tanácskozási joggal: Lomniczi Gergely főtitkár, Nagy László EL főszerkesztő, dr. Sárvári János, a Könyvtár öre

Kimentését kérte: Gencsi Zoltán és Ripszám István régióképviselek, Bak Julianna EB elnök, Orbán Tibor OVB elnök

Az ülést megnyitva Zambó Péter elnök köszöntötte a megjelent elnökségi tagokat, meghívottakat. Megállapította, hogy az elnökség 9 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Lomniczi Gergelyt, a hitelesítésre Csépanyi Pétert és Haraszi Gyulát kérte fel. Fentieket, és az ismertetett napirendet az elnökség egyhangúan elfogadta.

Az első napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár az Országos Választási Bizottsággal történt konzultáció alapján ismertette az egyesületi választások menetét, a helyi csoport és szakosztály választások időpontjait. Az OVB tagok a legtöbb helyszínen jelen vannak, a választások rendben zajlanak. Szakosztályok esetében több helyen probléma a határozatképes létszám összehívása. Ezzel kapcsolatban az elnökség tagjai fontosnak tartják a szakosztályi taglétszámok felülvizsgálatát. Zambó Péter elnök kérte a választással kapcsolatos tapasztalatok, a jövőre vonatkozó esetleges javaslatok folyamatos gyűjtését, és a választás lezárulta után az elnökség elé terjesztését. A főtitkár ezek után tájékoztatót a választások további menetéről, miszerint az országos tisztújító küldöttgyűlés november 28-án lesz. A jelenlegi elnökség mandátuma 2014. december 31-ig tart. A tájékoztató napirendi pont határozathozatal nélkül zárult.

A második napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár beszámolt az egyesületi kiadványok terjesztéséről. A Gyökerek és lombok 1-7. kötetéből

legfeljebb 50-50 darab van, de 1., 5. és 7. kötet gyakorlatilag elfogyott. Eladásra a 8. és 9. kötet van nyilvántartva, de ez utóbbi gyakorlatilag elfogyott. Emellett Erdei utak építése és tervezése c. szakkönyv vásárolható meg. A főtitkár beszámolt a Gyökerek és lombok 1. kötetének évekként ezelőtti, de csak most kiderült nyilvántartási problémájáról, amit a kötetet kiadó Dunaker Kft.-vel rendezni szükséges. A főtitkár szintén ismertette az előkészületben lévő új köteteket. A korlátozott anyagi lehetőségeket figyelembe véve a kiadás sorrendjével kapcsolatban kérte az elnökség állásfoglalását.

26./2014. (09. 19.) elnökségi

határozat: A Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár a Gyökerek és lombok sorozat minden kötetéből 10 példányt őrizzen meg, mintegy köteles példányként.

A szavazáson jelen van 9 fő elnökségi tag. Szavazatok: 9 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

27./2014. (09. 19.) elnökségi

határozat: Az Országos Erdészeti Egyesület a család által felajánlott kézirat alapján lehetőség szerint 2014 decemberében megjelenteti Madas András tiszteletbeli örökös elnök visszaemlékezéseinek első kötetét. A Gyökerek és lombok 10. kötetének előkészítése zajlik, a megjelentetésre lehetőség szerint 2015 szeptemberében kerül sor. Az egyesület 2014. évben megkezdte az erdőgazdálkodás képes történetét bemutató kötet tervezését. A kiadványok megjelentetése minden esetben a szerzőkkel, szerkesztőkkel kötött kiadói szerződés alapján történhet.

A szavazáson jelen van 9 fő elnökségi tag. Szavazatok: 9 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A harmadik napirendi pont keretében dr. Sárvári János bemutatta az Erdész Panteon működtetésének eddigi eredményeit. A honlapon már – egy-két adathiány miatti kivétellel – megtalálható valamennyi elhunyt egyesületi elnök, titkár, főtitkár, főszerkesztő és

szerkesztő adatlapja. Több helyről érkezett azonban az eredeti felhívási körön kívüli, egyesülethez nem kötődő, de egyébként neves erdész szakemberek életrajza, így döntés szükséges, hogy ők hogyan szerepeljenek a Panteonban.

28./2014. (09. 19.) elnökségi határozat: Az Erdész Panteonban az egyesület elhunyt országos tisztségviselői, jeles személyiségei, kitéüntetettjei további mérlegelés nélkül jelenjenek meg. A tagság által javasolt, kiemelkedő ágazati tevékenységet felmutató, de az egyesülethez a fenti módon nem kötődő személyek esetében az Erdészettörténeti Szakosztály dönt az Erdész Panteonban történő szerepeltetéséről.

A szavazáson jelen van 9 fő elnökségi tag. Szavazatok: 9 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A negyedik napirendi pontban Lomniczi Gergely ismertette az egyesület gazdálkodásának adatait. A kiadások és a bevételek összességében a tervezettnél megfelelően alakulnak. A tervhez képest az egyes kiadási sorokon tapasztalható eltérés, elsősorban a helyi csoport működési költségek könyvelésének előzetes tervezhetetlensége miatt. Javasolt a következő időszakban a működési keret felhasználási határidőhöz kötni, hogy az évről-évre megfelelően tervezhető legyen. Az egyesület hosszú távú működése érdekében szükséges a működési források folyamatos felkutatása, új támogató szervezetek bevonása. A tájékoztató napirendi pont határozathozatal nélkül zárult.

Az ötödik napirendi pontban Lomniczi Gergely ismertette az Euro Discount Club Kft. ajánlatát az általuk működtetett kedvezményrendszerhez történő csatlakozásra. A mostaninál szélesebb alkalmazhatósági terület, de vállalni kellene a tagsági kártyák újranyomtatását, és a meglévő kedvezmény elemeinek megtartása is kérdéses.

29./2014. (09. 19.) elnökségi határozat: Az elnökség nem tartja időszerűnek az Euro Discount Club Kft. kedvezményrendszeréhez történő csatlakozást, javasolja az ajánlatot a január 1-jével felálló új elnökség elé terjeszteni.

A szavazáson jelen van 9 fő elnökségi tag. Szavazatok: 9 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A hatodik napirendi pontban Lomniczi Gergely tájékoztatót, hogy az OEE konzorciumi partneri részvételével benyújtott, „Élet az Erdőben” avagy „Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében” című LIFE pályázat támogatást nyert. A konzorciumi tagok számára 2014. október 2-án lesz a projektindító értekezlet. Az OEE több szakmai anyag elkészítésében partnerként működik közre, valamint az ágazatban dolgozó szakemberek számára 2015 során 10 helyszínen a NATURA 2000 hálózatba tartozó erdők kezelésével kapcsolatos rendezvény szervezését vállalta. A tájékoztató napirendi pont határozathozatal nélkül zárult.

Az egyebek napirendi pontban Zambó Péter elnök tájékoztatót a Földművelésügyi Minisztériummal kötött stratégiai partnerségi megállapodás megújításáról, az erdészeti középfokú képzéssel kapcsolatban folytatott minisztériumi tárgyalásokról, az Akadémisták Selmeceen programról, ahol Kiss László alelnök képviseli az egyesületet. Lomniczi Gergely főtitkár beszámolt a Sajtó Károly Tanulmányi Verseny (7-8. osztályos tanulók) partneri támogatásáról, az Erdők Hete rendezvénysorozat szervezéséről és felhívta a figyelmet az október 17-18-án rendezett Erdésznők Találkozójára, ahol az egyesületet az elnök képviseli. Az Erdélyi Helyi Csoport Kovászna megyei Árkoson rendezett szokásos éves programján Lomniczi Gergely főtitkár képviseli az egyesületet. Szabó Tibor régióképviseelő beszámolt az ópusztaszeri Ember-erdő kiállítás helyreállítására érdekében folytatott egyeztetésekről, a kiállítás helyreállításával kapcsolatban megfogalmazott szándékról, amellyel kapcsolatban az egyesület örömmel várja a hivatalos megkeresést.

Az ülés végén Zambó Péter elnök megköszönte az elnökség munkáját és az elnökségi ülést bezárta.

kmf.

Zambó Péter
elnök

Lomniczi Gergely
jegyzőkönyvvezető
Hitelesítők:

Csépányi Péter
régiónyilvános
Haraszi Gyula
SZB elnök

VALETE '82

SZOCIÁLIS ÉS ISMERETTERJESZTŐ ALAPÍTVÁNY

Ösztöndíj Pályázati Felhívása

A **valete '82 szociális és ismeretterjesztő alapítvány** (a továbbiakban: Alapítvány) pályázatot hirdet szociálisan rászoruló, Magyarországon erdészeti tevékenységet ellátó, aktív, nyugdíjas, illetve elhunyt erdész végzettségű szülő, illetve szülők általános és középiskolai képzésben résztvevő, 1996. január 01. és 2007. december 31. között született gyermekei részére.

A pályázattal elnyerhető ösztöndíj összege személyenként 200 000 Ft, azaz kétszázézer forint, amely a 2014-2015. évi tanulmányok kiadásaihoz való hozzájárulás, támogatás az Alapítvány részéről.

A támogatást csak két tanuló nyerheti el.

Az Alapítvány Kuratóriuma a benyújtott pályázatokat pontozza, rangsorolja és a rangsorban első két, legmagasabb pontszámmal rendelkező pályázó részesül támogatásban, akik a támogatást a Kuratórium által 2014. december 10-én tartandó rendezvényen vehetik át.

A pontozási rendszer két részből áll:

- egy szociális körülményekre vonatkozó részből, amely a pályázó szüleinek, családjának jövedelmi és lakhatási viszonyait tárja fel, továbbá,
- a tanulmányi eredményre vonatkozó részből.

A támogatás elbírálásánál a szociális helyzet 67%, míg a tanulmányi eredmény 33% súlyal számít.

A támogatás odaítélését a szociális és tanulmányi helyzetet is feltáró kérelem és önéletrajz benyújtásával lehet kezdeményezni. A pályázati kérelemhez csatolni kell:

- a szülők végzettségét igazoló okirat másolatát,
- születési anyakönyvi kivonat másolatát,
- az utolsó két félév tanulmányi eredményeit igazoló dokumentumok másolatát,
- a szülők-, eltartottak jövedelmi helyzetét igazoló okiratok másolata.

A pályázónak minden olyan állítását igazolnia kell, amely a rászorultságot hivatott alátámasztani.

A pályázat beküldési határideje: **2014. november 30.**

A pályázattal kapcsolatos kérdéseket az Alapítvány valete.82@gmail.com e-mail címére küldött elektronikus levélben lehet feltenni, melyre a beérkezést követő 3 munkanapon belül válaszolunk.

A pályázatot postai úton kell 2014. november 30-ig a **Wisnovszky Károly**; 2000; Szentendre, Patak sor 3. címre beküldeni.

A pályázatot elnyerő személyek neve az Országos Erdészeti Egyesület honlapján (www.oee.hu) 2014. december 10-től lesz megtekinthető.

Budapest, 2014. október 10.

Wisnovszky Károly
a kuratórium Elnöke

Obeliszk az akácok között

Őszintén bevallom közephegységi „gyerek” lévén — egykori szakmai tanulmányaim ellenére is — meglehetősen felszínesek a valódi értelemben vett terepi ismereteim szép hazánk első pillantásra egyhangúnak tűnő, de valójában rendkívül változatos kistájakat, tájelemeket rejtő rónaságán, a magyar Alföldön.

Ebbéli hiányosságaimat pótlandó fordultam segítségül *Göbölös Antal* bátyámhoz és *Szabó Tibor József*hez, hogy ajánljanak a rovatom számára egy kevésbé ismert és mégis értékes, érdekes alföldi témát. Természetesen nem csatlakozhattam elmélyült tájismeretükben és kedves kalauzolásuk nyomán újabb természeti, kulturális és történelmi gyöngyszemét fedezhettem fel kis hazánk, ezúttal alföldi erdeinek.

Ópusztaszer és Pusztaszer települések neve úgy hiszem több okból is ismerősen cseng az erdész fülünknek. De azzal már kevesebben vannak tisztában, hogy a mozaikos jellegű, kis kiterjedésű erdőterületekkel és szántókkal, legelőkkel tarkított pusztaszeri községátárban, akácossal és nyarassal lazán körülvett jókora halmon, majd 15 méter magas kőobeliszk mered az ég felé.

Első pillantásra is meglepő a szerény magányában meghúzódó emlékmű mo-

numentalitása. A pusztaszeri Hétvezér emlékoszlop országos jelentőségű történelmi emlékhelyünk, mely egyben Pusztaszer és Ópusztaszer régi keletű vitáját is felidézi, miszerint azt a bizonyos első magyar törvényhozói „országgyűlést” valójában nem Ópusztaszeren, hanem ezen a dombon tartották.

A pusztaszeri legelők egykor Kecskemét városához tartoztak, így nem véletlen hogy a „Hírös Város” is büszkén vallotta magáénak a nagy jelentőségű történelmi esemény helyszínét.

1861-ben néhány kecskeméti polgár kezdeményezte a városi tanácsnál, hogy mivel a város birtokában van e „szent földdarab”, így a pusztaszeri Majorháza melletti ősi kunhalmot Árpád-halmának neveztessek át

és a tetején emlékmű épüljön, az első nemzeti alkotmányozó gyűlés emlékére. Így lett a Szeri-sík egyik ősi kunhalmából, a Kovácsné-halomból, Árpád-halma.

Az emlékmű állításának ügye még az országgyűlés napirendjére is felkerült, de a kiegyezés előtti hazai történelmi és társadalmi viszonyok nem tették lehetővé annak megvalósítását.

Több mint három évtizednek kellett eltelnie, hogy az 1894-ben rendezett kolozsvári országos diákkongresszuson a kecskeméti küldöttek, a millenniumi dísz-

ünnepekre készülve, újra felvetésék a megvalósítás lehetőségét.

Az Országos Diákszövetség rögtön gyűjtésbe kezdett, de a kissé nehézkesen, akadozva működő közadakozás nyomán 1896. június 20-án csak az emlékmű alapkövét helyezhették el. Mivel a gyűjtés továbbra is lassan és vontatottan haladt, és az eredeti elképzelések rendkívül költségesek voltak, így egy „szerényebb” kivitel mellett döntöttek. *Pataky Imre* kecskeméti rajztanár tervei alapján született meg a végleges verzió, a most is látható emlékoszlop, melyet végül 1900 nyarán avathattak fel.

A csendes alföldi ligetes erdőben álló, turulmadárral és a hét vezér arcképének domborműveivel díszített obeliszk ma is több figyelmet érdemelne. Annak ellenére, hogy 1990, vagyis a rendszerváltás óta élvezzi az országos védettség előnyeit.

Szöveg és kép: **Nagy László**

10 % árkedvezménnyel árusítanak tűzifát az állami erdőgazdaságok

Az agrártárca is csatlakozik a rezsi-csökkenéshez

A Földművelésügyi Minisztérium is részt vesz a rezsi-csökkenésben, a tárcához tartozó állami erdőgazdaságok 10 százalékos árkedvezménnyel árusítanak tűzifát, országosan mintegy 170 ezer köbmétert – jelentette be Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter csütörtökön Sarkad-remetén, a Dél-alföldi Erdészeti Zrt. egyik vadászházánál. A kedvezményes tűzifa-értékesítés péntektől országszerte elkezdődik az állami fenntartású erdőgazdaságokban. A miniszter hangsúlyozta, hogy segíteni kell az embereket is, akik fával tüzelnek. Egy család maximum 10 köbméter fát vásárolhat, ez mintegy 100 mázsa tüzelőanyag, amit az erdőgazdaságok térítés ellenében szállítanak házhoz. A tűzifarezsi-csökkenés keretében közel 20 ezer család jut olcsó tűzifához.

Forrás: **MTI, FM Sajtóiroda, kormány.hu**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/rezsi-csokkentés_erdogazdasagok_tuzifa

◆◆◆

Elfogadták az özönfajok kizárásáról szóló uniós rendeletet

Magyar ellenszavazat a minősített többségi szavazásnál

Az Európai Unió szakminisztereit tömörítő tanács elfogadta hétfőn az úgynevezett idegenhonos özönfajok, vagyis az EU-n kívülről származó, agresszíven terjedő, a helyi élővilágra fenyegetést jelentő állat- és növényfajok kizárását és visszaszorítását szolgáló uniós rendeletet. A minősített többségi szavazásnál Németország, Bulgária és Románia tartózkodott, egyedül Magyarország szavazott a javaslat ellen – derül ki a döntést összegző közleményből. Budapest ugyanis garanciát akart kapni arra, hogy az unióban nem kívánatosnak minősülő fajok listájára, amelyet most az Európai Bizottság feladata lesz összeállítani, nem fog rákerülni az immár hungarikummá minősített fehér akác, amelyet az Egyesült Államokban őshonos, Magyarországon a XVIII. században, Mária Terézia idején kezdték telepíteni a homokos területek megkötésére.

Forrás: **MTI**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/elfogadtak_unios_rendelet_ozonfajok

Kaposváron csaptak össze az ország legjobb favágói

A XIII. STIHL Országos Fakitermelő Verseny döntője

Óriási küzdelemben megvédte bajnoki címét az Északerdő Zrt. 1-es számú csapata 2014. szeptember 27-én, szombaton, Kaposváron a 13. STIHL Országos Fakitermelő Verseny döntőjében. A *Horváth László, Gerőcs János, Kiss Attila, Lengyel Lajos* négyes szenzációs időeredménnyel, hibapont nélkül szerezte meg az első helyet és a vele járó 600 000 Ft-os fődíjat.

Forrás: **Andreas STIHL Kft.**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/stihl_kaposvar_donto_2014

◆◆◆

Ismét megvédte első helyezését a Kiss Ferenc Erdészeti Szakképző Iskola

Országos Ifjúsági Vadász Vetélkedőt rendeztek Szombathelyen

A 2014. szeptember 24-26-án, Szombathely-Oladon megrendezett Országos Ifjúsági Vadász Vetélkedőn hét vadász-erdész képzést folytató szakközépiskola csapatai vettek részt, 21 fő versenyzővel. A tizenhét szakmai versenyszám felölelte szinte az egész képzés anyagát. Érdekes, hogy a Szegedi Kiss Ferenc csapat „zsinórbán” hetedik alkalommal emelhetett magasba a kupát!

Forrás: **Kiss Ferenc Erdészeti Szakképző Iskola/Kiss András**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/kiss_ferenc_vadaszverseny_2014

◆◆◆

A tűzifával folytatódhat a fűtési költségek csökkentése

Interjú Ugron Ákos Gábor helyettes államtitkarral

A fenntarthatóságot és a természeti értékek megőrzését kell szem előtt tartani az állami erdők esetében, s nem a gazdasági, piaci érdekeket – mondta a lapunknak adott interjúban Ugron Ákos, a Földművelésügyi Minisztérium állami földekért és erdőgazdálkodásért felelős helyettes államtitkára. Kiemelte: fontos cél az erdőterületek növelése, az Alföld fásítása, valamint a klímaváltozás mérséklése.

Forrás: **Magyar Hírlap/Nagy Kristóf**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/ugron_akos_interju

Tagsági kártyáját!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a www.oee.hu oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg.

A kártya névre szóló, sorszámmal és vonalkóddal ellátott, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2014-re szóló érvényesítő matricákat azon tagok kapják meg a helyi csoportokon keresztül, akik teljesítették az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüket.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoport titkároknál.

Partnereink:

Harmónia-VADÁSZBOLTOK

Nemzedékekre tervezve

1926-ban történt... Egy csapat markos favágó körbevett egy kiszáradt rönköt. Próbára készültek! Fura, hetvenkilós gépezet került elő, hosszú láncsal ellátva. Tartozott hozzá egy generátor is. A favágók megragadták a szerkezetet, amelynek súlya két embert kívánt. A következő pillanatban szokatlan hang verte fel az erdő csendjét. Beindult az első motorfűrész, melynek prototípusát egy német úriember szerelte össze: Andreas Stihl.

A gépek az évtizedek alatt sokat változtak annak a folyamatos innovációnak köszönhetően, amely a STIHL termékeit a világ vezető motorfűrész márkájává tette. De van, ami semmit sem változott: a STIHL motorfűrészek teljesítménye, ereje és megbízhatósága nem ismer kompromisszumokat. Hosszú nemzedékekre tervezték valamennyit...

További részletek és letölthető kedvezményes kuponjaink:
stihlnemzedekesek.hu

ANDREAS STIHL KFT.
 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
 Telefon: (+36-23) 418-054 · www.stihl.hu

ŐSZI STIHL KEDVEZMÉNY KUPON

STIHL MS 211

ajándék 0,1l-es STIHL HP Ultra motorolaj

114 900 Ft helyett

94 900 Ft

EL02014

A kupon beváltható bármely STIHL szakkereskedésben
2014. szeptember 1. és október 31.
 között vagy a készlet erejéig.
 Szakkereskedéseink listáját keresse honlapunkon.

STIHL®